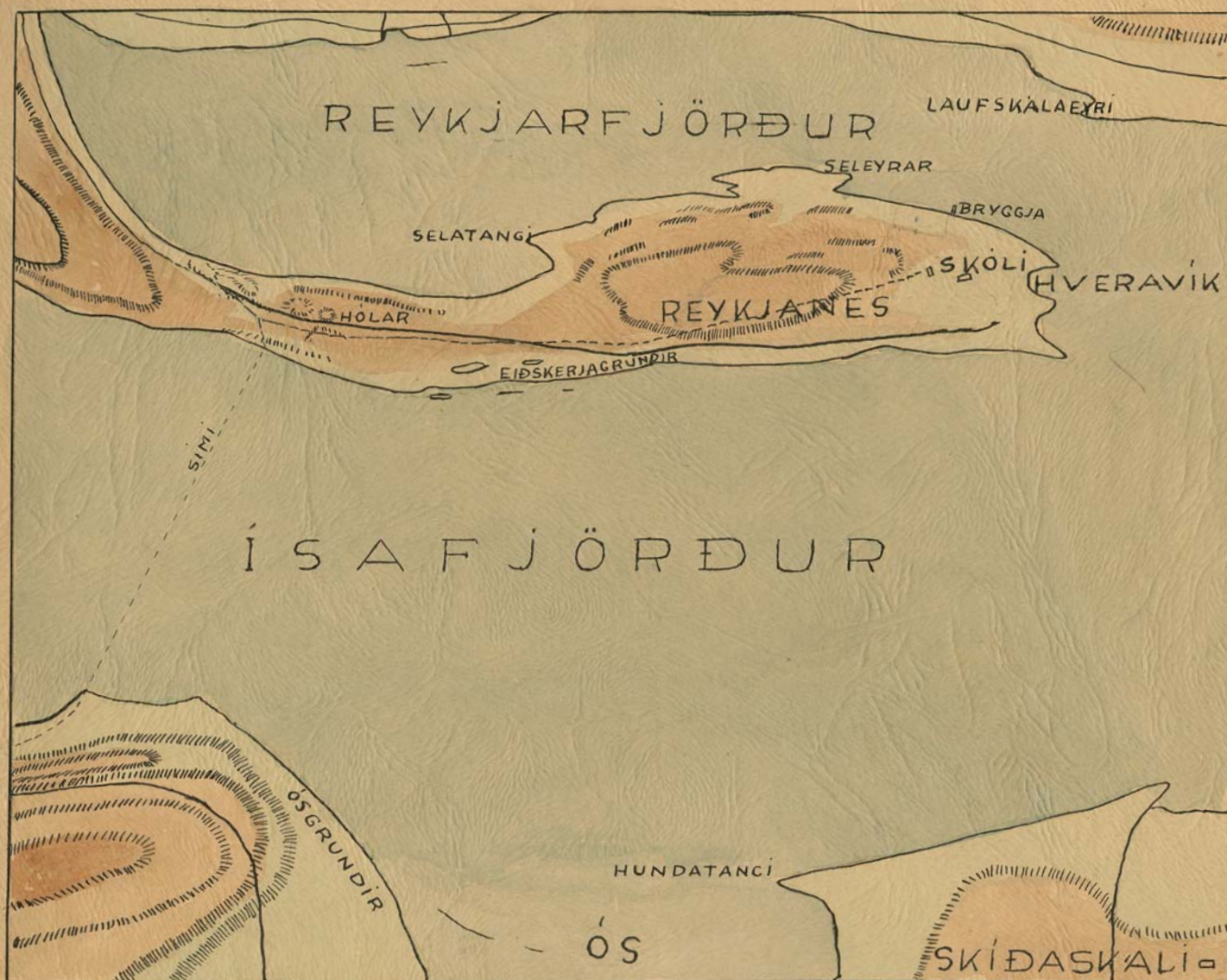

GÖGN ÚR FÓRUM AÐALSTEINS EIRÍKSSONAR UM REYKJANESSKÓLA

ON REYKJANES
FROM THE ARCHIVE OF
AÐALSTEINN EIRÍKSSON

Formáli.

Bók þessi er tekin saman í þeim tilgangi, að halda öllu til haga, sem snertir stofnun Reykjanesskólans og rekstur hans, en staðurinn Reykjanes hlaut að fylgja með. Á náttúraskilyrðum þess byggist allt það besta og sérkennilegasta í starfsemi skólans. Saga Reykjaness er á margan hátt merkileg, ekki síst sá hluti, sem fjallar um sundkennsluna. Staðurinn mun vera flestum kær, sem þar hafa dvalið. Sundnám er eitt hið skemmtilegasta viðfangsefni æskumanna og fegurð Djúpsins gerir sitt til að auka gildi Reykjaness. Í framtíðinni þarf ötullega að stefna að því, að starfsemi skólans verði í sem fyllstu samræmi við hin dásamlegu skilyrði staðarins, að því þurfa allir hlutaðeigendur að vinna samhuga. Etlást er til að aukid verði við bókina á ári hverju - skýrslum um starfsemina, myndir, skrár, reikningar, yfirlit yfir framkvæmdir og annað er máli skiptir. Efnid í þessi tvö bindi hefi ég tekið saman með hjálp samkennara minna: Eiríks Stefánssonar og Jón Páls-sonar. Hefur sá síðarnefndi annast alla skreytingu um myndir og uppsetningu möppunnar. Kortið af Reykjanesi hefur einn nemandi skólans gert, Guðmundur Höskuldsson frá Tungu. Þeir^{ra} sem hafa ritað einstaka kafla úr sögu og landfræðilýsingu Reykjaness, er getið í sambandi við ritgerðir þeirra. Kann ég þeim bestu þakkir fyrir hlálpina.

Reykjanesskóla 5. maí 1937

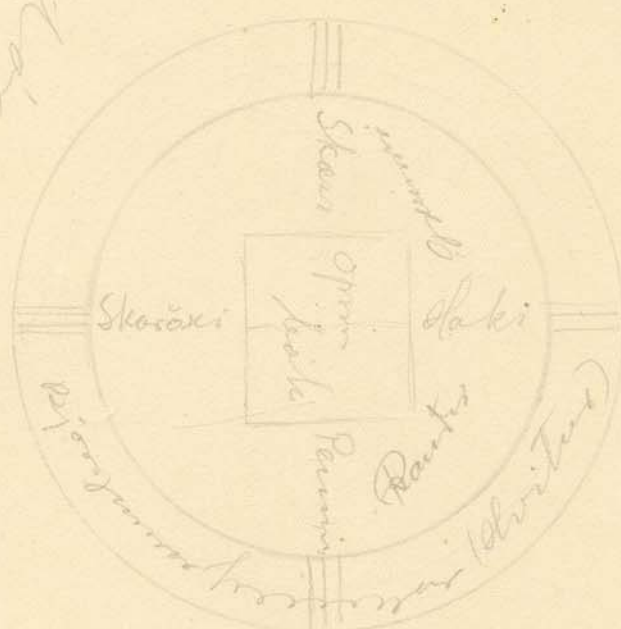
Stalsteinn Eiríksson

Efnisyfirlit.

1. Kort af Reykjanesi og umhverfi.
2. Merki Reykjanesskólans.
3. Reykjanessöngurinn, kvæði og sönglag.
4. Landfræðilýsing Reykjaness og myndir af sérkennilegum stöðum.
5. Saga Reykjaness til ársins 1934, myndir og kort yfir fornar minjar.
6. Förgöngumenn, kennarar og annað starfsfólk.
7. Fræðslumál sveitanna.
8. Samþykktir og bréf um stofnun Reykjanesskólans.
9. Framkvæmdir og mannvirki.
10. Starfsskrá Reykjanesskólans. (héraðsskólans)
11. Námsskrá barnaskólans. (Till. til námsskrár heimavistarbarnaskólanna.)
12. Bóka og áhaldaskrá og sjóðsreikningur.
13. Símskeyti.
14. Skýrslur, ásamt myndum, af starfssemi skólans frá 3. nóv. 1934-5. maí 1937.
15. Nefndarálit um héraðsskólamálið.
16. Samþykktir frá ýmsum félögum í N-Ísafjarðarsýslu um héraðsskólamálið.
17. Yfirlit yfir starfsemi skólans 1934-1937.
18. Afgreiðsla héraðsskólamálsins á alþingi.
19. Blaðaummáli.

Blas
felden

Alte
Spiel.

Félin skáð Reykjanesskóla

Jóhannes úr Kötlum: Kvæði

13/12 1935

Reykjanes skólinn.

Hér finnur vor æska sínu óskum vígða reit,
-hér opnast vort takmark: að prýða þess sveit.
Hér tendra skal þann eld við sögu og söng,
sem sigrar frost og myrkur um kveldin löng.

Vor ósk er, að hefja það hérað, sem oss ól,
til hokkandi gengis mót dagsins björtu sól.
Vér rísum öll og heil en ekki hálf,
Því hugsjón tímans nýja vér erum sjálf.

Vér nemum, vér syndum, vér syngjum ung og frjál, -
að sigra vor takmörk er innsti kjarni máls.
Vér brjótumst fram, en hopum ei til hlés,
og hlökkum til að skapa vort Reykjanesskól.

Reykjanessskólinn.

Arið 1933 ritaði Adalsteinn Eiríksson, kennari í Reykjavík, sem þá átti sæti í skólaráði barnaskólanna, grein í Skinfaxa og Menntamál um „Fræðslumál sveitanna“. Greinin vakti athygli skólamanna og þeirra, sem áhuga höfðu á fræðslu og félagsmálum sveitanna. Greinin er birt í heild hér á eftir. Ásgeir Ásgeirsson, þáverandi forsætisráðherra veitti Adalsteini Eiríkssyni heimild til að ráðstafa fé úr ríkissjóði, samkvæmt lögum um styrkgreiðslur til heimavistarskóla, til eins eða tveggja slíkra skóla, þar sem tillögur hans yrðu reyndar. Adalsteinn Eiríksson fékk fyrirspurnir frá ýmsum kennurum og skólanefndum í sveitum, um þessi mál. Ferðaðist hann um nokkur héruð á vegum fræðslumálastjórnarinnar, til að athuga skólamál þeirra og möguleika fyrir byggingu heimavistarskóla.

Í marz 1933 kom Jón H. Fjalldal, skólanefndarformaður í Nauteyrarhreppi, til fundar við Adalstein Eiríksson og fór þess á leit, að hann kæmi vestur að Ísafjardardjúpi og skýrði fyrir mönnum þar þessi mál, og athugaði Reykjanes sem sameiginlegan skólastað fyrir tvo hreppa, Nauteyrar- og Reykjafjardarhrepp. Áður hafði Reykjanes komið til umræðu, sem héraðsskólasetur Vestfjarða, en Núpur í Dýrafirði varð fyrir valinu, enda hafði skóli séra Sigtryggs Guðlaugssonar starfað þar um langan aldur við góðan orðstír.

Á hvítasunnu 1933, dagana 4. og 5. júní, voru fundir haldnir um skólamálið að Nauteyri og Vatnsfirði. Var Adalsteinn Eiríksson mættur á fundunum. Var þar einhuga samþykkt að stofna skólann, og vísast til fundarsamþykktu um málið, sem hér fara á eftir. Adalsteinn Eiríksson tók að sér að undirbúa málið við fræðslumálastjórnina, fá ákveðna útborgun styrks, láta gera teikningar og kostnaðaráætlanir. Þórir Baldvinsson byggingafræðingur gerði teikningu, kostnaðaráætlun og samdi útboðslýsingu. Síðla vetrar 1934 var skólabyggingin boðin út. Tilbóði Páls Kristjánssonar, byggingarmeistara á Ísafirði var tekið, enda var það lægst. Var sve unnið að byggingunni sumarið 1934 og var henni lokið í október það ár.

Ísafjardarkaupstaður, sem er eigandi Reykjanes, lét skólanum í té endurgjalds laust, lóð og hitavatnsréttindi. Norður-Ísafjardarsýsla og Ísafjardarkaupstaður heimiluðu skólanum afnot heimavistarskóla og sundlaugar.

Adalsteinn Eiríksson tók að sér stjórn skólans og var honum jafnframt falið, af fræðslumálastjórninni, að athuga og gera tillögur um skipulag heimavistar-skólanna. Koma tillögur hans fram í námsskrá þeirri, sem birt er hér á eftir. Fastur kennari var ráðinn Eiríkur Stefánsson frá Hallfredarstöðum. Tímakennari kona skólastjóra, Bjarnveig Ingimundardóttir.

Skólinn var settur og vígður 3. nóv. 1934, af skólastjóra, að viðstöddu fjölmenni.

Um starfsemi skólans vísast til skýrslna og mynda, er hér fara á eftir. Starfið var í upphafi sniðið eftir tillögum Adalstein Eiríkssonar, eins og þar birtust í grein hans um „Fræðslumál sveitanna“. Adalsteinn Eiríksson samdi tildrög til starfsskrár, sem rædd var á fundum í héraðinu.

Starfsemi skólans var strax fyrsta árið þessi: Barnaskóli ,unglingaskóli 3 mánuði,Vorvika kvenna 1 vika,Vordagur(þegnskaparvinnudagur) 1 dagur. Skólinn tók að sér rekstur íþróttanámskeiðs,sem sýslan og kaupstaðurinn höfðu áður starfrækt í Reykjanesi. Sumarið 1935 lét skólinn byggja borðstofu við heimavistarhúsið,tvær forstofur og fleiri umbætur.Pá voru byggð úthús,að stærð 9x15 m.

Sumarið 1936 lét skólinn byggja bátabryggju.Veitti alþingi 1000 kr. til bryggjunnar.

Í marz 1936 skilaði Aðalsteinn Eiríksson tillögum sínum um starfsskrá skólans,vísast til hennar hér á eftir og bláaummæla um skólann og starfsskrána.

Eftir að starfsskráin kom út,var unnið að því að koma henni í framkvæmd. Skólanefnd Reykjanesskólans,bæjarstjórn Ísafjardar og sýslunefnd Norður-Ísafjardarsýslu kusu nefndir til að undirbúa málið.Álit þeirrar sameiginlegu nefndar er birt hér á eftir. Stefnt var að því,að skólinn fengi héraðsskólaréttindi. Ríkisstjórn og einstakir þingmenn tóku málinu vinsamlega.16. marz 1937 var skólinn gerður að héraðsskóla.

Flestir liðir starfsskrárinnar eru nú komnir til framkvæmda,nema íþróttamótin og hressingarheimilið,en til þess vantar húsnæði,íþróttavöll o.fl. Stefnt verður að því á næstu árum að bæta úr þessu. Aðsókn hefur verið prýðileg að allri starfsemi skólans.

Skólanefnd og kennarar hafa verið mjög samhentir í baráttu fyrir skólanum og héraðsbúar stadið heilir að baki þeirra. Bæjarstjórn Ísafjardar og sýslunefnd Norður-Ísafjardarsýslu hafa sýnt góðan viljatil samvinnu ^{um} héraðsskólamálið.

Af utanhéraðsmönnum og þingmönnum hafa eftirtaldir menn einkum lagt héraðsskólamálinu lið: Vilmundur Jónsson,landlæknir,Jónas Jónsson,alþingismaður,Sigurður Kristjánsson,alpm.,Bjarni Bjarnason,alpm.,Jón Auðunn Jónsson,alpm.,Haraldur Guðmundsson,ráðherra og Eysteinn Jónsson,ráðherra.

Um skólann og starfsemi hans hafa ýmsir mætustu menn kennarastéttarinnar o.fl. ritað í blöðin,vísast til þeirra greina hér síðar í bókinni.

Hér er komið að tímamótum.Skólinn hefur fengið starfsskrá sína viðurkenda með héraðsskólaréttindum. Framundan eru framkvæmdir,sem eiga að gera mögulegt að hugsjónir starfsskrárinnar verði að veruleika.

5. maí 1937.

Birtist í Skin-
föxa og Mennta-
málum árið 1933.

Ekki verður um það deilt, að framfarir síðustu ára hafa verið allstórstígar og fært oss nokkuð í áttina til þeirra þjóða, sem ekkert spara til að færa sér í nyt aukna tækni og þekkingu. Þessa gætir þó einkum í verklegum efnum, og þótt við séum að visu skammt komnir, þá er framfarahugurinn vakinn og nokkuð almennur skilningur á því, að þýðingarlaust er að sporna á móti þeim menningarhreyf-

ingum, sem byggjast á staðreyndum eða athugun og reynslu kynslóðanna. Um þetta bera og vitni framkvæmdir síðustu ára, bæði til sjávar og sveita. Fiskveiðar vorar eru reknar með nýttizkusniði. Í landbúnaði hefir verið hafizt handa um ræktun, byggingar og notkun véla, vegir og sími lagðir um landið, brýr byggðar, skólar reistir.

Tilraunir hafa og verið gerðar með ýmsar nýjar greinar í húnaði og sannað, að þær eiga hér framtíð fyrir höndum og hafa mikla þýðingu, vegna aukinnar atvinnu, fjölbreytni í framleiðslu og nýting náttúrugæða. Má þar til nefna ræktun ýmissa matjurta, alifuglarækt, fiskiklak og loðdyrarækt. Þá má og nefna

aukinn áhuga á heimilisiðnaði, hífylapryði, bæði innan bæjar og utan, svo sem smekklegrí og þjóðlegri gerð klæða og húsbúnaðar, blóma- og trjáækt heima við bæi.

Trúin á gæði landsins og möguleika þess hefir vaxið með hverju átaki, fólkið séð fram undan sér betri tíma og gert sér vonir um farsælli afkomu. Það hefir birt yfir hugum eldra fólksins og þeir fáu æskumenn í sveitum landsins, sem stungu við fótum þegar útþráin kallaði þá úr faðmi áttahaganna, fundu að hamingjuna mátti finna í sjálfri lífsbaráttunni, lífsbaráttu frjálshörins manns, þar sem viðfangsefnið, bygging, ræktun og fleiri menningarmál, voru við hæfi stórhuga og heilbrigðrar æsku. En þessi vorgróður islenzkrar viðreisnar hefir nú mætt slæmu hreti, heimskreppan mæðir nú um hann og hindrar vöxt hans, að minnsta kosti í bili. Það er því eðlilegt og sjálfsagt, að nú er venju fremur hugsað, rætt og ritað um hvað gera skuli, svo við stöndum betur að vigi í andlegri og efnalegri baráttu. Það er skyggnt um eftir nýjum leiðum, svo sem breyting á rekstri framleiðslunnar, fjölbreytni í framleiðslu, meiri notkun eigin afurða, breyting á lífsvenjum o. s. frv. Um nauðsyn þessa eru allir sammála, þótt skiptar séu skoðanir um einstök atriði og leiðir. Öll þessi atriði, og auðvitað miklu fleiri, sem að framan er talað um, snerta svo mikið baráttu vora, bæði sem einstaklinga og heildar, að fram hjá þeim verður ekki gengið, þegar talað er um menningu og hamingju þjóðarinnar. Menningarbaráttan er margþætt og árangur þeirrar baráttu fer að sjálfsögðu að miklu leyti eftir því, hvernig tekst að samræma þessa þætti og fá þá til að mynda afltaug í lífi hópa og einstaklinga, sem haldgöð reynist. Öllum má vera það ljóst, að nauðsyn krefur, að þessir þættir vaxi jafnt og eðlilega, og hver styðji að annars þroska. Einkum er það áriðandi, að gera sér ljós

þau nauðsynlegu skilyrði, sem verða að vera fyrir hendi, ef vel á að takast. Sumir þættir menningar og framfara eru þannig í eðli sínu, að þeir mynda hina eiginlegu undirstöðu hinna, og á þeim byggist öðru fremur hver heildarárangurinn verður. Undirstaða sannrar menningar og einn af hennar merkilegustu þáttum, er fræðslan og félagslífið. Eg hygg það ekki ofmælt, að vér höfum vanrækt þetta tvennt um of, og erum ekki sízt þess vegna ekki komnir lengra áleiðis og rekum oss á, í allri vorri viðleitni, félagsleysi, skilningsskort og ýms þau mein, sem standa þversum í götu allra góðra málefna og framfara. Það virðist því ekki úr vegi, þegar skyggnt er um eftir nýjum leiðum til hjargar og umbóta á hinum ýmsu sviðum, að tekin séu til athugunar fræðslu- og félagsmál sveitanna.

Í fyrsta lagi, hvernig er núverandi ástand í þessum efnum. Í öðru lagi, hvað þarf að gera til bóta og hvernig er það framkvæmanlegt. Skal eg nú leitast við að gera það, þó í mjög stuttum dráttum verði og hér tekið fátt eitt af því, sem til mætti tina.

Eg vil taka það fram, að þó að eg miði hér einkum við sveitirnar, þá á sumt það engu síður við hvar sem er á landinu, einkum það, sem eg segi um námsefni og starf skólanna. Enn fremur vil eg biðja menn að hafa það í hyggju, um margt af því, sem eg nefni, bæði er eg tala um núverandi ástand og eins hverju þurfi að breyta, að þá er mér það ljóst, að sumt á ekki alstaðar jafnt við, og ýmislegt nú þegar framkvæmt í einhverri mynd og að einhverju leyti, þótt óviða sé um heilsteypt skipulag að ræða. Tilgangur allrar fræðslu er að sjálfsögðu sá, að gera nemandann háfari í lífsbaráttunni og um leið nýtan þjóðfélagsborgara; yfirleitt starfháfari og hamingjusamari mann en ella.

Í flestum sveitum landsins eru nú farskólar. Þeir eiga við að stríða alla hina verstu erfðir, sem strjál-

býli og hrakningar skapa. Húsakynni til kennslunnar eru í þrengslum á heimilunum, og mega því teljast mjög ófullnægjandi, þótt sjaldnast skorti hinn bezta vilja þeirra, er skólann halda. Skólinn er venjulega á þrem stöðum yfir þessa sex mánuði, er hann stendur. Kennslutími hvers barns sjaldnast meira en tveir mánuðir á ári. Áhöld sama og engin. Stöðug kennarskipti. Námsefnið er, svo sem kunnugt er, móðurmál, reikningur, kristinfræði, náttúrusaga og landafræði. Námsbækurnar allfyrirferðarmiklar, innihalda býsinn öll af ártölum, örnefnum og fræðahrafla viðs vegar að úr víðri veröld. Það segir sig sjálft, að þessi stutti skólatími er í fyllsta máta mjög ónógur og tæplega hægt að fylgja hinum lögmæltu kröfum, hvað þá meira; enda er nú svo komið, að heimakennslan er að mestu horfin úr sögunni, og hygg eg það ekki sízt vegna þess, að námsefnið er þannig valið, að það liggur ekki svo beint við, til ígrípa við hversdagsstörfin. Það er því bert, að hinn stutti kennslutími fer í yfirheyrslur utanaðlærðra fræðiatríða. Það er hvorki tími né ástæður til í slíkum skóla, að láta börnin starfa sjálf, vekja þau til athafna og umhugsunar um það, sem þau varðar þó svo óendanlega miklu meira um, en ýms þessi lögskipuðu fræðiatríði. Allt það, sem í kringum þau er, lífið sjálft, störfir og sú barátta, sem biður þeirra í framtíðinni. Það má auðvitað segja, að börn í sveitum þekki vel til lífsins í kringum sig, vegna þátttöku þeirra í störfum allan ársins hring, en það er engu að síður nauðsynlegt, að bregða frá augum þeirra hulu hversdagsleikans og vanans, svo að þau festi hugann við og verði heilskyggn á mögu-

leika og ágæti bæði í umhverfi sínu og í sjálfum sér. Þau hafa í þessum skólum svo afar lítil skilyrði til að starfa sem sjálfstæðar verur við rannsókn og athugun. Leikni og þekking í jafnvel því nauðsynlegasta er oft næsta lítil að skólatímanum loknum. Það hafa ekki verið tækifæri til að móta mannkosti né þroska félagshyggju nemandans.

Þetta er öllum ljóst og engum betur en kennurum. Orsakirnar liggja fyrst og fremst í gjörsamlega ómögulegu fyrirkomulagi, sem skapar óhjákvæmilega óheppileg vinnubrögð. Námsfnið ekki rétt valið, námsbækur óhentugar, kröfurnar rangar og árangurinn af öllu saman vægast sagt vafasamur.

Það virðist því harla erfitt að ná hinum eiginlega tilgangi fræðslu með þessu fyrirkomulagi. Enda hefir verið horfið að því, að reisa heimangöngu- og heimavistarskóla, og hygg eg, að starfsemi sumra þessara heimavistarskóla hafi nú þegar myndað þá reynslu í ýmsum atriðum, sem vert væri að gefa gaum og byggja á í framtíðinni. En skólar þessir hafa of oft orðið of dýrir, og þó ekki allskostar heppilegir að gerð. En þar er um mistök að ræða, sem auðvelt ætti að vera að varast.

Þá eru félagsmálin. Að ýmsu leyti gætu þau verið eins konar uppeldisstofnun æskufólksins. Hlutverk þeirra er að sameina kraftana um öll menningar- og framfaramál innan héraðsins. Menn skipa sér í eins konar starfshópa um hin ýmsu málafni. Þar heldust í hendur fræðsla og starf. Þau félög, sem helzt eru starfandi í sveitum eru: ungmennafélög, búnaðarfélög, kvenfélög og heimilisiðnaðarfélög. Þessir hópar hafa við ýmsa örðugleika að stríða, sem eru því valdandi, að þau eru máttlitið í starfsemi sinni. Skipulag félagsanna er losaralegt, verkaskiptingin ógreinileg og viðast hvar vantar þau samastað fyrir fundi sína og aðra starfsemi. Hvergi er meiri nauðsyn á öflugum samtökum en í strjálbýlinu; þar er félagsskapurinn sú liftaug, sem gerir lífsbaráttuna kleifa, ef rétt er á haldið. Það er því augljóst, að eins og nú er ástatt, eru það örðugleikarnir, sem hafa svo að segja sigræð fræðsluna og félögin og markað um of stefnu og árangur hvors tveggja. Hvorki fræðslan né félögin geta af þessum sökum innt af hendi þær skyldur og kröfur, sem til þeirra eru gerðar eða verður að gera. Þess sjást og nokkur merki og koma þau ótvírætt fram í athafna- og áhugaleysi fyrir framfara- og menningarmálum og flótta æskulýðsins úr sveitunum. Erfiðleikar allrar framfaraviðleitni eiga því allmiklar rætur og orsakir í þessu ástandi fræðslu- og félagsmála sveitanna.

Nú er það svo, að allmiklum kröftum og fé er varið til þessara mála, og engum deittur í hug að telja það hjargráð, að minnka fjárframlög eða skerða kraftana, heldur þarf að auka hvort tveggja.

Það liggja því tvær ástæður til þess, að nauðsyn krefur að fá hvort tveggja til að þjóna tilgangi sínum, svo sem framast er unnt. Í fyrsta lagi, hin brýna þörf á að skapa viðunandi árangur fræðslu- og félagsstarfa, og í öðru lagi, að það fé, sem varið er til þessa, svari arði, en það fæst með því, að skipuleggja fræðsluna og félagsstarfsemina, vinna að skynsamlegum og hagnýtum tilgangi, með ráðnum huga, vitandi vits um það, hvað vér viljum, þurfum og getum gert.

Vil eg nú snúa mér að því, sem þarf að gera og eg tel framkvæmanlegt, til að ráða nokkra bót á þessum málum. Mun eg hafa í huga þær kröfur, sem sjálfsagt er að gera í þessum efnum og hinar aðkallandi þarfir.

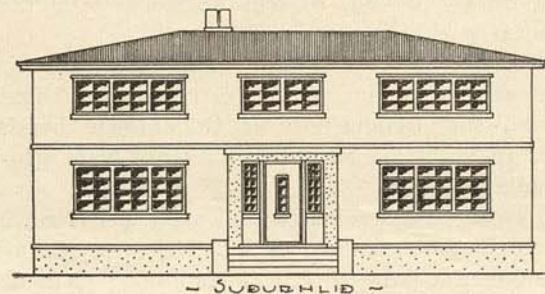
1. Lagt sé kapp á að reisa starfs- og skólaheimili fyrir einn eða fleiri hreppa, eftir ástæðum.
2. Á heimilum þessum séu, auk bóklegs náms barna og unglinga, stundaðar ýmsar verklegar greinar, svo sem heimilisiðnaður, garðrækt o. fl.
3. Vor og haust yrðu haldin ýms námskeið, svo sem þörf væri fyrir og allar aðstæður leyfa.
4. Þar hefðu hin ýmsu félög fundi sína og aðra starfsemi.
5. Á sumrum gæti þarna verið dvalarstaður fyrir börn úr kaupstöðum og sjávarþorpum, ýmist við vinnu eða nám.
6. Heimilið yrði reist þar, sem möguleikar væru til notkunar jarðhita eða raforku, og vel í sveit sett.
7. Nægjanlegt og gott land yrði að fylgja, svo að forstöðumaður heimilisins gæti stundað búskap, og einnig til afnota fyrir ýmsa félagsstarfsemi í héraðinu.
8. Byggingar séu einfaldar og þess vandlega gætt þegar í upphafi, hvaða starfsemi á að fara þar fram, svo að allt sé sem haganlegast og kostnaður sé ekki um megn.
9. Fræðslusjóði skal stofna í hverju skólahéraði, til að standa straum af ýmsum kostnaði við fræðsluna, sbr. tillögur Björns Guðnasonar bónda á Stóra-Sandfelli í Skriðdal í júlí-ágúst blaði Menntamála 1928.
10. Gerð sé gangskör að því, að safna þeirri reynslu, sem fengin er í starfi og rekstri þeirra heimavistarskóla, sem þegar eru starfandi, og gætu orðið til fyrirmyndar við starfrækslu þessara heimila.

Skal nú gerð nokkuð nánari grein fyrir þessu, lið fyrir lið.

Vitanlegt er, að það, sem einkum stendur fyrir því, að heimili þessi yrðu reist, er að of litlu fé er árlega varið til þessa úr ríkissjóði, og í einstökum tilfellum hafa þeir heimavistarskólar, sem þegar eru byggðir, verið of dýrir og þó ekki heppilegir að gerð, en það hefir skapað þá trú, að þetta sé ókleift. Sums staðar sjá menn ef til vill ekki þörfina. Það þarf því að leggja fram meira fé til þessara mála, finna hentu- og ódýra gerð húsanna og vekja áhuga og skilning á nauðsyn þessari í héruðunum. Allviðá hagar svo til, að tveir til þrír hreppar geta sameinast um stofnun þessa, og er þá auðsær sparnaðurinn, ekki einungis í stofnkostnaði, heldur og hvað allan rekstur snertir.

Sá galli getur auðvitað verið á þessari sameiningu, að erfitt yrði að nota þenna stað sem starfsheimili allra félaga á svæðinu. Eg kalla þetta starfs- og skólaheimili, vegna þess, að eg vil láta það gefa nokkra bendingu um það, að allra hluta vegna þarf starfið að eiga þar heima. Það þarf að komast meira inn í alla fræðslu barnanna og unglinganna en nú er, bæði í sjálfsstarfi þeirra í venjulegu bóknámi og í öllum áhrifum á hugsunarhátt þeirra.

Annars skal ekki fjölyrt um hina venjulegu barna-

- SÚPERHLÍÐ -

Um námskeiðin er það að segja, að þörfin er brýn á þeirri fræðslu, sem verður að vera samfara þeim breytingum, sem gera þarf á búnaðarháttum og lífsvenjum þjóðarinnar, sem svo mjög er nú um talað, og

það ekki að ófyrirsynju. Til þess eru námskeið vor og haust hentug, t. d. í garðyrkju, matargerð, gerð fata, húsbúnaðar, áhalda og ýmiskonar heimilisiðnaðar. Þá mætti og iðka allskonar íþróttir í sambandi við skólastarfið og námskeiðin, eftir því sem skilyrði væru til. Þá eru þau félög, sem starfa innan héraðsins, svo sem búnaðarfélag, ungmennafélag og kvenfélag. Starfsemi þeirra yrði mjög tengd við heimili þetta, því að sú starfsemi, er eg hefi talað um hér að framan, yrði auðvitað borin uppi af þessum félögum, en nauðsynlegt er að skipuleggja félögin og starf þeirra. Skipulag þetta gæti auðvitað orðið með ýmsu móti. Skal ekki um það rætt út af fyrir sig, en nauðsynlegt virðist, að verkaskiptingin sé greinilegri, að starfshóparnir skipti umbótamálunum með sér og vinni að þeim eftir fastri, fyrirfram ákveðinni áætlun. Hygg eg heppilegt að stefna að því, að þessi mál yrðu unnin og leyst í nánú sambandi við starfsemi skólaheimilisins, bæði vegna heimilisins sjálfs og félaganna. Með því yrði þetta starfs- og skólaheimili miðstöð fræðslu og allra samtaka, sem miðuðu að menningu og heill héraðsins.

Einn þáttur þessara samtaka eru skemmtanir. Þarf ekki að fjölyrða um nauðsyn þeirra og uppeldisáhrif, ef

rétt er á haldið. Þeim þarf að beina í holla og rétta átt. Yfirleitt er árangur náms og starfs oft hin beztu skemmtiatriði. Í sambandi við slíkar skemmtanir eru óteljandi tækifæri til að vinna í þágu fræðslu- og félagsmála og að menningu héraðsbúa. Þrúð framkoma, einurð, og sú göfuga kennd, að gæta glaðzt með glöðum, fær alltaf að prófast á slíkum stundum. Eitt af því, er eg gat um áðan, var að nota mætti heimili þetta til dvalar barna úr kaupstöðum og sjávarþorpum á sumrin, við nám og vinnu. Einkum í hinum stærri kaupstöðum landsins vaxa upp börn, sem vantar skilyrði til dvalar í sveit. Það eru veikluð börn, og það eru börn, sem á einhvern hátt þurfa þess með, að auka andlega og líkamlega heilbrigði sína við vinnu og góð lífsskilyrði. Eða barnahópar sem dveldu þar tíma og tíma sér til hressingar, við íþróttanám, þar sem jarðhiti væri. Auðvitað yrði þetta helzt í námunda við kaupstaðina, til dæmis á Suðurlandsundirlendinu fyrir Reykjavík, Hafnarfjörð og Vestmannaeyjar, á Reykjanesi við Ísafjarðardjúp fyrir Vestfirði, í Eyjafirði fyrir Akureyri og Siglufjörð, á Fljótshálsbænum fyrir Austfirði. Þörfin á meira sólskini, hreinu lofti, eða með öðrum orðum aukinni hreysti barna vorra, er ómótælanleg.

Þegar velja skal stað í héraðinu fyrir heimili þetta, er sjálfsagt að það sé við jarðhitasvæði, ef til er. Annars þar sem möguleikar eru til raforku, þótt ekki væri hægt að ráðast í þær framkvæmdir strax í byrjun. Vanda verður til landkosta, því að nauðsynlegt er, að húskapur sé rekinn í sambandi við heimilið, og einnig þarf gott land til þeirrar garðyrkjustarfsemi, er eg gat um hér að framan. Það fer að líkum, að svona margbrotin starfsemi þarf allmikil húsakynni, og er þá þess að gæta, að húsakynnin séu nægjanleg og hentug fyrir þessa starfsemi, og þrátt fyrir það verði kostnaður viðráðanlegur. Þórir Baldvinsson byggingafræðingur í Reykjavík hefir gert uppdrátt að starfs- og skólaheimili, sem sniðinn er eftir því fyrirkomulagi, sem eg hefi nú verið að lýsa. Húsið er 13,40 m. á lengd og 9,80 m. breitt, tvær hæðir, og kjallari undir rúmum helmingi þess. Í kjallara eru: Þvottahús, miðstöð og þurrkhús, eldiviðarklefi, tvær geymslur, gróðrarstofa, böð, salerni og handlaug í tveim klefum. Á fyrstu hæð er rúm-góð forstofa, skólastofa, borðstofa, vinnustofa, eldhús,

búr og bakdyragangur. Færanlegt skilrúm er á milli skólastofu og borðstofu, og er það einnig hugsað sem samkomusalur. Einnig er færanlegt skilrúm í vinnustofu og má skipta henni í tvennt, smíða- og tóvinnustofu (sjá myndir).

Á efri hæð er íbúð forstöðumanns, tvö svefnherbergi skólabarna og auk þess tvö smáherbergi. Heimavistin er fyrir 20 börn. Hús þetta getur því með lagni nokkurnveginn fullnægt þeirri starfsemi, sem eg hefi gert hér að framan að umtalsefni. Ef heimilið væri reist fyrir fleiri hreppa, yrði það ef til vill að vera nokkru stærra. Tilhögun gæti auðvitað verið nauðsynlegt að breyta eftir því hvort hverahiti væri eða ekki, og eftir ýmsum öðrum aðstæðum. Aðalkostur þessa uppdráttar er sá, að ekkert rúm fer til ónýtis og færanlegu skilrúmin gera það kleift, að nota herbergin til hlítar. Það er að vísu allmikill galli, að þurfa að nota skólastofu fyrir funda- og skemmtanastað. Yrði það að vera í fullu samráði við forstöðumann heimilisins, enda mætti þá síðar byggja sérstaklega yfir þessa starfsemi, ef nauðsyn krefði.

Áætlaður kostnaður við byggingu þessa húss er 27 þúsund krónur. Þar af er aðkeypt efni, samkvæmt útreikningi, um 14 þúsund krónur. Innlent efni og öll vinna 13 þúsund krónur. Samkvæmt lögum um heimavistarskóla leggur ríkið fram helming stofnkostnaðar sem styrk. Lætur þá nærri að styrkurinn nægi fyrir aðkeyptu efni. Sá hlutinn, sem skólahéraðið leggur þá til, er innlenda efnið og öll vinnan, sem annaðhvort yrði lögð fram af héraðsbúum með frjálsum framlögum, eða því yrði jafnað niður á menn eftir efnum og ástæðum. Þó færi það aldrei svo, að héraðsbúar slyppu alveg við þein peningaframlög. Þeir yrðu alltaf að greiða kaup eins eða tveggja iðnlærðra manna. Sjálf-sagt er að úvega efni milliliðalaust, eða leita tilboða í efni og vinnu, ef ekki væri unnið í þegnskaparvinnu. Á þann hátt mætti mikið sparast, og þá vita alltaf fyrirfram nokkurnveginn um kostnað.

Lögum þessum þyrfti að breyta þannig, að ríkið legði fram allt aðkeypt efni, komið á land á næstu höfn við skólastaðinn, og auk þess vinnu eins smíðs. Þá þyrfti að komast á föst fjárveiting til þessara bygginga, meiri en verið hefir.

Meginhluti reksturskostnaðar fer eftir lögum þar um, svo sem laun kennara, hitun, hirðing og viðhald hússins. Kostnað við heimilishaldið, fæði barnanna og starfsfólks og kaup þess, yrðu auðvitað aðstandendur að greiða. Nú mun því vera þannig háttað í ýmsum heimavistarskólum landsins, að heimilin leggja á borð með börnum sínum, og verður það því ekki eins tilfinnanlegt, eins og ef greiða þyrfti ákveðið með hverju barni. Í þessu og ótal fleiru viðvikjandi starfsemi, rekstri og allri tilhögun skólanna er nauðsynlegt að byggja á þeirri reynslu sem fyrir er, og þreifa sig áfram og finna leiðir til að gera þetta auðvelt og happasælt.

Kostnað við námskeiðin yrðu félögin að bera uppi, og starfsemi vinnustofu og gróðrarhúss yrði auðvitað að bera sig sjálf. Kostnaðurinn við dvöl kaupstaðarbarna á þessum heimilum yrði annaðhvort greiddur af aðstandendum þeirra eða viðkomandi bæjarfélagi. En annars er þar verkefni fyrir kaupstaðarkennarana og aðra þá, sem láta sig málefni barnanna einhverju skipta, að sjá um að koma því málefni í gott horf. En þar er ýmislegt annað, sem fé þarf til, svo sem að styrkja fátæk börn í héraðinu til skóladvalar og jafnvel að ein-

hverju leyti að standast nauðsynlegan kostnað við fræðsluna, svo sem til bókakaupa o. fl. þessháttar, sem miðaði að því að skapa sem best skilyrði fyrir fræðslu og félagslíf héraðsbúa. Þess vegna er stofnun fræðslusjóða í sambandi við starfs- og skólaheimili nauðsynjamál.

Tillaga þessi er komin frá Birni Guðnasyni á Stóra-Sandfelli í Skriðdal. Reit hann um það merkilega grein í Menntamál 1928, er hann nefndi „Myndun fræðslusjóða í sveitum“. Í þessari grein rekur hann nauðsyn þess að stofna heimavistarskóla í sveitum, skapa þar skilyrði fyrir góða fræðslu. Hann segir: „Skólarnir þurfa að vera fyrirmyndarskólar, sem vinna jafnt að andlegum og líkamlegum þroska æskunnar, í sem nánustu sambandi við heimilin.“ Hann gerir sér von um mikinn árangur. Sjálfur hefir hann gengizt fyrir stofnun fræðslusjóðs í sinni sveit, og hvetur aðra til að gera það og vinna að framgangi þessara mála. Annar bóndi, Jón H. Fjalldal á Melgraseyri við Ísafjarðardjúp, stofnaði síðastl. ár fræðslusjóð fyrir sveit sína til minningar um konu sína látna. Áhugi og hjartsýni þessara tveggja bænda og ýmissa annarra, er eg hefi átt tal við, gefa bendingu um, að áhugi og skilningur sé mikill á þessum málum og því þess að vænta, að ekki verði langt að bíða þess, að hafizt verði handa um framgang þeirra.

Allir skólar vilja vinna að menntun og þroska nemenda sinna. En það vill oft brenna við, að nemandinn er slitinn um of úr sambandi við hið raunverulega líf og starf. Því þarf að gefa meiri gaum, hverjar eru þarfir einstaklinga og þjóðarinnar og sniða fræðsluna eftir því — þroska félagshyggju, starfhæfni og starfsgleði, fá einstaklingana til að setja metnað sinn í að mynda fyrirmyndarheimili og lifa framkvæmdasömu athafnalífi. Á hvern hátt skólarnir geti bezt unnið að þessu aðalhlutverki sínu er og verður að vera rannsóknarefni á hverjum tíma og hverjum stað. Það á

að vera rannsóknarefni allra starfandi kennara. Það á að vera kappsmál forvígismanna þjóðarinnar, að það geti tekizt sem best, og það er brennandi áhugamál allra hugsandi foreldra, sem vilja hamingju barna sinna.

Skólunum er ekkert óviðkomandi. Þess vegna þurfa kennarar, t. d. við heimavistarskóla í sveit, að hafa fullan skilning á og kunna til starfa, sem þar mega koma að gagni, svo sem garðrækt, meðferð alifugla, skinnasútun og ýmiskonar heimilisiðju. Eg hefi einkum gert að umtalsefni fræðslumál sveitanna og nefnt nokkuð af því, sem mér finnst að mætti koma þar að gagni, svo að fræðslan gæti verið hagnýt. Í þessu efni hafa skólarnir að visu, hvar sem er, sama hlutverk að vinna. En það verður alltaf með nokkuð ólíkum hætti, hvernig unnið er — fer það eftir þörfum á hverjum stað. T. d. er í þessu efni um allverulegan mismun að ræða á fræðslu í sveit og kaupstað.

Að lokum þetta. Þótt kreppan hindri nú framkvæmdir og hvers konar viðleitni til menningar, líkt og vorhretin, sem hafa stundum leikið nýgræðinginn svo grátt, þá skyldum vér gæta þess, að láta ekki núverandi erfiðleika verða því valdandi, að vér gleymdum eða hirðum ekki um að hlúa að dýrmætasta gróðrinum — börnum vorum og æskulýð, heldur reynum af fremsta megni að skapa þeim skilyrði til vaxtar og þroska og vaka yfir framtíð þeirra og hamingju.

Aðalsteinn Eiríksson.

Eftirmáli.

Í framanritaðri grein er lagt glæsilegt verkefni fyrir U. M. F. í sveitum landsins. Margþætt verkefni, sem engum liggur nær en félögunum að vinna fyrir og afla fylgis, ef þau eiga þann kjark og kraft, sem heimta ber af þeim. Mundu þau vaxa mjög og eflast á að koma upp í áttögum sínum slíku menningarsetri, sem að framan er lýst.

Fræðslumálastjórnin hefir fallizt á tillögur höf. Nú í sumar er reist skólahús á Rangárvöllum, eftir uppdrætti þeim,

sem hér er sýndur, og verður starfað þar eftir hugmynd A. E. Næsta ár er í ráði, að reisa skólaheimili eftir tillögum þessum í Reykjanesi við Ísafjarðardjúp, og stendur til að A. E. veiti þeim skóla forstöðu. Fæst þá reynsla á þessum tveimur stöðum, að reisa á fyrir þá, sem á eftir koma.

Eg veiti U. M. F. með ánægju upplýsingar og aðstoð, ef þau taka mál þetta fyrir.

Ritstj.

Ár 1933 hinn 4. júní var haldinn almennur hreppsfundur að Nauteyri að aflokinni messugjörð þar. Fundurinn var boðaður af skólanefnd Nauteyrarhrepps.

Formaður setti fundinn, og talaði um fræðslumál hreppsins og innleiddi á fundinum byggingu á barnaskóla, fyrir Nauteyrar og Reykjafjarðarhrepp, í Reykjanesi. Á fundinum mætti herra kennari Atalsteinn Eiríkason, sem hafði verið sendur af fræðslumálastjórninni til að ræða þetta mál við skólanefndir hreppanna. Urðu umræður nokkrar um þetta mál og var að lokum samþykkt eftirfarandi tillaga með 23 samhljóða atkvæðum.

Almennur hreppsfundur haldinn að Nauteyri 4. júní 1933 samþykkir að byggður sé í Reykjanesi samskóli (heimavistarskóli) ef samvinna næst við Reykjafjarðarhrepp. Náist ofangreind samvinna milli hreppanna, skorar fundurinn á hreppsfundir og skólanefnd Nauteyrarhrepps að hrinda þessu máli í framkvæmd á þessu sumri, svo hafin verði skólastarísemi í Reykjanesi á komandi hausti. Sé ekki fé fyrir hendi heimilar fundurinn hreppsfundinn lántöku í þessi skini.

Fleira ekki tekið fyrir, fundi slitið.

Réttan útdrátt staðfestir

Jón H. Bjarnald

Almennur hreppsfundur í Vatnsfirði 5. júní 1933 samþykkir að byggður verði í Reykjanesi samskóli (heimavistarskóli) fyrir Nauteyrar og Reykjafjarðarhreppa, samkvæmt samþykkt þeirri, er gerð var í Nauteyrarhreppi, og felur skólanefnd hreppsins í samráði við hreppsfundir og sömu aðila í Nauteyrarhreppi, að hrinda þessu máli í framkvæmd.

Framkvæmd þessi er bundin því skilyrði, að ríkissjóður styrki þessa byggingu minnst með 12000,00 kr.-tölf þúsund króna framlagi, sem byggingarstyrk. Ennfremur að borð og bekkir í skólastofur, verði greiddir að hálfu leyti úr ríkissjóði, og að styrkur þessi verði greiddur að fullu, þegar byggingu skóla-hússins er lokið.

Samþykkt með 28 samhljóða atkvæðum.

Réttan útdrátt staðfestir

oddviti Reykjafjarðarhrepps.

Þúfum 3. des. 1933

Páll Pálsson

Reykjavík 30. júní 1933

Hr. Jón Fjalldal

Melgraseyri.

Eins og ég gat um við þig í símtali, þá er varla um það að ræða, að byrja á skólabýggingunni nú í sumar, því eins og meðfylgjandi bréf Þóris Baldvinssonar ber með sér, þá er naumast hyggilegt að festa peninga í hálfbyggðu húsi, því þá myndu þægindin, sem fást við það að ríkisstyrkurinn er greiddur allur strax, rýrna nokkuð vegna vaxta, sem myndu falla á húsið, ef það væri svo lengi í smítum.

Þegar mér var það ljóst, hvað undirbúningurinn tæki langan tíma, þá lagði ég höfudáherzlu á það, að tryggja ykkur, að þau lofoft, sem ég í umboti fræðslumála-stjórnarinnar gaf ykkur, yrðu í öllu haldin, þó framkvæmdir dragust til næsta vors.

Til þess að þið séuð öruggir, sendi ég ykkur þrjú bréf, sem mér hafa borist út af þessu máli og vísa ég til þeirra.

Mun ég svo gera allt, sem mér er unt, til að greiða fyrir þessu framvegis, og fullvissa ég ykkur um, að hér er ekki um neitt það að ræða, að breglast ykkur. Mun ég seinna í viktali skýra frá nægilegum sönnunum fyrir því. Eg hefi fengið lofoft hjá forsetisráðherra Ásgeir Ásgeirssyni, að veitt verði allt að kr. 12 þús. til 2ja skóla, sem yrðu byggðir eftir mínum tillögum um starfs og skólaheimili í sveit - það er til Rangvellinga og Reykjanesskólans. Eitthvað verður unnið við skólann á Rangárvöllum í sumar, en tæplega verður hann fullgertur fyrir en næsta vor. Þá verða þeir búnir að greiða vexti af allri upphæðinni í 9 - 10 mánuði. Eg tel ykkur því ekki afskipta í neinu, því engan mun ítra þess, að undirbúa allt sem best.

Það, sem ég vildi óska eftir að fá frá ykkur, sem fyrst, er sem hér segir:

1. Útdrátt úr fundargerð beggja hreppanna, þar sem samþykkt er að byggja skólann og sameinast um það. Ennfremur yfirlýst samþykki beggja skólanefndanna að fallast á tillögur Þóris Baldvinssonar um undirbúning, og hvenær byrjað skuli á verkinu.
2. Fá Fresenius til að gera einfaldan afstöðuuppdrátt, þar sem sýnd lóð skólans í rétttri afstöðu til allra mannvirkja, sem nú eru í nesinu svo og vegurinn frá lendingunni, hvernig hann liggur milli skólasundlaugar og skólalóðar. Ennfremur fjarlægðir milli þessara þriggja mannvirkja.
- Þá þyrfti að athuga, hvort hægt sé að ná vatninu á efri hæð, því annars yrði að hafa húsið allt einlyft.
3. Umbót til mín (eða einhvers annars) að vera aðili fyrir ykkar hönd gagnvart fræðslumálastjórninni (vegna ríkisstyrksins, gerð hússins og hvað allt fyrir-komulag snertir).
4. Afrit af samningi um lóðina, og sömuleiðis afrit af samningi um afnot skála, sundlaug og leikvelli, þar sem tekið væri fram um gagnkvæm afnot bæjar og sýslu af skólahúsinu sem leikfimiðsal.

Þegar þessar upplýsingar eru komnar frá ykkur, læt ég ganga frá teikningunni og gera kostnaðaráætlun. Tilboða er best að leita að álitnum vetri. Síðan sendi ég ykkur teikninguna og skýri frá áætlun. Gæti þá komið til mála að grafa fyrir grunni hússins í haust og flytja innlent efni á statinn. Væri þá hægt að byrja snemma í vor.

Það er ósk mín og von, að allt leggist á eitt með dagnaði ykkar og áhuga, að leysa mál þetta farsællega.

Með kærri kveðju.

Þórsleinn Eiríksson

Yfirlit um framkvæmdir.

Árið 1933 var ákveðið á almennum hreppsfundum í Nauteyrar- og Reykjarfjarðarhreppi, að þessir tveir hreppar skyldu sameinast um að byggja barnaskóla í Reykjanesi. Samið var við landeiganda-Ísafjarðarkaupstað- um lóð undir skólahúsið, 400 metra að stærð, og við Ísafjarðarkaupstað og Norður-Ísafjarðarsýslu um afnot af sundlaug og heimavist, er kaupstaðurinn og sýslan áttu, og var aðeins notað til íþróttakennslu að sumrinu. Síðar leigði Ísafjarðarbær skólanum ræktunarland, að stærð 1,7 ha. Hefur forstöðumaður skólans land þetta til afnota og annast ræktun þess. Um aðkallandi framkvæmdir, land og hlunnindi til þeirra, vísast til starfskrár skólans á blaðsíðu 5. Sumarið 1934 er skólahúsið byggt, það er einlyft steinhús, 192 fermetrar. Í því eru tvær skólastofur, sem gera má að einum sal, 4x12 metrar, ein lítil kennslustofa, stór forstofa, skrifstofa og tveir salernis- og snyrtiklefar. Íbúð skólastjóra er fimm herbergi, eldhús og bað. Sama ár eru öll húsaþynni í Reykjanesi raflýst, með mótör. Keypt voru til skólans fjölbreytt áhöld og vísast til áhaldaskrár á blaðsíðu 8.

Sumarið 1935 voru byggð útihús, að stærð 9x15 m. Í því eru geymslur, smíðahús og peningshús. Til smíðastofu voru keypt áhöld fyrir um kr. 700,-.

Þá var heimavistin endurbætt, byggð borðstofa, sem rúmar 60 manns, forstofur með salernum og þvottaskálum í sambandi við svefnskála. Áður rúmaði heimavistin 40 nemendur, en nú 60.

Sumarið 1936 var bátabryggja gerð. Nemendur skólans byggðu steingarð 15x3x1.00 m. Í sumar hefur garðurinn verið hækkaður og breikkaður, svo nú er hann 15x4x2.00. Síðan var sett trébryggja á tveimur "bukkum" við steingarð þenna, 12 m. löng. Annaðist Bárður Tómasson teikningu hennar og uppsetningu. Trjáviður var fenginn af Ströndum. Þegar öll vinna er metin til verðs, kostar bryggjan með uppfyllingu nálægt kr. 3000,00. Þessar framkvæmdir, sem nú hafa verið taldar, munu hafa kostað nálægt kr. 47,000,-.

Næst liggur fyrir að leiða sjó í sundlaugina, dala honum með mótör. Áætlaður kostnaður er kr. 1500,00. Er þegar fengið laforð fyrir fé þessu.

Sundlaugin er 30,5m x 12m. Dýpt 1,2m. og 3 m., nallandi botn. Við laugina eru 3 stökkpállar og 8 búningsklefar.

Heimavistarhúsið er timburhús, klætt utan með "Eternit" plötum. Er það bráðabirgðabygging. Stefnt er að því, að allar nýbyggingar séu vandaðar og varanlegar, skipulegar og hagkvæmar. langir

Á Vordögum skólans 1935 og 1936 hafa verið lagðir vegir 130 m. og 3ja m. breiðir, hlað við skólahús 35 m. x 7m., undirbúinn skólagarður, girt skólalóðin og gerð lokuð leiðsla, fyrir heitt vatn til laugarinnar um 100 m. löng.

Reikningur yfir kostnað við framkvæmdir Reykjanesskólans árin 1934, 1935 og 1936.

Ár 1934.	Skólahúsið ásamt tilheyrandi leiðslum	Kr. 23,930,17
" "	Rafstöð, samkvæmt útboði	" 4,071,55
" "	Skólaáhöld og húsgögn	" 4,669,48
" "	Girðing skólalóðar, efni og vinna	" 490,25
Ár 1935.	Útihús, efni og vinna	" 4,962,59
" "	Endurbætur á heimavist	" 4,799,39
" "	Kostnaður við raflögn í heimavist	" 439,20
" "	Únsjón bæði árin með öllum framkvæmdum	" 600,00
Ár 1936.	Bátabryggja og lengingabætur	" 3,000,00
Samtals Kr.		46,993,13

REYKJANESSKÓLINN

SKÓLAHÚSIÐ 1934

HEÍMAVÍSTIÐ 1931

SUNDLAUGIÐ 1925/26

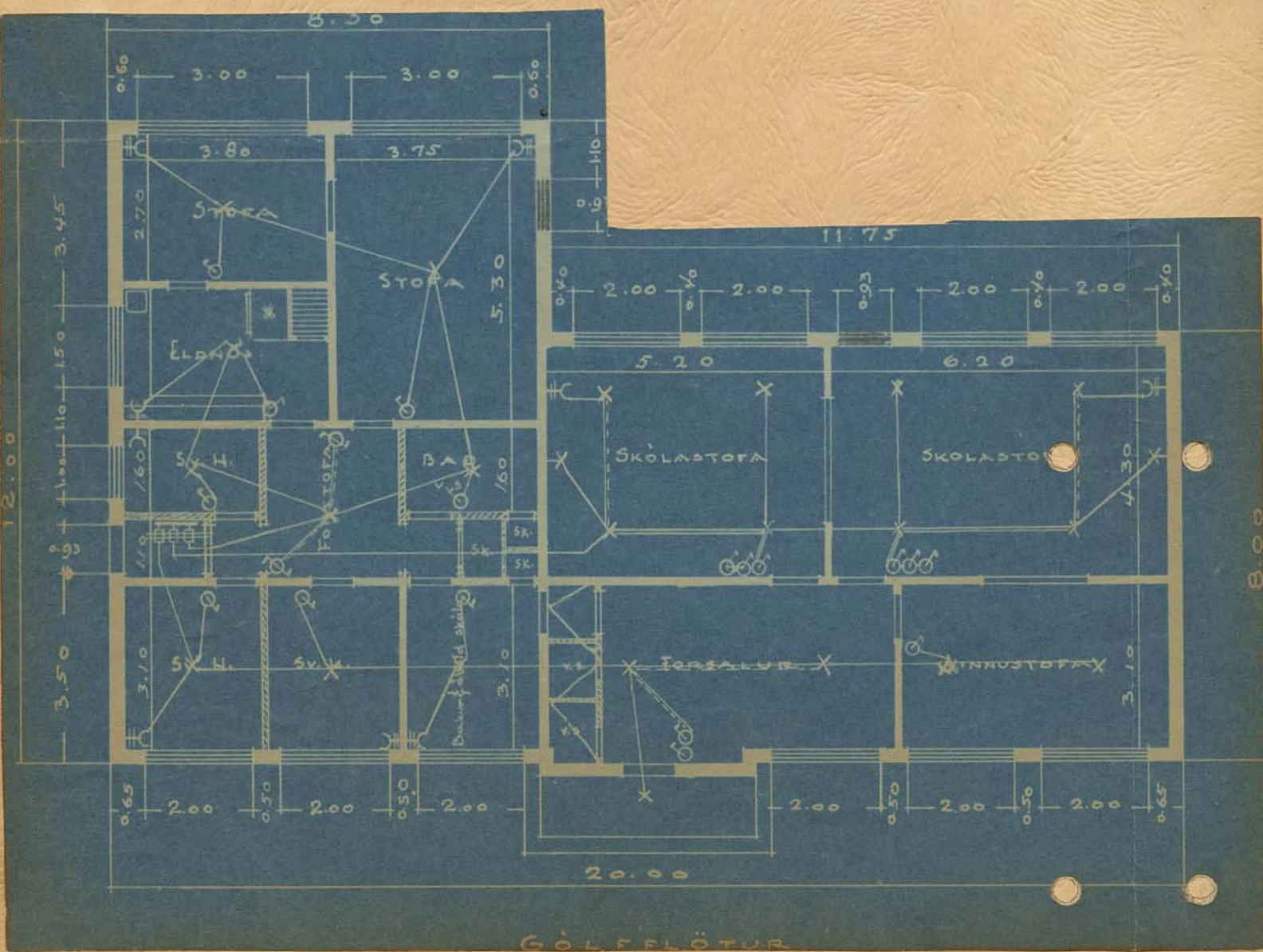
BRYGGJAN 1936

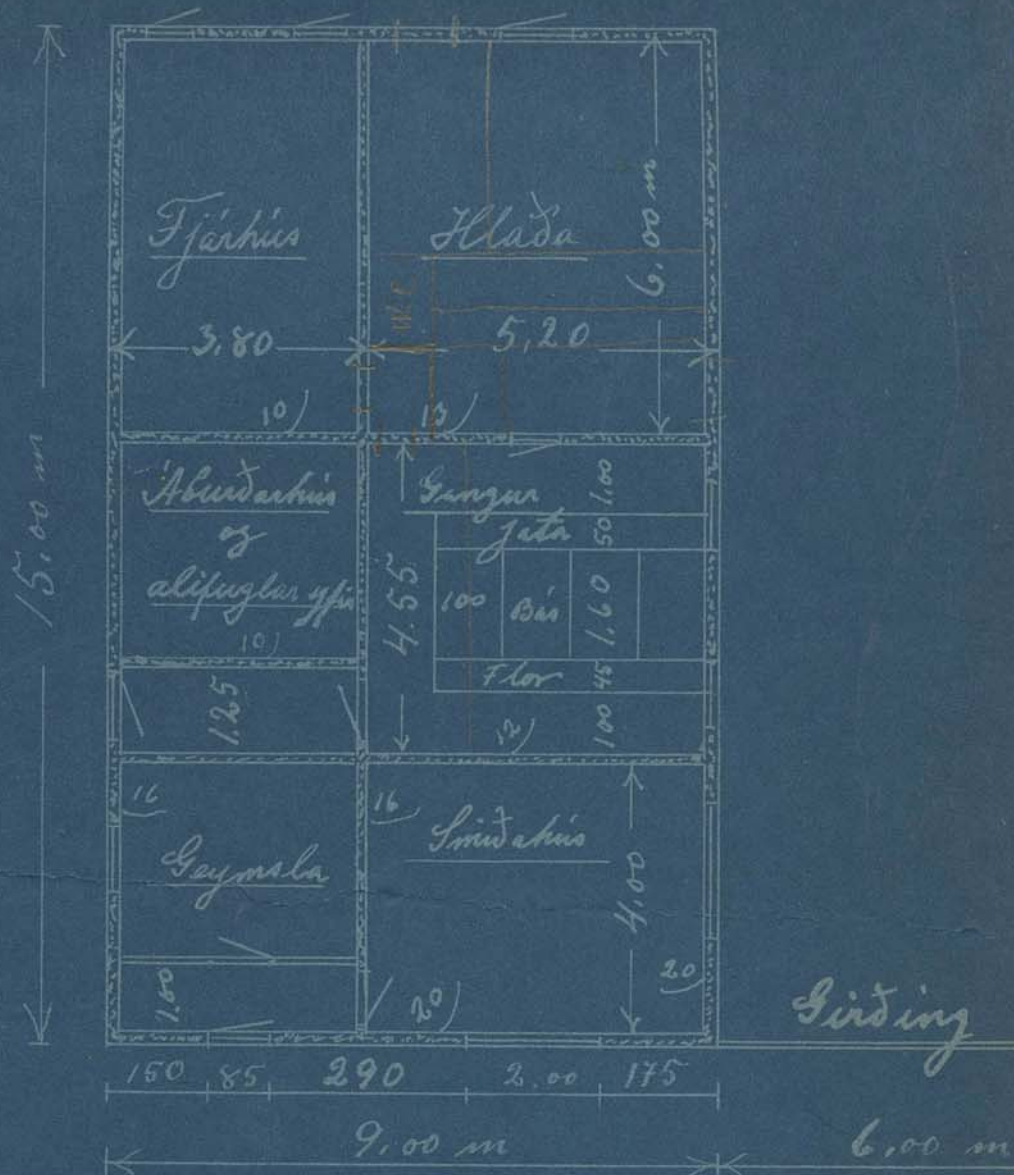

BRYGGJAN

1936-37

210 100

310 m

Nordurgaf.

31/5-

REYKJANESSKÓLINN.

Starfsekrá.

I.

Barnaskólinn.

Starfstími frá 1. nóv. til 1. maí ár hvert. Skólinn er fyrir 10 - 14 ára börn úr Nauteyrar- og Reykjarfjarðarhreppi, enda kosta þeir skólann með tilstyrk ríkisins, samkvæmt lögum um barnafræðslu. Starfstílhögun samkvæmt framanskráðum tillögum um starfsskrá og starfshatti heimavistar-skóla í sveitum.

II.

Önnur starfsemi skólans.

Unglinganám, námskeið og félagsstörf séu fyrst og fremst fyrir Norður-Ísfirðinga.

1. Unglinganám: a) Yfir mánuðina janúar, febrúar og marz ár hvert starfi unglingaskóli í tveim deildum, eldri og yngri. Inntökuskilyrði í yngri deild sé fullnaðarpróf barnafræðslunnar, í eldri deild fá þeir inntöku, sem lokið hafa prófi úr yngri deild. Inntökuskilyrði að öðru leyti eru: gott heilsufar, góð hegðun og fullgild ábyrgð á öllum kostnaði við námið.
b) Náminu sé hagað þannig: Íslenska, starðfræði og sund séu skyldugreinar, einnig séu allir nemendur skyldir að hlýða á erindi um ýms efni, svo sem í sögu og náttúrufræði. Að öðru leyti geta nemendur valið um, hvort þeir gera að aðal-námi sínu, bóknám, íþróttir eða handavinnu. Um tilhögun námsins skal nánar ákveðið í reglugerð.
2. Búnaðarnámskeið. Á tíðabilinu meðan unglinganám stendur yfir, verði haldið búnaðarnámskeið. Þar verði haldnir fyrirlestrar um: búnaðarmál, uppeldismál, félagsmál, bókmenntir o. fl.
3. Vorvika kvenna. Um mánaðamótin maí og júní verði vika námskeið fyrir konur; tilgangur þess sé hvorttveggja, fræðsla og hvíld. Fræðsla verði veitt í garðrækt og matreiðslu grænmetis. Erindi flutt um: Uppeldismál, húsbúnað, fatagerð og annað, er lýtur að heimilisprýði utan húss og innan. Í sambandi við námskeiðið verði sund og aðrar íþróttir iðkaðar svo sem föng eru til.
4. Garðyrkjunámskeið. Starfstími 4 vikur á tíðabilinu frá 1. maí til 15. júní. Kennið verði öll venjuleg garðyrkjustörf, einkum lögð á herzla á ræktun matjurta við venjuleg skilyrði.
5. Vordagurinn. Á hverju vori sé einn vinnudagur í Reykjanesskóla. Þá komi nemendur og aðrir unnenndur skólans og vinni að fegrun á umhverfi skólans og öðrum öðrum verkefnum í þágu hans.
6. Íþróttanámskeið. (Ef íþróttaskólinn verður sameinaður annari starfsemi Reykjanesskólans). Íþróttanámskeið starfi 4-6 vikur júní og júlí ár hvert. Námsgreinar eru: Sund, leikfimi og leikir, en auk þess fari fram kennsla um náttúrufræðileg efni.
7. Félagsstörf: Nemendur Reykjanesskólans og aðrir þeir, sem áhuga hafa fyrir starfi hans, myndi með sér félag, er framkvæmi á skipulegan hátt, ýms framfara- og menningarmál. Miðstöð félagsins sé Reykjanesskólinn. Verkefni: a) Félagið vinni að velgengni Reykjanesskólans, með því að prýða skólastaðinn, sbr. verkefni Vordagsins, efla söfn skólans og víðna að bættum skilyrðum hans til andlegra og líkamlegra menningarstarfa.
8. Íþróttamót. Tvisvar á ári skulu haldin íþróttamót, annað í lok íþróttanámskeiðsins á sumrin. Þar verði keppt í: Sundi, glímum, knattleikum og fl. Hitt mótið sé haldið síðari hluta vetrar, þar sem vel hentar fyrir skauta- og skiðahlaup.
9. Kostnaður við skólahaldið. Um kostnað við barnafræðsluna far samkvæmt

lögum þar um. Kostnaður við aðra starfsemi skólans greiðist með skólagjöldum nemenda, framlagi ríkis og ýmsum styrkjum. Hver nemandi, sem tekur þátt í unglinganámi, greiði Kr. 20,00 í skólagjald. Ríkið greiði hlutfallslega til þessarar starfsemi, eins og til héraðsskólanna sbr. 8. og 9. gr. laga nr. 37 1929 um héraðsskóla. Um styrkveitingu til einstakra liða starfseminnar annarsstaðar frá, verði leitað til Búnaðarsambands Vestfjarða, Búnaðarfélags Íslands, Ísafjarðar-kaupstaðar, Norður-Ísafjarðarsýslu og fl.

10. Hressingarheimili: Tekið verði á móti gestum til dvalar, um lengri eða skemmri tíma. Starfstíni heimilisins sé frá 20. júlí til 1. sept. ár hvert. Dvalargestir eigi kost á heitum sjóboðum, gufuböðum og ljósboðum. Heimilið starfi undir eftirliti læknis.
 11. Land og hlunnindi til starfseminnar. Ríkið semji við landeiganda Reykjaness um ákveðið samfellt land, umráð yfir svonefndri Hveravík og nægilegu heitu vatni til baðstofu og annars, er með þarf. Landsvæði þetta þarf að ná umhverfis öll mannvirki starfseminnar, til sjávar að lendingu og umhverfis fyrnefnda Hveravík.
 12. Aðhallandi verkefni. a) Gerðing og skipulagning þess landsvæðis, sem starfsemin fengi til umráða. b) Íþróttavöllur gerður. c) Gerðir gangstigar, grasvallar við sundlaug og íþróttavöll, raktaðir grasfletir til fimleika og ýmsra smáleikja. d) Bygging baðstofu, ljósbaðsklefa og öflun ljóslækningatakja. e) Sjóleiðsla í sundlauginu (áætlaður kostnaður er Kr. 1500,00, loforð er fyrir hendi um ríkisstyrk fyrir hálfum kostnaði). f) Að koma upp bryggju, sem Djúpbáturinn geti lagst við. g) Rannsakað verði á hvern hátt tiltakilegast sé, að koma upp heitum sjóbaðsstað í Hveravíkinni. h) Ríkið láti gera skipulagsuppdrátt af landssvæðinu og hverri einstakri framkvæmd á því, og kostnaðaráatlanir.
- Þessi verkefni verði leyst á þann hátt, sem hér segir: Með frjálsum vinnuframlögum-þegnskaparvinnu- vantanlegra félagsmanna og annara, sem það vildu, gegn fæði og sundkennslu. Um lengd vinnutíma hvers einstaklings yrði samningsatriði.
- Ríkið leggi fram, sem svarar fæði starfsmanna, fyrir aðkeyptu efni og áhöldum, sem allt yrði nánar tiltekið, þegar kostnaðaráætlun hefur verið gerð. Yrði þá ákveðin árleg fjáframlög af ríkisins hálfu, gegn ákveðnum vinnuframlögum heima fyrir. Miðað yrði við að framan talin verkefni yrðu framkvæmd á næstu 5-10 árum, eftir að hafist er handa.
13. Um þátttöku í stofnkostnaði og viðhaldi húsakynna starfseminnar, fari eftir samningi milli Norður-Ísafjarðarsýslu og kaupstaðar annarsvegar og Nauteyrar- og Reykjarfjarðarhreppa hinsvegar.
 14. Öll þessi starfsemi lúti stjórn Reykjanesskólans.

Greinargerð.

Af framangreindri starfsáætlun Reykjanesskólans má segja að komið sé í framkvæmd, starfsráksla barnaskólans og af annari starfsemi töluliðir 1-6, að undanskiliðum tölulið 4, Garðyrkjunámskeið. Eins og meðfylgjandi skýrslur sýna, hefur þátttaka í unglinganámi, námskeiðum og félagsstörfum Reykjanesskólans verið mjög mikil. Það hefur og sýnt sig, að áhugi meðal almennings fer vaxandi fyrir því, að þessi starfsemi haldi áfram, en til þess að það geti orðið, þarf að skapa henni öruggari fjárhagslega afstöðu og ákveðnara starfsvið. Nemendur í unglingaskóla og þátttakendur í einstökum námskeiðum eru úr flestum hreppum Norður-Ísafjarðarsýslu. T.d. eru nú 41 nemandi í unglingaskólanum og eru þeir úr sex hreppum sýslunnar. Virðist því eðlilegast, að þessi starfsemi í heild, verði sýsluskóli Norður-Ísfirðinga og þeir standi sameinaðir að baki þessari fræðslu og heilsuverndarstarfsemi, og beiti sér fyrir því, að sérstök lög verði gefin út um hana, í samræmi við framan skráða starfsáætlun.

Um 7. tölulið: Framkvæmd félagsstarfanna yrði hagað í stuttu máli, sem hér segir:

Félagið starfi í deildum, ein deild í hverjum hreppi. Hver félagsdeild vinni fyrst og fremst að málefnum sinnar sveitar, svo sem báttum

íþróttaskilyrðum, iðkun íþróttar, öflun hagnýtra bóka og leitist við að styðja að frangangi hvers þess máls, er til heilla horfir. Félagið beiti sér fyrir því, að farnar verði lengri eða styttri ferðir, safnað yrði náttúrurgrípum fyrir safn skólans og a.þ.h. Félagsmenn vinna að eflingu garðræktar, meðal annars með því, að styðja af alefli þá starfsemi skólans, að hver nemandi hans stundi garðyrkju. 8. töluliður þarfi ekki skýringar við. 9. töluliður. Skólagjöld og framlag ríkisins til unglínganams má eingöngu ganga til þess, að standa ströum af kostnaði við þá fræðslu. Til búnaðarnámskeiðs og kvennámskeiðs skal leita styrks hjá Búnaðarsambandi Vestfjarða og Bf. Íslands. Einnig verði leitað til Bf. Íslands um styrk til garðyrkjunámskeiðs, sem yrði hlutfallslega jafn há þeim styrkjum, er félagið veitir til hliðstæðra námskeiða. Íþróttamánkeiðinu komi styrkir frá: Ísafjarðarkaupstað, Norður-Ísafjarðarsýslu og ríki, eins og verið hefir.

10., 11. og 12. töluliður. Skilyrði til þess að gera Reykjaness að heilsuverndarstöð eru einstök. Auk heita vatnsins á landi eru heitar uppsprettur í vik einni, sem Hveravík nefnist. Í mestum hluta vikunnar er sandbotn, fyrir framan vikina er sker all mikið, sem hlífir henni fyrir stórsjóum. Tiltölulega auðvelt virðist vera, að ná uppsprettuvatninu í þró og leiða það síðan til dreifingar um alla vikina. Þá mætti auka vatnsmagnið frá hverunum á landi. Fyrir þessa vikina þarf að gera garð o. 150 m. langan. Eins og kunnugt er, á Ísafjarðarkaupstaður Reykjaness og hefur leigt það þýskum garðyrkjumanni til næstu 40-50 ára. Til þess að starfsemin geti notið sín, þyrfti hún að fá til umráða landsvæði, svo sem áður er getið. Er eðlilegast að ríkið semji við landeiganda og búvanda um land og afnot af Hveravík. Það skal tekið fram, að ekki er sýnilegt, að ábúandi hafi nein not af Hveravík. Af því landi, sem starfsemin þyrfti að fá, er tæp dagslátta ræktanlegt, hitt eru melar og grýtt land. Hvergi hér á landi munu vera önnur eins skilyrði til baðstaðar í heitum sjó, eins og hér í Reykjanessi. Á frambæmdum yrði látið setja fyrir, að ná sjó í laugina, byggja baðstofu, ljósbaðsklefa og fá ljóslækningatæki. Gerð íþróttavallar, ræktun og ýmskonar lagfarið, baðstaður í Hveravík o.fl. yrðu verkefni næstu ára. Lang mesti hluti þessara framkvæmda er vinna og tel ég vel fært að afla hennar með þegnskaparvinnu, gegn fæði og sundkennslu. Það virðist því sanngjarnt að ríkið styrki þetta með árlegu framlagi t.d. næstu 5 ár, sem svarar fæði starfsmanna, aðkeyptu efni og áhöldum (ljóslækningatæki og fl.). Þessi heilsuverndarstarfsemi yrði rekin eins ódyrt og fong væru til, svo hún gæti komið að sem mestu gagni fyrir almenning. Til mála gæti komið, að mynda sjóð, sem varið yrði til viðhalds og ýmsra smærri framkvæmda. Væri t.d. viss aðgangseyrir að stofnuninni ákveðna tíma árs-, gegn afnotum af sundlaug, baðstað o.s.frv. Gjald þetta yrði að vera lágt, t.d. 50 aurar fyrir fullorðna og 25 aurar fyrir börn. Til skýringar skali þess getið, að síðastliðið sumar kom hingað á arnað þús. manns. Fyrir hvern lið starfseminnar verði samdar reglugerðir, sem ákveða nánar alla starfstilhögun.

Hlutverk skóla, að veita fræðslu í ýmsum fræðiatríðum er að vísu mikils vert, en hitt er þó ekki minna um vert, at áhrif skólanna ná út fyrir þá, inn á heimilin og að árangur af fræðslu og uppeldi birtist í framkvæmd ýmsra verkefna, sem leyst yrðu á félagslegan hátt, auknu sjálfsuppeldi, andlegu og líkamlegu. Þeim áhrifum, sem nemandinn verður fyrir, þarf að viðhalda, og áhugamálinum þarf að fylgja eftir, en til þess er aðeins ein leið og hún er sú, að sameina kraftana um framkvæmd þeirra mála, sem mest værtu menningu hvers einstaklings og héraðsins alls, á hverjum tíma. Reykjanessskólinn á að verða sameiginlegt heimili allra Norður-Ísfirðinga, þar sem lögð yrði aluð við fræðslu, félagsþroska og heilsuvernd hvers einstaklings. Reykjanessskólinn heitir á Norður-Ísfirðinga að standa fast saman að þessari framkvæmd og á ríkið að veita þar til hjálp sína.

REYKJANESSKÓLINN.

KRÖFUR UM SUNDKUNNAÐT U.

I.stig.

100 m. bringusund.

II.stig.

300 m. bringusund á 10 mín., 100 m. baksund á 4 mín.,
100 m. bringusund í fötum á 4 mín. Afklæðst fötum á sundi.
Geta stungið sér og kafað eftir smáhlut á 3 m. dýpi.

III.stig.

Geta stungið sér og synt: 300 m. bringusund í fötum á 12
mín., 1000 m. bringusund á 32 mín., 300 m. baksund á 10 mín.
3000 m. þolsund, 100 m. björgun með sinn líka, báðir í fötum.
Afklæðst fötum á sundi. Kafað eftir smáhlut á 4 m. dýpi.
Fengið tilsögn í björgun og lífgun.

IV.stig.

Geta stungið sér og synt: 5000 m. þolsund, 1000 m. bringusund
í fötum á 37 mín., 300 m. baksund í fötum á 12 mín., 200 m.
björgun með ^{svinnu} (80 kg. þungan mann), báðir í fötum.
Afklæðst fötum á sundi. Kafað eftir smáhlut á 4 metra dýpi.
Fengið tilsögn í björgun og lífgun.

Apríl.

Þugur 19./3.1936.

Skólastjóri Reykjanesskólans, Aðalsteinn Eiríksson, hefir sent mjer til umsagnar starfsáætlun þá fyrir Reykjanesskólann, er yður, herra landlæknir, mun þegar hafa borist og fyrirhugað er, að síðar verði lögð fyrir þing og ríkisstjórn, í því skyni, að lög verði þegar sett um starfsemi skólans.

Jeg hefi, frá því er jeg kom fyrst hingað í hjeraðið, haustið 1934, með óþlandinni ánægju fylgst með þeim framförum, er crðið hafa í Reykjanesi, síðan skólinn tók til starfa. Munu jafnvel hinir bjartsýnustu menn hjer um slóðir eigi hafa gert sjer vcnir um jafn-góðan árangur og þegar er fenginn. En eins og starfsáætlun skólans ber með sjer, eru þó enn all-mikil verkefni fyrir höndum. Jeg hefi kynt mjer staðháttu og aðstaður allar og er sannfærður um, að slíkar framkvæmdir megi takast, án tilfinnanlegs kostnaðar. Er hjer að mínum dómi um að ræða svo mikilvæg mál, að jeg telði mjög illa farið, ef þau næðu eigi óhindruð fram að ganga og nyta eigi þess styrks, er nauðsynlegur er.

Hin fyrirhugaða heilsuverndarstarfsemi yrði mjög merkilegur þáttur starfs þess, er int yrði af hendi í Reykjanesi og mun jeg veita henni það lið, er mjer er unt, meðan jeg dvel í hjeraðinu.

Þegar starfsáætlun þessi er komin til fullra framkvæmda, munu tímamót markast í sögu þessa hjeraðs. Reykjanes mun verða hjer miðstöð bæði andlegrar og líkamlegrar menningar.

Vil jeg leyfa mjer að biðja yður, herra landlæknir, að veita stuðning yðar þeim atriðum þessarra fyrirætlana, er að heilbrigðismálum lúta.

Virðingarfylst

Högni Björnsson
(sign.)

Til

landlæknisins, Reykjavík.

Reykjanesskóla 17.júní 1936

Með bréfi dagsettu 26.júlí 1934 fól fræðslumálastjórnin mér„að gera tillögur um starfshætti og námsskrá heimavistar-
barnaskóla í sveitum! Átti rannsókn mín og athugun,að beinast
að öllu því,er snertir umbætur á barnafræðslu og uppeldi í
sveitaskólum". Starf þetta hefi ég leitast við að inna af hendi
jafnhliða starfi mínu við Reykjanesskólann og einmitt í sambandi
við það. Þá hefi ég átt viðtal við heimavistarskólakennara,skrif-
að þeim og fengið svör frá flestum þeirra um ýms atriði,er máli
skipta.

Um sjálft skipulag sveitafræðslunnar-fastu skóla og þá
einkum heimavistarskóla,eru kennarar og skólanefndir yfirleitt
sammála um,enda er það skipulag nú ákveðið með lögum frá síð-
asta alþingi. Það verður því eingöngu miðað við þetta skipulag
í eftirfarandi tillögum,því í framtíðinni verða langflestir
skólar í sveitum heimavistarskólar-og nokkrir heimangönguskólar,
þar sem námstími og flokkun nemenda verður með svipuðu móti og
í heimavistarskólum. Ég geri því ráð fyrir,að sama fyrirkomulag
geti gilt fyrir báðar þessar tegundir skóla.

Virðingarfullt

Aðalsteinn Eiríksson.

Til fræðslumálastjórnar ríkisins.

Heimavistarskólar í sveitum.

I. '

Námsskylda og skólaskylda.

7-9 ára börn eru námsskyld- þ.e. þeim skal kennt heima, og annast heimilin sjálf kennsluna undir eftirliti viðkomandi skóla. Hvenær skólaskylda hefst, fer eftir leikni 8 og 9 ára barna í móðurmáli og reikningi á vorprófi, og vísast til ákvæða fræðslulaganna þar um.

2. Námsflokkur.

Börnum á aldrinum 7-14 ára er skipað í þrjá námsflokka:

I. fl. 7-9 ára börn - heimanám.

II. " 9-12 " " - skóla- og heimanám.

III. " 12-14 " " - " " "

Gera má ráð fyrir, að í hverjum námsflokki séu minnst tveir starfs- hópar og er skipað í þá eftir aldri og getu.

3. Náms tími og skipting hans.

Náms tími II, og III. fl. í skóla, 16 vikur, sé fjórskiptur hjá hverjum flokki, til dæmis þannig: 1. tímabil 5 vikur, 2. tímabil 5 vikur, 3. tímabil 4 vikur og 4. tímabil 2 vikur.

Þar sem þannig hagar til, að betur þykir henta að ljúka skóla- starfi á styttri tíma, t.d. 6 mán., er heimilt að hafa báða náms- flokka samtímis, enda séu þá kennslukraftar og húsakynni í samræmi við það.

4. Starfsskrá.

Móðurmál: I. fl., 7-9 ára börnum kennt heima lestur og skrift.

II. fl., 9-12 " " samanbr. Námskrá 1929 2., 3. og 4. ár.

III. fl., 12-14 " " " " 1929 5., 6. og 7. ár.

í móðurmáli séu færðar starfsbækur. Þar séu færðar inn ritgerðir um ýms efni, teiknaðar myndir í sambandi við ritgerðir og lesefni, innfærð skriftarsýnishorn, orðalistar og ýms önnur verkefni og úrlausnir þeirra. Í sambandi við skriftar- og lestrarkennslu yngstu barnanna ber að leggja áherzlu á teikningu.

I. fl. 7-9 ára börn, samanber Námskrá 1929 1. og 2. ár.

Reikningur: II. fl. 9-12 ára, samanber Námskrá 1929 3. og 4. ár.

III. fl. 12-14 " " " " 5., 6. og 7. ár.

Kristin fræði: II. fl. 9-12 " " " " 2., 3. og 4. ár.

III. fl. 12-14 " " " " 5. og 6. ár.

Unnið eftir verkefnum inn í starfsbækur.

Átthagafræði: II. fl. 9-11 ára börn, samanber Námskrá 1929.

Í sambandi við sumarstörf, einkum ferðalög um héraðið, söfnun náttúrugripa og annað þess háttar, sé kennd átthagafræði og safnað verkefnum til að vinna úr að vetrinum.

Yngsu börnin, 7-9 ára, taki þátt í þessu námi að svo miklu leyti, sem við verður komið.

Náttúrufraði: II. fl. 11-12 ára börn, samanber Námskrá 1929, 4. og 5. ár.

III. fl. 12-14 " " " " " 6. og 7. ár.

Í báðum flokkum sé unnið eftir verkefnum í vinnubækur. Teiknaðar myndir af einkennum dýraflokkanna og einstökum dýrum (Typet.). Stuttar skýringar á lifnaðarháttum tegundanna.

Einfaldar teikningar í eðlisfræði og líkamsfræði, með stuttum skýringum. Þar sem hægt er að koma því við, séu einföld eðlisfræðistæki smíðuð í sambandi við handavinnunámið. Unnið verði úr því efni, er hefur verið safnað að sumrinu og grasafræðinám sett í samband við vinnu í gróðrarstofu.

Landafraði: II. fl. 9-12 ára börn, samanbr. Námskrá 1929, 4. og 5. ár.

III. fl. 12-14 " " " " " 6. og 7. ár.

Unnið eftir verkefnum í starfsbækur, útfylling korta, línurit gerð, teiknaðar myndir, stuttar héraða- og landfræðilýsingar.

Saga: II. fl. 9-12 ára- Saga Íslands frá Landnámstíð til 1550,

III. fl. 12-14 ára börn. Saga Íslands frá 1550 til vorra daga. Endurlesning allrar sögunnar. Stutt yfirlit yfir sögu mannkynsins. Unnið eftir verkefnum í vinnubækur, gerð yfirlit yfir einstök tímabil sögunnar, gert sögukort í Íslands sögu.

Teikning: II. fl. 9-12 ára börn, samanbr. Námskrá 1929 1. til 5. ár,
III. fl. 12-14 " " " " 5. " 7. "

Í sambandi við starfsbókagerð hverrar námsgreinar séu notaðar einfaldar teikningar (Typet). Áherzlu skal leggja á fríhendi teikningu með koli, krít og Pastillitum.

Söngur: Samanber Námskrá 1929.

Handavinna: II. fl. drengir. Pappírs- og pappavinna og ýmskonar smáhandavinna, svo sem bast o. fl. Elztu drengjunum, 11-12 ára, sé kennd trésmíði, smíði einfaldra hluta (smááhöld).

III. fl. 12-14 ára drengir. Trésmíði, áhöld og ýmsir smáhlutir, einfaldir húsmunir, áhaldasmíði í sambandi við fræðigreinar, svo sem eðlisfræði, Æskilegt væri að flestir skólar gætu látið nemendur iðka málmsmíði.

II. og III. fl. stúlkur, samanber frumdr. Námskrár eftir Gustel Weinem 1934, sem hér með fylgir.

Íþróttir: Létt leikfimi, Müllers-æfingar, úti og inni, leikir og sund. Þar sem ekki eru skilyrði til sundnáms, skal halda hálfs mánaðar námsskeið þar sem skilyrði eru til og skulu allir nemendur 12-14 ára, eiga kost á ^{einu} slíku námsskeiði.

Vor- og sumarstörf: Við alla heimavistarskólana sé smá gróðurstofa.

Nemendur vinna síðari hluta vetrar að undirbúningi jarðvegs, umplöntun í vermireiti í apríl, maí, síðan plantað út í garða. Unnið verði í gróðurreit skólans minnst tvo tíma á dag. Hver nemandi hafi sinn eigin garð á heimili sínu, fái plöntur úr gróðurstofu skólans og vinni þetta garðyrkjustarf undir umsjá skólans, enda sé það einn hluti af skólastarfinu. Farnar verði minnst tvær ferðir yfir sumarið um héraðið, safnað náttúrugripum, teknar myndir o.s.frv.

Námsskeið og félagsstörf: Tilvalið er, að heimavistarskólarnir taki á starfskrá sína ýmsa námskeiðastarfsemi og félagsstörf.

Skólinn verði miðstöð héraðsins, bimdi fullorðna fólkið traustum böndum við skólaheimilið og það uppeldisstarf, sem þar er unnið.

5. Starfstilhögun:

I.fl.7-9 ára börn. Skólarnir stjórna heimanámi þessara barna og hafa eftirlit með því, að heimilin raki kennsluna vel. Skólarnir leiðbeini um bækur, gefi bendingar um aðferðir og laði heimilin til vinsamlegrar samvinnu, leggi til létt verkefni, sem örfi barnið til náms. Kennarinn heimsæki þessa nemendur einu sinni yfir veturinn, kalli þau til prófs, þegar þörf þykir. Skólinn ber ábyrgð á þessari heimafræðslu að því leyti, að sé hún ekki samilega af hendi leyst, skulu fullnægjandi ráðstafanir gerðar. Þessi fl. tekur þátt í þeim vor- og sumarstörfum, sem um er getið í starfsskránni.

II. og III. fl. Vegna aldursmismunar varða starfshóparnir að minnsta kosti tveir í hverjum námsflokki og verður skipað í þá eftir aldri og getu. Námsfni verður að sumu leyti annað í hverjum starfshóp, og þó einkum sama námsefni á mismunandi stigi að þyngd og meðferð. T. d. 9 og 10 ára börn vinna einkum í áttahagafræði, þegar 11-12 ára börn nema sögu, náttúrufræði eða landafræði. Kennarinn stjórnar námi þegga starfshópanna, skiptir kennslustundum milli þeirra. Meðan hann leiðbeinir öðrum hópum vinnur hinn í hljóði að verkefnum sínum. Þannig verður unnið í hverri grein, þó auðvitað verði öðru hvorku breytt um, stuttar yfirheyrslur, spurningar og svör. Sjálf-sagt er að semja námsáætlun í hverri grein fyrir hvert tímabil, bæði í skóla og eins til heimanáms, þegar kennsluhlé er hjá þeim námsflokkum. Síðan eru samín verkefni í samrámi við áætlunina, þar væri að finna tilvitnanir í heimildarrit, sem til væru í safni skólans. Leitast verði við, að áhugi og geta fái jafnan að njóta sín sem best, en það næst helzt með því, að hver nemandi vinni sjálfstætt að námi sínu.

Í skólastofunni þurfa að vera skápar fyrir bækur, verkefni barnanna og efni til þess að vinna úr. Nemendur venjast sjálfir á að afgreiða sig. Það hefur sýnt sig, að reglusemi og vinnufriður er ekki síðri þó þannig sé unnið, og að innan veggja slíkrar skólastofu getur verið fullkomin ró og festa í starfi, ásamt heilbrigðu vinnufjöri. Sá tími á að vera úti, að kennarinn sitji í háseti sínu sítalandi, en nemendur sitji auðum höndum, áhugalausir með hugann úti á þekju. Hagnýtt starf, unnið af nemandanum sjálfum, kemur í staðinn fyrir yfirheyrslur á námsefni mislukkaðra námsbóka. Sjálfsagt er að hafa vikustarfsskrá-stundatöflu til hliðsjónar. Slík starfskrá má þó ekki binda um of, það er hættulegt fyrir áhuga nemenda og þar af leiðandi árangri náms þeirra. Heppilegt er að taka fleiri en eina kennslustund til sömu námsgreinar, þegar það hentar betur. Óheppilegt er að hætta í miðju kafla. Jafnvel getur verið gott að taka heilan dag til þess að vinna að sama verkefni, t.d. þegar verið er að ganga frá starfsbókum í einhverri grein, samning yfirlita, eða ná einhverjum settum áfanga í námi. Sjaldan er áhuginn meiri en þá, eða átökin betri.

Námsefnaskipting milli starfshópa í hverjum námsflokki verður þá þannig: Yngri börnin og getuminni tiltölulegtara verkefni en þau eldri, og þess gætt, að vinna eldri barnanna verði í beinu og eðlilegu framhaldi af því, sem unnið var áður, þannig, að starf hvers starfsflokks taki við af starfi hins og sömuleiðis hver námsflokkur við af öðrum. Engin óeðlistökk, heldur eðlilegt framhald.

Þau börn, sem ekki eru hneigð til bóknáms, vinna þá þeim mun meira í vinnu- og gróðrarstofu skólans. Verulegt nám á ekki að eiga óvirðulegri sess í skólastarfinu heldur en það bóklega. Vor- og sumarstörfin geta verið merkilegur þáttur í fræðslu um náttúrufræðileg efni, og gera mátti sér vonir um að garðyrkjustörfin yrðu til þess, að festa huga barnsins við þau störf, sem því ber að meta, og undir flestum kringumstæðum að starfa að á fullorðins árum. Nauðsynlegt er, að samband námsgreinnanna sé sem mest, t. d. handavinnu, reiknings- og náttúrufræði. Koma þar til greina kennslutækjasmíði í sambandi við eðlisfræði, útreikningur og ýmiskonar mælingar. Þá verður vinna í gróðrarstofu að vera nátengd grasafraeðinámi. Nemendur vinna að undirbúningi jarðvegs í gróðrarstofunni og sáningu ýmissa nytjaplantna og hirðingu þeirra. Skólinn hefur eftirlit með heimagarðyrkju nemenda, kennarinn heimsækir nemendur að minnsta kosti einu sinni yfir sumarið, þegar bezt hentar, til að líta eftir garðyrkjustörfum þeirra. Nemendur gera skýrslu um garðyrkjuna og sundurliðaðan reikning yfir gjöld og tekjur hennar.

Heimavistarskólarnir eru sjálfkjörnar miðstöðvar hverskonar samtaka og félagsstarfa, hver í sínu héraði. Vitanlega yrðu aðstæðurnar til þess mismunandi í hverjum skóla, eftir húsakynnum, ytri staðhættum o.s. frv. Smá námskeið fyrir fullorðna fólkið og félagsamtök um ýms efni, s. s. skólamál, eru vel fallin til að sameina alla hugsandi menn um uppeldis- og fræðslumál, bæði í skólum, heimilum og í félagsstörfum. Skólarnir mega ekki láta sitja við orðin tóm, þeir verða að vinna að hlutverki sínu, ekki aðeins innan veggja skólans, heldur einnig á heimilunum og í störfum og skemmtunum fólksins. Góður skóli á allsstaðar síðferðilegan rétt til ihlutunar, bæði beint og óbeint.

Þess ber vel að gata, að í fræðslu og uppeldisstarfi skóla hefur það ekki mesta þýðingu, hvað miklu barnið getur skilað og hlæðð á minnið, af tilreiðum fróðleik, heldur hitt, hversu leikið það er í að afla sér sjálft þekkingar með þeim tækjum og eftir þeim heimildum, sem til staðar eru, og á þann hátt aflað sér reynslu, þá vinnst tvennt, fræðslan og leiknin, sem fæst með því að afka hennar á eigin spýtur.

6. Vikustarfskrá (stundaskrá).

	II. fl.		III. fl.	
	1. starfsh.	2. starfsh.	1. starfsh.	2. starfsh.
Móðurmál:	10 st.	8 st.	7 st.	7 st.
Reikningur:	4 "	5 "	5 "	5 "
Kristin fræði:	2 "	2 "	2 "	2 "
Áttahagafræði:	4 "			
Saga:		2 "	2 "	3 "
Landafræði:		1 "	2 "	2 "
Náttúrufræði:		2 "	4 "	3 "
Teikning:	2 st.	2 "	1 "	1 "
Söngur:	2 "	2 "	1 "	1 "
Handavinna:	3 "	3 "	4 "	4 "
Íþróttir	3 "	3 "	4 "	4 "
Samtals	30 st.	30 st.	32 st.	32 st.

7. Starfsskrá fyrir hvern dag.

Kl. 8-9	fyrir hádegi.	Farið á fætur, tekið til í herbergjum.
		Morgunverður.
Kl. 9-12	" "	Námsstarf.
Kl. 12-1	eftir hádegi.	Miðdegisverður.
Kl. 1-4	" "	Námsstarf
Kl. 4-5	" "	Miðaftansdrykkja og útivera.
Kl. 5-7	" "	Lestur og undirbúningsstarf.
Kl. 7-8	" "	Kvöldverður.
Kl. 8-9 1/2	" "	Lestur og tómstundavinna.
Kl. 9 1/2	" "	Háttatími.

8. Skólaheimilið.

Fræðslustarfið er ekki nema önnur hlið skólastarfsins. Uppeldisstarfið er merkasti þáttur þess, þó ekki verði dregnar þar línur á milli. Engir skólar hafa betri aðstaður til uppeldisáhrifa en heimavistarskólar, ef rétt er á haldið. Skólinn þarf fyrst og fremst að vera heimili, í þess orða beztu merkingu. Kennarinn er þá heimilisfaðir og nemendur börn hans. Stjórnsemi og umhyggja verða að einkenna heimilið öðru fremur. Börnin koma frá misjöfnum heimilum og eru eins misjöfn í háttum og upplagi, eins og þau eru mörg. Þessvegna ríður mikið á festu og lægni heimilisföðursins, ef vel á að takast. Heimilisreglur eiga að vera fær og óbrotnar, en stranglega fylgt. Börnin annist sjálf umsjón alla í herbergjum, skólstofu og leikvelli, en kennarinn fylgist með í öllu, gefi bendingar þegar miður fer, og viðurkenni þegar vel tekst, þess sé vel gætt að þrífnaður sé í góðu lagi, þvottur líkamans, burstun tanna, hárðing fata. Skipt sé um skó í forstofu. Börnin vinna sjálf að hárðingu herbergja sinna. Hver býr um sitt rúm, þvar herbergi og ganga, leggur á borð, þvar upp matarílát og áhöld. Nemendur vinna þessi störf til skiptis, tveir og tveir saman. Kennari í heimavistarskóla verður jafnt að fylgjast með og stjórna lestri, undirbúnings- og tómstundavinnu nemenda, eins og í sjálfum kennslustundunum. Hann þarf þar engu síður að leiðbeina og örfa, sjá um að börnin vinna óskipt að hverju verkefni, skipta um þegar þörf er á, gera eitt og annað, til þess að létta skapið, s.s. láta nemendur syngja, lesa upp og glíma við einhver hugðarefni, t.d. undirbúning skemmtana og fl. þessháttar. Það er að vísu langur vinnutími við fræðslu og upveldisstarf frá kl. 8 f.h. til kl. 10 e.h., en ég býst við, að kennarar kjósi heldur erfiðrið, sem því er samfara að starfa með börnunum jafnt utan kennslustunda sem í þeim, heldur en áhyggjurnar sem hljóta að fylgja því, að láta nemendur afskiptalausar utan kennslustunda.

Kennslustarf í heimavistarskóla er tvímælalaust eitt hið erfiðasta kennslustarf, en ég hygg að það geti líka verið eitt hið allra ánægjulegasta. Náin samvinna skólaheimilisins

og þeirra, sem þess eiga að njóta, er nauðsynleg. Sameiginleg umhyggja fyrir börnunum, en einarðleg og vinsamleg framkoma, mun reynast best í því efni.

9. Skólastaðir og skólahús.

Velja skal skólastaði þar sem best hagar til um samgöngur fyrir skólahéraðið, og þar sem skilyrði eru til raforku eða notkunar jarðhita. Nægjanlegt land verður að fylgja hverjum skóla, svo forstöðumaður hans geti stundað búskap til hagsbóta fyrir heimili sitt, skólinn fengi land undir gróðurreit, leikvöll og grasigróin opin svæði. Þá væri tilvalið að hafa á landi skólans samyrkju og tilraunir með ýmsar nýngar í ræktun.

Skólahúsið verður að vera í samræmi við þá starfsemi, sem þar á að fara fram. Góð íbúð fyrir kennara og annað starfsfólk, svefnherbergi barnanna, eldhús og borðstofa, skólastofa, vinnustofa, snyrtiherbergi, sjúkraherbergi, rúmgóður forsalur, gróðurstofa og salerni. Í öllum herbergjum séu innbyggðir skápar, t.d. í skólastofu fyrir áhöld skólans, bækur og vinnuefni nemenda. Fræðslumálastjórnin láti gera uppdrætti að skólahúsum í samráði við einhvern eða einhverja forstöðumenn heimavistarskóla.

10. Bækur og áhöld.

Bóka- og áhaldaleysi standa heilbrigðu skólastarfi fyrir þrífum. Einna tilfinnanlegast verður þetta í heimavistarskólumum. Vantanlega verður nú á næstunni raðin bót á lesbókavöntun, þar sem nú hefur í rúm tvö ár starfað nefnd að undirbúningi útgáfu þeirra. Þá þarf að gefa út heppilegan skóla-lexikon, einnig handbók með stuttum hagnýtum leiðbeiningum í ýmsum efnum. Í stofnkostnaði hvers skóla sé minnst Kr. 1000,00 áætlaðar til bókakaupa og greiði ríkissjóður allt að helming kostnaðar. Nemendur greiði lesbókagjald kr. 1,00 á ári, til viðhalds safninu. Áhöld í smíðastofu séu fyrir 8-12 pilt. Til handavinnu stúlkna 2-4 saumavélar og ýms smærri áhöld. Nokkur smá garðyrkjuverkfæri til vinnu í gróðurstofu og gróðurreit skólans. Ritvél og fjölriti, skuggamyndavél, vog og mælitæki, korta- og myndasafn, ýms smááhöld í eðlisfræði og áttthagafræði o.fl.þ.h., sem nánar verður tiltekið í vantanlegri áhaldaskrá.

11. Heilbrigðiseftirlit.

Hin mesta nauðsyn er á, að heilbrigðiseftirlit sé mjög rakilegt á þessum skólaheimilum. Læknir skoði þrisvar á ári, í byrjun skólaárs, um miðsvetrarleytið og í lok skólaárs. Unnið sé að útrýmingu lúsa og annara óþrifa. Allir bursti tennur sínar á hverjum degi, taki lýsi og neyti mjólkur minnst 1 1/2 lítur á dag. Vigtn og mælingar fari fram mánaðarlega. Við hvern skóla sé komið á tannlækningum. Áttu héraðslæknar að geta annast þær, með því að taka sérstök námskeið í tannaðgerðum. Veitt verði fé úr ríkissjóði sem svarar fyrir ferðakostnaði læknis, flutningi áhalda og annað þ.h. í sambandi við þessar tannlækningar. Matarraði, heimilisvenjur, þrífnaður og iðkun íþróttar sé þannig, að sem allra bestum árangri verði náð í framförum og hreysti nemenda.

12. Menntun kennara við heimavistarskóla.

Vegna þess hvað starf heimavistarskólanna er margþætt, verða kennarar að vera fjölbærir og fá menntun í samræmi við starfið. Væri heppilegt að slíkir kennarar störfuðu fyrst við heiman-gönguskóla í kaupstöðum, því starfið mun reynast mörgum byrjand-

Er fæst í kennaraskólanum, þyrfti hann að afla sér þekkingar

anum erfitt. Kennarinn þarf að vera leiðandi kraftur í flestum þeim greinum, sem nemendur fást við. Auk hinnar almennu kennaramenntunar og þeirrar sérþekkingar, garðyrkju, t.d. í garðyrkjuskóla ríkisins, og að kynna sér söfnun náttúrugripa og hagnýtingu þeirra við kennsluna. Mætti halda smá námskeið til leiðbeiningar í þeim efnum og fá hina hafustu menn til að kenna þar. Vitanlega verður að gera þá kröfu til þeirrar stofnunar, sem veitir kennurum menntun, að handavinnukennslan þar sé fullnægjandi.

Niðurlagsorð.

Ég vil að síðustu geta þess, að þetta álit mitt og tillögur eru samdar sem lauslegar bendingar. Ég hefi stuðst við reynslu mína og annara heimavistarskólakennara. Í starfi mínu hér við skólann í þau tvö ár, er hann hafur starfað, hafa aðalatriði þessara starfshátta verið reynd, s.s. flokkun nemenda, starfstilhögun við námið, stjórn á heimanámi barna, garðyrkjustörf nemenda, námskeið og ýms félagsstörf. Ég vil nefna það sem dæmi um árangur, að 8 og 9 ára börn stóðu sig yfirleitt vel við landsprófið í vor og mun betur en síðastliðið ár, garðyrkja meðal nemendanna er nú almenn. Á vordegi skólans-vinnudeginum 1935 og 1936 hafa verið unnin samtals 150 dagsverk, í allt hafa bæði nemendur og aðrir héraðsmenn lagt fram um 300 dagsverk til þess að fegra umhverfi skólans og vinna að ýmsum framkvæmdum í þágu hans. Fullorðna fólkið hefur sótt vel öll námskeið skólans og sýnt á margan annan hátt skilning og áhuga á starfi hans. Það er auðsatt, að varla verður það skipulag, og þá síst af öllu starfshattir skóla, upp hugsaðir, sem alltaf og allsstaðar eigi við, enda ekki æskilegt. Hver kennari verður að vera brautryðjandi í starfi sínu, ef verulegs árangurs á að vanta í fræðslu og uppeldisstarfi skólanna. Ekkert er skólunum jafnhattulegt og hinn dauði bókstafur og stirðnuð form. Lög og reglugerðir eru nauðsynlegir leiðarsteinar, en árangur skólastarfsins veltur fyrst og fremst á persónuleik kennarans, áhuga hans, festu og hugkvæmni.

Starfsskrá skólanna og verkefni verða að vera síung, þau verða eðlilegast til í því samstarfi kennaranna, sem hinum vantanlegu námsstjórum er ætlað að leiða. Ég hefi ekki hirt um að láta verkefni í einstökum greinum fylgja þessum tillögum. Vil ég vísa til tveggja ágætra bóka, sem gefar hafa verið út að tilhlutun fræðslumálastjórnarinnar, Leiðbeiningar um vinnubókargerð og Skrift og skriftarkennsla. Vari æskilegt, að fleiri slíkar bækur væru gefnar út, t.d. í handavinnu, íþróttum og leikjum og leiðbeiningu um söfnun náttúrugripa og fræðslu í ýmsum hagnýtum efnum.

Aðalatriði starfsskrár og starfshátta heimavistarskólanna yrðu þessi:

1. Námsskylda 7-9 ára barna til heimanáms. Skólaskylda 9-14 ára barna.
2. Námsflokkar: I. fl., 7-9 ára börn, II. fl. 9-12 ára börn, III. fl. 12-14 ára börn. Hverjum námsflokki skipt í starfshópa eftir aldri og getu.
3. Starfsskrá: Námsefni skipt þannig milli starfshópa, að yngri börnin og getu minni fái léttari viðfangsefni, að verkefni milli starfshópa og námsflokka verði þyngd í eðlilegu framhaldi af því, sem áður er numið.
4. Starfshattir: Í hverri grein séu starfsbækur, sem sýni árangur af af sjálfstæðri vinnu barnanna undir stjórn kennarans. Lögð sé aðal áherzla á að kunna að nota bækur, afla sér upplýsinga og fróðleiks og á þann hátt afla þeirrar leikni, sem nauðsynlegt er í daglegu lífi.
5. Náms hvers námsflokks er unnið eftir áætlun, skipt niður í áfanga, bæði í skóla og heimilum. Í skólanum eru tekin fyrir ákveðin verkefni, sem síðan er unnið áfram að heima, þegar hlé er á skólavist þess flokksins. Skólinn hefur eftirlit með og stjórnar heimanámi I. fl. 7-9 ára barna.

6. Lögð sé alúð við starfið í vinnustofunni og gróðrarstofunni.
7. Vor- og sumarstörfln yrðu framhald vetrarstarfsins, s.s. vinna í gróðurreit skólans og garðyrkju nemenda. Í smáferðalögum verði safnað náttúrugripum, sem síðan yrði unnið úr að vetrinum til.
8. Námskeið og félagsstörf: Skólaheimilið verði miðstöð héraðsins, fyrir hverskonar fræðslu og félagsstörf.
9. Skólaheimilið: Lögð sé alúð við uppeldisstarfið í heimilisstjórn og venjum.
10. Skólastaður og skólahús: Við val skólastaðar sé tekið tillit til: samgangna, landgæða og landrýmis, einnig hlunninda, s.s. jarðhita og raforku.
11. Bóka- og áhaldasafn: Við hvern heimavistarskóla sé vandað les- og handbókasafn og fjölbreytt áhöld. Fé sé varið til þessa úr ríkissjóði allt að helmingi kostnaðar.
12. Heilbrigðiseftirlit. Læknisskoðun þrisvar á skólaárinu, útrýming óþrifa, hirðing tanna, tannlækningar, lýsisneyzla og mikil mjólk. Vigtun og mæling nemenda.
13. Menntun kennara. Kennurum sé gefinn kostur á að afla sér þeirrar sérmenntunar og reynslu, sem nauðsynlegt er, að þeir hafi sem kennarar og heimilisfeður á störu skólaheimili.

Til frekari skýringar lát ég hér með fylgja drög til starfs-skrár Reykjanesskólans ásamt skýrslum, og bóka- og áhaldaskrá.

Reykjanesskóla 17. júní 1936.

Félagsstörf Reykjanesskólans.

Við undirrituð samþykkingum hérmeð að mynda með okkur félagssamtök til þess að vinna að félagsstörfum og verkefnum þeim, sem starfsáætlun Reykjanesskólans gerir ráð fyrir.

1. gr. Aðal-samkomudagur félagsmanna sé Vordagurinn. Þá er kosin stjórn félagsins og gerð áætlun um framkvæmdir fyrir næsta ár.
2. gr. Félagið starfar í deildum, ein deild í hverjum hreppi, enda séu minnst fimm menn í hverri deild. Fyrir hverri félagsdeild sé deildarstjóri og mynda deildarstjórar aðalstjórn. Formaður og féhirðir séu kosnir árlega, á aðalfundi félagsins, Vordeginum.
3. gr. Miðstöð félagsins sé Reykjanesskólinn.
4. gr. Verkefni: a) Félagið vinni að velgengni Reykjanesskólans með því, að prýða skólastaðinn, sbr. verkefni Vordagsins, efla söfn skólans og vinna að bættum skilyrðum hans til andlegra og líkamlegra menningarstarfa.
b) Félagið beiti sér fyrir, að farnar verði lengri eða styttri ferðir, héraðið yrði rannsakað, jarðfræðilýsing samín, myndir teknar af sérkennilegum stöðum, grösúm, dýrum, steinum og fleiri náttúrugripum safnað fyrir safn Reykjanesskólans. Safnað yrði lifandi jurtum í gróðurreit skólans. Gróðurreiturinn og náttúrugripasafnið yrði fyrst og fremst sem sönnust mynd af náttúrufari héraðsins. Í byggðasafninu yrði meðal annars, ýmislegt snertandi atvinnu og sögu héraðsins.
c) Félagsmenn vinni að eflingu garðræktar, meðal annars með því, að styðja af afefli þá starfsemi skólans, að hver nemandi hans stundi garðyrkju.
d) Hver félagsdeild vinni að málefnum sinnar sveitar, svo sem bættum íþróttaskilyrðum, iðkun íþróttar, öflun hagnýtra bóka og leitast við að styðja að framgangi hvers þess máls, er til heilla horfir.
e) Félagið annist um útgáfu á blaði skólans, Nemandanum. Jafnframt því, sem blaðið er skólablað, verði það málagn félagsstarfseminnar.
5. gr. Félagsmenn greiði Kr. 1,00 í árgjald, eða minnst Kr. 10,00 í eitt skipti fyrir öll. Félagsgjöld renni í sjóð, sem varið er til þeirra framkvæmda, sem aðalfundur ákveður í hvert sinn.

B Ó K A S K R Á 1936.

1. Íslendingasögur (allar).
2. Íslenskt Þjóðerni. Jon Aðils.
3. Land og lýður. Jón Sigurðsson.
4. Rit um jarðelda á Íslandi.
5. Í lofti.
6. Agrip af jarðfræði.
7. Sjóir og loft.
8. Spendýrin.
9. Fiskarnir.
10. Skátabókin.
11. Jeg lofa.
12. Sólskinsdagar.
13. Nonni í Kaupmannahöfn.
14. Ferðin yfir sundið.
15. Börnin frá Víðigerði.
16. Við skulum halda á skaga.
17. Kak I.
18. Kak II.
19. Mamma litla.
20. Ævintýri B.B.
21. Ævintýri og sögur.
22. Ævintýri H.C.A.
23. Berðu mig upp til skýja.
24. Knútur í Álmvík.
25. Árni og Erna.
26. Egill á Bakka.
27. Karen.
28. Njálssaga þumlings.
29. Silfurtúrninn.
30. Sögur æskunnar.
31. Villidýrasögur.
32. Ferðasögur, 2 eintök.
33. Davíð Copperfield, 3 eintök.
34. Íceland, 6 eintök.
35. Skyggju augun, 10 eintök.
36. Sólskin, 6 eintök.
37. Litla gula hænna, 12 eintök.
38. Dýraljóð.
39. Leiðbeiningar um vinnubókargerð.
40. Landnám.
41. Skólaræður.
42. Dönsk orðabók.
43. Oddur Sigurðsson.
44. Glímubókin.
45. Æskan og heimilið.
46. Um Glaukomblindu.
47. Búnaður sunnanlands, 5 eintök.
48. Búnaðarsamband Vestfjarða Ársrit.
49. Unge Ísland, 6 árgangar.
50. Skógræktarrit.
51. Árbók Ferðafélagsins, 1935.
52. Ferðabækur Daniel Bruun, 4 hefti.

Bóka- og áhaldasjóður.

Peningar 1935.

Tekjur.	Gjöld.
Kr. au.	Kr. au.
122,00	
28,00	
10,00	
100,00	
10,00	
50,00	
11,00	
11,00	
11,00	
5,00	
11,00	
11,00	

"	1936	"	Ágóði af árshátíð skólans og samskot nemenda	143,48	
"	"	"	Frá föður eins nemandans	300,00	
Greiddur hálfur			kostnaður ritvélar		150,00
"			Bókareikningur		146,00
Greitt fyrir			Hátalara		64,15
"			Hálft verð skuggamyndavélar		275,00
"			Vog og málitaki		130,00

Peningar í sjóði

Kr. 823,48- 765,15
53,33

Samtals Kr. 823,48- 823,48.

Gefendur ráðstöfuðu yfirleitt sjálfir, til hvers fénu skyldi varið. Bókasafninu hafa berizt bókaagjafir, sú stærsta, allar íslendingasögurnar í bandi, er frá Nauteygarhreppi, auk ýmsra smærra bókaagjafa, frá nemendum og fl. Páll Kristjánsson byggingameistari gaf skólanum vandaða stunda-klukku og Lúðvíg Guðmundsson skolestjóri, tvo vefnaðarramma og nokkur smá eðlisfræðisaköld, gerð í skóla hans.

ÁHALDASKRÁ.

1. Ritvél.
2. Fjölritari.
3. Smásjá og ýms optísk tæki.
4. Skuggamyndavél.
5. Heftivél og gatar.
6. Smíðaaðhöld fyrir 10 nemendur.
7. Tveir vefnaðarrammar.
8. Nokkur einföld eðlisfræðistæki (smíðuð).
9. Vog og málitæki (í pöntun) til vigtunar og mælinga skólabarna.
10. 10 sundkútar.
11. 6 glímubelti.
12. 1 handbolti.
13. 1 fótbolti.
14. Hátalari.
15. Skólahúsgögn, (stálhúsgögn) stólar og borð fyrir 50 nemendur.
16. Landabréf (kort yfir heimsálfurnar, 2 íslandskort, 1 kort Productionsomroden och Transportvägar).
17. Nátturufraðimyndir.
18. Stundaklukka.
19. Liebmann-orgel.

Reykjanes.

Nú geng ég út að njóta góðrar natúr,
því nú er dimmt, svo enginn maður les.
En gegnsatt rökkur vörð leggjast lakur
sem léttau hjúps um Reykjanes.

Af lífins djórð um laugar finnst mér anga,
og loftið sjálft er andur hlytt og rótt.
- Evar stíllur heim til huss úr sandi ganga
á hinna þöglu maínott.

En ég fer út í gleði góðra kynna
og gafusögu úr manndómsverkum les,
og þá min krifin fer að sjá og finna
hinn fagra draum um Reykjanes.

Þann draum, er sést í þigri góðra verka,
en sveif þó áðeins fyrst í gufu og reykt,
en varð í hönd og hugun aflis stakta,
sem hófst í fagran veruleik.

Hér var þó oft við ördugleika að búa,
en umrís bezt, er harðast móti blés,
því er hér gott á framtíð fólks að trúa
og fagna með þér, Reykjanes.

12.-5.-1942.

Gudmundur Magni Kristjánsson

Landssíminn.

Símskeyti frá

Reykjavík

Eyðublað nr. 1 a.

nr. 14 orð 80/79 þann 2/11 1937 kl. 15⁴⁶

Skólastjóri
heimavistar skóla Reykjanesi
við Ísafjardardjúpi

Íkálavík

Meðtekið frá

þann / kl.

af

LANDSSÍMI ÍSLANDS

Athugasemdir símhjóna

Því onidur hamlar annrúki, að við getum ekki sötöl skólavígsl-
una. Við sendum öllum aðilum bestu þakks fyrir vel unnið
starf, og óskir um heill og hamingju í framtíðinni. Skólastjór-
an- um þökkum við duglega forgöngu, og héraðsbúum förnfjór þeirra.
fyrir hína uppræðandi kynslót. Við erum þess fullvissir, að héraðið onuri í
framtíðinni uppræðara ríkulegan ávöxt af viðsýni hinna ótráðu
forgönguonanna. Verði skólastarfið til blessunar fyrir héraðs-
kúa og fyrirmyndar fyrir önnur skólahérað.

Ásgeir Ásgeirsson. Helgi Eliasson

Landssíminn.

Símskeyti frá

Reykjavík

Eyðublað nr. 1 a.

nr. 13 orð 14 þann 3/11 1934 kl. 13²⁵

Balsleinn Línkeson
skólastjóri
Reykjanesi
Íkálavík

Meðtekið frá

þann / kl.

af

LANDSSÍMI ÍSLANDS

Athugasemdir símhjóna

Óskum þér og stöfnuninni allra
heilla.

Lamband íslenskra barnakennara.

BARNASKÓLINN

1934-35

FYRSTU

NEMENDUR

SKÓLANS

SKÝRSLA

um

Unglingadeild Reykjanesskólans árið 1935.

Deildin starfaði í 3 mánuði, janúar, febrúar og marz. Nemendur voru alls fimmtán, þar af þrír óreglulegir.

Kennarar voru: Aðalsteinn Eiríksson, skólastjóri, Eiríkur Stefánsson, kennari, og handavinnu kenndi frú Bjarnveig Ingimundardóttir.

Námsgreinar: Íslenzka, reikningur, saga, landafræði, náttúrufræði, danska, söngur, teikning, sund og handavinna. Auk þess lásu fjórir nemendur ensku. Nemendur iðkuðu útileiki daglega, einkum handbolta og leikfimisæfingar við og við.

Farið var yfir: í Íslenzku, helztu undirstöðuatriði málfræðinnar, stuðst við málfræði H. Briem, lesið í Íslenzk Lestrarbók Sig. Nordal, nokkrir kaflar og kvæði. Ritafingar tvisvar í viku.

í reikningi, almenn brot, tugabrot, hlutfallareikningur, félagsreikningur og prósentureikningur. Reikningsbók Ólafs Danielssonar notuð.

í sögu, tímabilin til loka 14. aldar, yfirlitserindi um miðaldirnar, farið all nákvæmt yfir seinni hluta, sögunnar fram á vora daga.

í landafræði, helstu atriði jarðeðlisfræði, um jarðmyndun og yfirlit yfir landfræðilýsingu heimsálfanna, einkum allt, er snerti framleiðslu og atvinnuþætti. Landafræði Bj. Samundssonar notuð, að öðru leyti frásagnar-kennsla.

í náttúrufræði, meginatriði heilsufræðinnar. Bók Stgr. Matthíasar notuð. Um líf og byggingu plantnanna. Plönturnar eftir St. Stefánsson. Yfirlit um dýrin, einkum lesið um lagri dýraflokka. Bók Bj. Samundssonar.

í dönsku, (nemendur voru í tveim flokkum). 1. hefti Dönskulesbók Jóns Ófeigssonar og Jóhesar Sigfússonar, bls. 1-81, 2. hefti sömu bókar, bls. 1-65, einn stíll í viku.

í ensku, (4 nem.) 38 tímar í bók G. Zöega, 16 stílar gerðir alls.

í sundi, bringusund, baksund og björgun (nem. mismunandi langt komnir). Farið var í laugina, þegar fært var vegna veðurs. Var það mjög stopult, einkum fyrri hluta námstímans.

í handavinnu, ýmiskonar saumaskapur, bæði fyrir pílta og stúlkur. Smíðakennsla fyrst fyrir vegna þess, að áhaldapöntun til skólans misförst. Tala kennslustunda í hverri grein á viku: Íslenzka 6 stundir, reikningur 6 st., náttúrufræði og landafræði 6 st., saga og félagsfræði 4 st., danska 2 st., enska 2 st. (aukatímar teknir í ensku og dönsku), handavinna 4 st., söngur 2 st., teikning 2 st., sund og leikfimi 6 st. Alls 40 stundir á viku.

Skólalíf. Nemendur höfðu málfundafélag. Skemmtifundur eða kvöldvaka var á laugardagskvöldum. 16. febrúar héldu nemendur barna- og unglingadeildar samkomu. Ágóðinn, Kr. 122,00, rann til ritvélarkæpa handa skólanum. Allir nemendur unnu nokkrar dagstundir útivinnu. Steypt var þró kringum aðal-hverinn, byrgður c. 90 m. langur skurður, sem heita vatnið er leitt eftir til sundlaugarinnar, steypt þró og lögð c. 40 m. löng leiðsla, til upphitunar búningsklefum sundlaugarinnar og byrjað að gera stétt, framan við skólahúsið. Þess má geta, að þessar endurbætur á hitaleiðslum til sundlaugarinnar, höfðu þau áhrif, að síðan er alltaf hægt að fara í laugina hvernig sem viðrar, þar sem áður var það algerlega háð veðráttu.

Prof. Það var haldið dagana 29. og 30. marz, prófdómarar skipaðir af fræðslumálastjóra voru: séra Þorsteinn Jóhannesson, Vatnsfirði og Jón H. Fjalldal, hreppstjóri, Melgraseyri. Deildinni var slitið 31. marz.

Reykjanesi, 20. apríl 1935.

UNGLINGASKÓLINN
1935

Vordagurinn 1935.

Skýrsla.

Laugardaginn 25. maí s.l. komu um 80 manns úr Nauteyrar- og Reykjarfjarðarhreppum saman í Reykjanesi. Verkefni dagsins var, samkvæmt 3. hl. reglugerðar Reykjanesskólans: "að vinna að fegrun á umhverfi skólans".

Þetta var unnið:

1. Vegir lagðir c. 125 m. langir, 3 m. breiðir, veghæð 60 cm. til jafnaðar. Vegkantar hlaðnir úr snyddu, snydda og mól í uppfyllingu.
2. Með framhlið skólans var gert 35 m. langt og 7 m. breitt hlað, úr sama efni og af sömu gerð og vegirnir.
3. Gróðurreitir undirbuinn. Unnið að grjótnámi, kantar hlaðnir, stungið upp og jafnað til. Var þetta mikið verk, því lóðin var mjög grýtt. Við vinnuna voru notaðir 4 hestar með kerrum. Var sú vinna, eins og öll önnur vinna dagsins, lögð fram ókeypis af áhugamönnum. Deginum barst peningagjöld, Kr. 50,00, frá Halldóri Jónssyni, skólanefndarmanni, á Rauðamýri, sem gat ekki komið því við, að vera í Reykjanesi þennan dag. Peningunum var varið til að ljúka við að malbera veginn. Unnu að því 5 menn með 2 hesta í 2 daga. Veður var all gott. Þátttaka mjög almenn, með tilliti til þess, að hér eiga hlut að máli tveir tiltölulega fámennir hreppar og að influensa hamlaði einstökum heimilum frá þátttöku.

Var að loknu dagsverki farið í laugina og sund þreytt. Síðan komu menn saman í skólasalnum og þakkaði skólastjóri mönnum fyrir vel unnið dagsverk. Skemmti fólk sér síðan við dans fram eftir nóttu.

Þessi fyrsti Vordagur Reykjanesskólans gefur góðar vonir um, að það mikilvæga hlutverk skólanna, að efla samstarf hugar og handar, megi takast og að með mönnum þyr hæfileiki til félagslegra átaka.

Reykjanesskóla, 24. júlí 1935.

Reykjanes.

Dagurinn í gær var fagur, eins og flestir dagar þessa yndislega vors. Fyrri hluta dagsins var kyrrð, og stafaði sólin geislum sínum á lygna firðina og allt Ísafjardardjúpið. Þegar á daginn leið lagði hagan svala inn frá hafinu, hressandi og heilnæman.

Eg átti von á gestum, og um hádegi sást til ferða þeirra- von bráðar var allur hópurinn kominn í land, milli 140 og 150 Ísfirdingar. Stóð skipstjórafélagið "Bylgjan" fyrir ferð þessari og hafði áður sótt um leyfi, til að nota sundlaugina og skálana. Þetta er fyrsta heimsókn Ísfirdinga í Reykjanes, síðan Reykjanesskólinn tók til starfa og ég kom hingað.

Þarna voru kaupstadarþúar á skemmtiferð. Það hefur, því miður, viljað brenna við, þar sem ég þekki best til, að slíkar ferðir hafa ekki borið vott um þá menning og háttþrýði, sem allir hugsandi menn hljóta að æskja. Einkum hefur þessu verið mjög ábótavant, hvað æskumenn snertir. Öladí og allur sá ruddaháttur, sem því fylgir, allskonar drasl, flöskur, pappír o. fl. dreift um rjóður, lautir og brekkur, hafa talað sínu máli. Þá hefur sú spurning vaknað, hvort fólk, sem hagar sér svona, geti notið fegurðar og yndisleika náttúrunnar?

Er ekki kæruleysi og ruddaháttur, sem birtist í ytri framkomu, aðeins merki um innra ástand? Er slíku fólki til mikils trúandi?

Ísfirdingar! Eg var er hér aðkomuáður og því ókunnugur háttum ykkar.

Vegna aðsóðu minnar hér í Reykjanesi, hlaut ég að bíða þess með töluverðri eftirvæntingu, hvernig framkoma ykkar og umgengni yrði. Eg fylgdist því vel með, og get sagt í fullri einlægni, þrúðmennska ykkar og öll framkoma var mér mikið gleðiefni og ætti að vera öðrum til fyrirmyndar. Það er undrafegurð látlausri og þrúðri framkomu karla og kvenna, sem tekur öllu öðru fram, og hlytur að heilla og vekja betri vonir um mennina og hamingjuleit þeirra.

Í Reykjanesi er þegar lagður grundvöllur að margháttadri starfsemi til menningar og fræðslu. Það setur síst á mér að spá nokkru um framtíð þeirrar starfsemi, en verkefni eru mörg. Reykjanes þarf að bæta, að ytri skilyrðum. Það vantar vegi að sjó og sundlaug, bryggju og og góða lendingu, laga þarf umhverfis sundlaugina og skálana, það þarf að nyta þau skilyrði, sem ekki eiga sinn líka á öllu landinu og þótt víðar væri leitað- gera Hveravíkina að heiti um sjóbadstað, sem sóttur yrði hvaðan æfa af landinu, þegar h'eraðið er komið í vegasamband landsins, o. fl. o. fl.

Þetta eru verkefni framtíðarinnar hér í Reykjanesi. „Vordagurinn“ í Reykjanesi sem íbúar Nauteyrar og Reykjafjardarhreppar standa að, á einmitt að verja til að leysa ýms slík framtíðarverkefni, einkum þau, sem snerta þá starfsemi

skólans, sem þeim hreppum kemur sérstaklega við. Laugardaginn 25. maí s.l. var fyrsti „Vorgagurinn“ í Reykjanesi. Um 80 manns úr þessum hreppum vann allan daginn. Vegir, þriggja metra breiðir og samt. 130 m. langir voru lagðir, stétt fyrir framan skólahúsið 7 m. br. og 35 m. löng var gerð, skólagarður c. 20 m. x 30 m. að mestu skipulagður og undirbúinn. Kr. 50- bárust deginum sem gjöf frá einum bónda, sem ekki gat komið. Var þeim peningum varið til að hær flytja mól ofan í stétt og vegi. Ef haldið verður áfram, eins og byrjað er, þá mun margt lagast hér í Reykjanesi, áður en langt um líður. Samtök og samhugur allra, sem að Reykjanesi standa, mun geta orkað því, að þar verði með tímanum fagður menningarstaður.

Vegna þess hve starfsemi Reykjanesskólans er fjölþætt verður að sætja ákveðnar reglur um afnot sundlagar, heimsóknir í Reykjanes og umferð o.fl.

Övernig þessar reglur verða orðaðar er óráðið- en Ísfirdingarnir, sem heimsóttu Reykjanes í gær hafa í raun og veru sagt fyrir um, hvernig þær reglur eiga að vera. Þrúðmennska og snyrtiháttur eiga að vera einkenni þeirra, sem vilja leita fegurðar, göfgi og hvíldar í fadmi náttúrunnar, lotning og virðing fyrir þeim staðum og þeirri starfsemi, sem helguð er æskunni og framtíðinni.

Héraðsmenn, sem að Reykjanesskólanum standa, hafa á svo margvíslegan hátt sýnt það í verki, að þeim eru slíkir hlutir ljósir. Eg vil í þessu sambandi votta þeim þakklæti og virðing, fyrir skilning þeirra og bjartsýni, fórnfýsi og myndarskap- og Ísfirdingumum, sem voru hér gestir í gær, þakka ég fyrir komuna.

Reykjanesi 31. maí 1935.

Balsleinn Eiríksson

Myndir frá heimsókninni
Ragnv. Skjöldur

VORVIKA KVENNA 1935

—SKÝRSLA—

Námskeið það fyrir konur, sem 3. hl. reglugerðar Reykjanesskóla gerir ráð fyrir, nefnum vér "Vorviku kvenna". Hún stóð yfir frá 12. til 18. júní s.l. 35 konur sóttu námskeiðið. Kennt var: Sund, matreiðsla grænmetis og ýmislegt smávegis í handavinnu í sambandi við handavinnusýningu Halldóru Bjarnadóttur. Auk þess áttu konurnar kost á að heimsækja gróðrarstöð E. Freseniusar og var hann þar til viðtals á hverjum degi í 2 tíma. Á kvöldin voru erindi flutt, umræður um ýms efni, og söngur. Frk. Halldóra Bjarnadóttir sýndi oss þá samd, að vera hér þenna tíma og hafði meðferðis fjölbreytta handavinnusýningu. Leiðbeindi hún um ýmislegt í handavinnu og flutti erindi um heimilisiðnað. Kennarar voru: Frú E. Fresenius, kenndi hún matreiðslu grænmetis og sund. Eiríkur Stefánsson, kennari skólans, kenndi einnig sund. Erindi fluttu auk Halldóru Bjarnadóttur Ernst Fresenius og Aðalsteinn Eiríksson. Undirbúning námskeiðsins, annaðist, ásamt skólustjóra, sérstök nefnd, kosin af konum í héraðinu. Laugardaginn 15. júní héldu konurnar skemmtun og var ágóða hennar kr. 100,00 eitt hundrað krónum- varið til að stofna bókasjóð fyrir Reykjanesskólann, auk þess gaf Halldóra Bjarnadóttir sjóðnum kr. 10,00. Styrkir til námskeiðsins voru veittir af Kvennfélagssambandi Íslands Kr. 100,00 og Búnaðarsambandi Vesturlands Kr. 100,00, samtals Kr. 200,00. Vill skólinn þakka styrkveitendum fyrir hjálpina og má fullyrða, að án hennar hefði ekki tekist að koma námskeiði þessu á með þeim árangri, sem raun bar vitni.

Tilgangur Vorvikunnar er hvorttveggja, fræðsla og hvíld. Þó tíminn væri stuttur, teljum við að hvorttveggja hafi þó nokkuð áunnist. Það kom berlega í ljós, að konurnar vilja mikið á sig leggja til að afla sér þekkingar í þeim efnum, sem varða svo mikið heimilin eins og matargerðin, handavinnan o. fl. þ.h. Hér í Reykjanesi eru hún þryðilegustu skilyrði til fræðslu um allt, sem lýtur að ræktun og matreiðslu nytjajurta. Sundlaugin var vel notuð af konunum sem öðrum, er Reykjanesskólann gista. Þá er ótalinna sá árangur af þessum "vikum", sem ekki er minnst um vert. en það er, að samstarf skólaheimilisins og annara heimila verði nánari um allt, sem lýtur að uppeldi kynslóðarinnar, og þar á konan að eiga mikinn og virðulegan hlut að máli.

Reykjanesi, 25. júlí 1935.

Vorvika 1936 féll niður vegna mislinga.

Íþróttanámskeið 1935.

Skýrsla.

Undanfarin ár hefur af og til verið rekin íþróttastarfsemi í Reykjanesi og nú síðustu árin með föstu skipulagi. Til þeirrar starfsemi var byggð sundlaug, heimavistaraskólar fyrir 40 manns og búningaklefar við laugina. Norður-Ísafjarðarsýsla og kaupstaður létu gera þessi mannvirki og hafa veitt styrki til íþróttanámskeiðanna, og ýmist rekið þau eða aðrir í umboði þeirra.

Að þessu sinni tók Reykjanesskólinn námskeiðið að sér, eftir til-mælum fyrnefndra aðila, gegn því, að njóta þeirra styrkja, sem veittir voru á þessu ári frá sýslunni, Kr. 300,00, Ísafjarðarbæ Kr. 500,00 og þess ríkisstyrks, sem veittur yrði til starfseminnar.

Námskeiðið stóð yfir frá 22. júní til 21. júlí s.l. Þátttakendur voru alls 57, flest börn frá 7-15 ára. Kennnt var sund tvisvar á dag, hverjum flokki. Stúlkum var kennd leikfimi og vikivakar, drengjum glíma. Handbolti og fótboldi íðkaðir. Grósum var lítilsháttar safnað og flokkað niður. Skólastofur höfðu nemendur til lesturs, bréfaskrifta, söngs og skemmtana sinna á laugardagskvöldum.

Kennarar voru þeir Jakob Jónsson, íþróttakennari og Eiríkur Stef-ánsson, kennari Reykjanesskólans. Ráðskona var ungfrú Guðrún Halldórs-dóttir frá Arngerðareyri og aðstoðarstúlka Karen Jóhannsdóttir frá Skjaldfönn.

Á laugardögum var sundlaugin hreinsuð. Þá unnu nemendur að stétt-argerð umhverfis laugina, og sýndu við þau störf sín sama áhuga og annað nám sitt hér.

Heilsufar var allgott, að undanteknu einu Skarlatssóttartilli. Var skólinn í sóttkví um vikutíma. Kíkhósti var í nokkrum börnum, en hamlaði engum frá námi. Nemendur voru flestir frá Ísafirði og Hnifsdal, nokkrir úr sveitum sýslunnar og tvar stúlkur frá Reykjavík. Helstu um-bætur, sem gera þarf svo auðveldara sé um allan rekstur hér eru: Koma upp steypiböðum í sambandi við laugina, útbúnað til að dæla sjó í laugina, byggja bryggju og gera vegi, en síðast og ekki síst að koma upp íþróttavelli. Að þessum endurbótum þurfa allir aðilar að vinna saman, enda myndi öll starfsemin hér njóta þeirra.

21. júlí s.l. var íþróttanámskeiðinu slitið með héraðsmóti. Skólastjóri setti mótið, stúlkur sýndu fimleika og vikivaka, drengir glímu; síðan fór fram sundsýning. Að því loknu skemmti fólk sér við sund og dans, en langsamlega flestir tóku laugina fram yfir danspallinn og var það ánægjulegt, að dansinum ölustuðum. Reglusemi og hátt-prýði fólksins setti skemmtilegan og virðulegan blá á mótið. Veður var hið fegursta.

Reykjanesi, 1. ágúst 1935.

FRÁ

HÉRAÐSMÓTI

1995

Skýrsla unglingsdeildar árið 1936.

Deildin starfaði í 3 mánuði, janúar, febrúar og marz. Nemendur voru alls 41 í tveimur námsflokkum. Kennarar voru: Aðalsteinn Eiríksson, Eiríkur Stefánsson, Bjarnveig Ingimundardóttir og Jakob Jónsson, íþróttakennari frá Hallsstöðum. Hann kenndi einnig smíðar. Námsfni sama og síðastliðið ár. Tala kennslustunda í hverri grein á viku voru: Íslenzka 6 stundir, reikningur 6 st., náttúrufraði og landafræði 6 st., saga og félagsfræði 4 st., danska 2 st., handavinna 4 st., söngur 2 st., teikning 2 st., sund og leikfimi 6 st. Alls 38 stundir á viku.

Auk þess námsefnis, sem tekið var fyrir síðastliðið ár, voru kenndar smíðar. Áhöld til smíðakennslu komu í janúar. Nemendur smíðuðu ýms áhöld og einföld húsgögn, leikföng o. fl. p.h. smá

Sund var stundað af kappi. Þrátt fyrir það, þó laugin sé opin, féll enginn dagur niður vegna veðurs. Fyrir sundkunnáttu nemenda er gefið skirteini í 4 stigum. Fjórða stigi luku 27 nemendur. Kröfur þess stigs eru: 1000 m. bringusund í fötum, á 37 mín., 300 m. baksund í fötum á 12 mín., 5000 m. þolsund (frjáls aðferð). 100 m. björgunarsund með 80 kg. mann, báðir í fötum. Afklæst fötum á sundi, kafað eftir smáhlut á 4 m. dýpi. Fengið tilsögn í björgun og lífgun. Skólalíf. Nemendur höfðu málfundafélag. Skemmtifundur eða kvöldvaka var á hverju laugardagskvöldi. Árshátíð skólans var 15. febrúar. Nemendur héldu fjölbreytta skemmtun. Ágóðanum var varið til að festa kaup á skuggamyndavél. Alls hefur safnast í þann sjóð Kr. 170,00. Þrjá dagparta unnu nemendur við að gera uppfyllingu við lendingu, þar sem hin væntanlega bryggja á að koma. Uppfyll-

ing þessi er 15x3 m. og til jafnaðar 3 m. á hæð. Nemendur tóku þátt í búaðarnámskeiði, sem haldið var dagana 8., 9. og 10. marz.

Próf var haldið dagana 28., 29. og 30. marz. Prófdómari var Þorsteinn Jóhannesson, sóknarprestur. Deildinni var slitið 31. marz.

Hr. skólastjóri Aðalsteinn Eiríksson
og frú.

Reykjanes-skóla.

" Með þjartri trú
og heilum hug,
skal hefja land
og þjóð."

Þessi orð skáldsins koma mér í hug
er eg hugsa til starfsemi ykkar
við skólann í Reykjanesi.

Með þakklæti fyrir viðtökurnar á
námskeiðinu, og vinarkveðju.

Guðmar Rúnason

Vordagur, þegnskaparvinnu-
dagur.

Iþróttanámskeið, 4—6 vikur í
júní og júlí.

Samkvæmt starfskránni er ætl-
ast til að koma á tveimur föst-
um íþróttamótum, öðru að vetrin-
um og hinu að sumrinu.

— Hvernig hefir þátttakan ver-
ið?

— Hún hefir verið mjög mikil.
Í þessi þrjú og hálf ár, sem
skólinn hefir starfað, hefir hún
verið þessi:

Í barnaskólanum 114 nemend-
ur, í unglingaskólanum 106, á
bændanámskeiðinu um 100 þátt-
takendur, í garðyrkjunámskeiðinu
7 nemendur, á vorviku kvenna
35 þátttakendur og í þegnskapar-

Myndir af stjórnarh.

Búnaðarnámskeið 1936. Skýrsla.

Einn liður í starfsemi Reykjanesskólans er, að halda námskeið fyrir bandur. Leitað var til Búnaðarsambands Vestfjarða um að útvega fyrirlesara á námskeiðið. Mættir voru frá Búnaðarfélagi Íslands þeir ráðunautarnir: Ragnar Ásgeirsson, Ólafur Sigurðsson frá Hellulandi og Gunnar Árnason. Frá Búnaðarsambandi Vestfjarða, formaður þess, Kristinn Guðlaugsson, Jens Hólmgeirsson, bjarstjóri á Ísafirði var gestur skólans á námskeiðinu. Námskeiðið hófst 8. marz kl. 1 e.h. með guðspjónustu. Þorsteinn Jóhannesson sóknarprestur prédikaði. Síðan var námskeiðið sett af þeim Aðalsteini Eiríkssyni skólustjóra og Kristni Guðlaugssyni formanni Búnaðarsambands Vestfjarða. 8. marz voru þessi erindi flutt: Um garðyrkju R.Á., Um kynbætur G. Á. Um Fiskirækt Ó.S. og Um landbúnað og lifnaðarhætti Kr. G. Á kvöldfundi var til umræðu áfengismál. Framsögumaður R.Á.

9. marz: Um nautgriparækt G.Á. Um alifuglarækt Ó.S., Búnaðarsamband Vestfjarða Kr. G. Kartöfluafbrigði R.Á., Nýbýlamálið Ó.S.

10. marz: Kynningarferðalög banda Ó.S., Fjörefni Kr. G., Ýmsar matjurtir R.Á., Um mjólkur meðferð G.Á. og Fræðslu og félagsmál A.E.

Kl. 5-7 og eftir kl. 8 síðdegis voru umræðufundir og fyrirspurnir. Beindu menn fyrirspurnum til ráðunautanna viðvíkjandi ýmsum efnum í búnaðarmálum og umræður snérist einkum um erindi þau, er flutt voru. Þessar ályktanir voru gerðar:

1. Fundur að Reykjanesskóla, haldinn í sambandi við Búnaðarnámskeið 8.-10. marz, lýsir sig eindregið fylgjandi því, að komið sé á almenntri þegnskylduvinnu, sem sé þannig framkvæmd, að allir verkfærir menn á aldrinum 18-25 ára virni í eitt skipti fyrir öll 2-3 mánuði í þarfir nýbyggðarinnar í svítum landsins. Flutningsm. Jens Hólmgeirsson. Samþykkt með 30 atkvæðum gegn 3.
2. Fundur að Reykjanesskóla 9. marz skorar á stjórn Búnaðarsambands Vestfjarða, að taka til ræðilegrar yfirvegunar hvort, og á hvern hátt muni vera hægt að hefja kynningarferðir meðal bandastéttarinnar og leggja tillögur um þetta mál fyrir næsta fund Búnaðarsambands Vestfjarða. Flutningsm. J.H. Samþykkt í einu hljóði.

Fundur að Reykjanesskóla, haldinn í sambandi við búnaðarnámskeið 8.-10. marz beinir þeirri ósk til Bf. Ísl., að það komi í framkvæmd skipulögðum kynningarferðum bandastéttar einstakra landshluta til annara héraða, og hlutist til um, að til slíkra ferða sé veittur opinber styrkur. Flutningsm. Kr. G. Samþykkt í einu hljóði. Síðasta kvöldið og frameftir nóttu skemmtu menn sér við: ræður, upplestur, söng og dans. Námskeiðið sátu frá 70-130 manns.

Reykjanesskóla, 11. marz 1936.

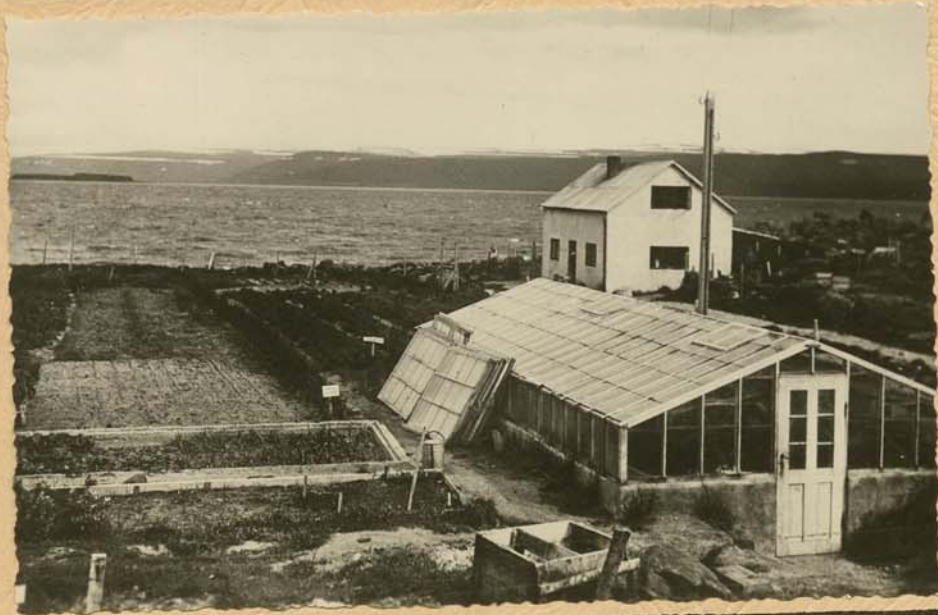

Gróðrarstöð Ernst Fresenius.

Ernst Fresenius er fæddur 22.ágúst 1897 í Bergszell Amt-Wolfach Baden, Þýskalandi.

Fluttist hingað til landsins árið 1926. Vann meðal annars í 5 ár á Reykjum í Mosfellssveit við garðyrkjustörf.

Árið 1933 tók hann Reykjaness ^{leigur} á hjá Ísafjardarbæ, sem þá nýverið hafði keypt Reykjaness, -sama ár byggði Fresenius íbúðarhús sitt og gróðurhús.

Garðyrkjunámskeið 1936.

Skýrsla.

Einn þáttur í starfsemi Reykjanesskólans er að halda garðyrkjunámskeið. Var leitað til Búnaðarfélags Íslands um styrk til námskeiðsins. Veitti félagið styrk til tveggja nemenda-samtals kr.120- . Skólinn samdi við Ernst Fresenius garðyrkjumann að annast kennsluna og fór hún fram í gróðrarstöð hans. Námskeiðið hófst 1.mai og stóð til 15.júní. Nemendur voru: Andrés Bjarnason, búfræðingur frá Ísafirði og Ágúst Magnússon frá Ísafirði. Í sambandi við dagleg störf nemenda voru flutt 26 erindi.

Reykjanesskóla 18.júní 1936.

Aðalsteinn Eiríksson
skólastjóri

Vordagurinn 1936.

Skýrsla.

Vinnudagur skólans var að þessu sinni laugardaginn 6. júní. Vinna hófst kl. 10 f.h. og stóð til kl. 8 e.h. Um 70 manns unnu þenna dag. Flestir voru þeir úr Nauteyrar- og Reykjaðarhreppi. Veður og mislingar hömluðu mörgum að koma. Unnið var, samkvæmt verkefnum Vordagsins, að fegrun á umhverfi skólans.

Þetta var unnið:

1. Skólagarðurinn var stunginn upp, grjóthreinsaður, ekið í hann gróðurmold og jafnaður. Uppfylling garðsins var til jafnaðar 0,50 metrar. Stærð garðsins er: 600 fermetrar. Skólalóðin girt með garðneti. Þá unnu nokkrir menn að uppfyllingu við bátabryggjuna, sem þá var í smíðum. Fjórir menn smíðuðu grindur í hlið skólagirðingarinnar. Tveir hestar fyrir kerrum voru notaðir allan daginn. Sáð hefur verið höfnum í garðinn og verður hann skipulagður og tilbúinn til gróðursetningar fyrir næsta Vordag.

Að loknu dagsverki var farið í laugina, drukkið kaffi og dansað fram eftir nóttu.

Reykjanesskóla, 16. júlí 1936.

ÍPRÓTTA NÁMSKEIÐ

1936

Skýrsla.

Reykjanesskólinn tók að sér rekstur hins árlega íþróttanámskeiðs, eins og síðastliðið ár. Ísafjarðarkaupstaður veitti Kr. 500,00 í styrk til námskeiðsins og Norður-Ísafjarðarsýsla Kr. 150,00. Námskeiðið stóð yfir frá 10. júní s.l. til 12. júlí s.l. Þátttakendur voru alls 81, mismunandi langan tíma, en samtímis aldrei færri en 60. Námsstílhögun var eins og síðastliðið ár. Nemendur unnu samtals nálega 10 stundir við uppfyllingu hinnar nýju bryggju.

Heilsufar var mjög gott og veðurfar hið ákjósanlegasta. Nemendur voru flestir börn á aldrinum 6-15 ára, 62 frá Ísafirði, 4 frá Reykjavík, 1 frá Akureyri og hinir 14 úr ýmsum hreppum Norður-Ísafjarðarsýslu. Nemendur þyngdust til jafnaðar yfir allan tímann 1,2 kg.

Kennarar námskeiðsins voru: Eiríkur Stefánsson kennari við Reykjanesskólann og Tryggvi Þorsteinsson kennari frá Ísafirði. Ráðskona var ungfrú Guðrún Halldórsdóttir frá Arngerðareyri og aðstoðarstúlka hennar ungfrú Ólína Þaringsdóttir.

Sunnudaginn 12. júlí var íþróttanámskeiðinu slitið með héraðsmóti. Þar sýndu drengir og stúlkur fimleika, drengir glímda, hlupu torfæruhlaup og síðan voru sýndir sundleikir og dyfingar. Að því loknu var sundlaugin til afnota fyrir almenning. Mótið sóttu 600-700 manns. Flestir komu sjóleiðis og lögðust hér við hina ágátu nýju bryggju, 10 vélbátar.

ÍÞRÓTTA-

-NÁMSKEIÐ

1996

Reykjanesskóla 11. sept. 1936.

Ég vil hér með beina þeirri fyrirspurn til nýbýlastjórnar ríkisins, hvort hún, með tilliti til nauðsynjar á auknu verklegu námi í skólum landsins, í sambandi við byggingu nýbýla, sæi sér ekki fært að láta, Reykjanesskóla við Ísafjartardjúpi, í té ókeypis kennara - fagmann - til að kenna, við nefndan skóla 2-4 vikur, að steypa steina til húsagerðar og hlata úr þeim. Ég ætlast til að ákveðinn matur kynni sér þetta sem best þennan tíma og haldi svo þessari kennslu hér áfram.

Á næsta vetri er áformað að koma verklegu námi hér við skólann í fast horf. Meðal annars er ætlast til að nemendur læri að steypa steina og hlata úr þeim. Ég hefi hugsað mér, að svo mikil áhersla yrði lögð á þessa grein verklegs náms hér, að nemendur, smátt og smátt, byggðu upp skóla sinn, t.d. heima vist fyrir nemendur, kennaraíbúðir o.fl. Byggingar yrðu allar einlyftar, byggðar í skipulegu hverfi. Við uppsetningu húsanna yrði fagmatur að stjórna verkinu. Á þennan hátt ættu ungumennirnir að fá nokkra þekkingu og reynslu, sem ætti að gæta komið að haldi í lífsbaráttu þeirra t.d. að þeir yrðu færari um, en ella að byggja sér nýbýli sem mest á eigin spýtur.

Mestu vandamál hins nýja landnáms munu vera, hvernig hægt sé að byggja svo ódýrt, að sú hjálp, sem nýbýlalögin veita, verði að gagni, og sílgt verði framhjá ómikilli skuldasöfnun, sem landbúnaður okkar getur ekki borið. Mér virtist helsta leiðin ~~hæsta leiðin~~ í þessu vandamáli sé sú, að einstaklingarnir sem allra flestir, byggja hús sín sjálfir, eins og einstaklingar eldnýkslóðarinnar byggðu sjálfir sína torfbæi. Aðveldasta leiðin, til þess að það geti orðið, er að allar byggingar verði gertar úr hlötnum steini. Steinarnir yrðu steyptir að vetrinum, en hlaðið úr þeim vor og haust. Nýbýlingurinn yrði tvö til þrjú ár að koma sér upp nauðsynlegustu húsum og yrði auðvitað að leggja hart að sér, en það yrði honum ekki minnsti ávinningurinn.

Ég tel að hér sé verkefni fyrir héraðsskólana, ekki aðeins sem hvatningarstarf, heldur sem bein framkvæmd í verklegu námi, samfara sterkri vaxningu, sem er jafnvel nauðsynlegust af öllu, til að lyfta því átaki, sem hið nýja landnám krefst. Ég vil beina því hér með til háttvirtrar nýbýlastjórnar, hvort ekki væri rétt að taka þessi mál til ákveðinnar meðferðar í héraðs og bandaskólum landsins, með verklegri kennslu, sem yrði beint að húsagerð á þann hátt, er áður er lýst. Verkefni yrðu í fyrstu í sambandi við skólana sjálfa, endurbætur og nýjar byggingar, eftir því, sem með þyrfti á hverjum stað. En sem aðal verkefni yrði hverjum skóla falið að sjá um byggingu, og að einhverju leyti ræktun, eins slíks býlis, sem framkvæmd yrði eingöngu með vinnu nemenda, undir stjórn kennara - fagmanns. - Þetta aðalverkefni, bygging og ræktun eins býlis, yrði leyst á tveimur til fjórum árum, eftir fjölda nemenda hvers skóla og fjölskipmánuði staðhættum. Setja þyrfti reglur um, hvernig þessu námi yrði hagnað, s.s. skipting nemenda í starfisflokka, lengd starfstíma hvers flokks við hverja tegund verks o.s.frv. Þetta nám myndi heima nokkurn tíma af nemendum eftir venjulegan skólatíma, t.d. að vorinu, en það ætti að vera hægt að létta undir með nemendum við þetta verklega nám, eins og t.d. við garðyrkjunám o.a. þ.h.

Ég er sannfærður um, að á svo virkan hátt, sem hér yrði unnið að fræðslu og öflun reynslu á jafn hagnýtu efni, sem hér er um að ræða, þá yrði nokkurs árangurs að vanta. Þetta, að taka þátt í að byggja nýbýli frá fyrstu rötum, undir handleiðslu kunnáttumanns, sem jafnframt er kennari, myndi að minni hyggju verða til þess að láta, að nokkru, rætast óskir okkar skólamanna um þau áhrif, þá vakningu, sem við allir æskjum eftir, æskufólk sveitanna verði fyrir í skólanum. En það er fremur öllu öðru þetta, að samfara hverskonar fræðslu sé hagnýtt fræðsla og henni fylgi áræði, skilningur og þrek til athafna, sem fyrst og fremst komi fram í því, að unga fólk setjist að í sveitum landsins og vilji eitthvað á sig leggja, til þess að bygging þess og ræktun geti orðið sem affarasælust.

Ég hefi rætt þessu mál nokkuð við hr. byggingafræðing Þóri Baldvinsson og vænti ég þess, að honum verði sent þetta erindi mitt til umsagnar.

Virðingarfyllt

Þóðaldinn Þóðaldinn

Til Nýbýlastjórnar ríkisins

Reykjavík

NÝBÝLASTJÓRN RÍKISINS

REYKJAVÍK

PÓSTHÓLF 215

Stgr.Stp./S.B.

Reykjavík, 21. okt. 1936.

Herra skólastjóri Aðalsteinn Eiríksson,

Reykjanesskóla, N.-Ísf.

Bréf yðar, dagsett 11. sept. þ.á., hefi ég meðtekið.

Hugmynd yðar um að koma upp námsskeiði í húsabyggingum við skóla yðar er mjög athyglis- og eftirtektarverð, að mínum dómi.

Það er víst, að eitt erfiðasta úrlausnarefni hins nýja landnáms er einmitt það, hvernig hægt er að reisa samilega góðar byggingar, sem þó verði ekki of dýrar. Framtíð nýbýlamálsins veltur að mestu leyti á því, hvernig það tekst.

Þér óskið eftir að nýbýlastjórn sendi mann til þess að kenna við slíkt námsskeið.

Nýbýlanefndin hefir nú um langan tíma ekki komið saman, en ég mun strax og tækifæri gefst leggja bréf yðar fyrir hana. Að vísu mun eigi heimild til þess að nota fé nýbýlasjóðs þannig, en ef til vill getur nýbýlastjórn unnið að því við ríkisstjórnina, að slíkur stuðningur verði veittur, og það veit ég að hún minni vilja vinna að eftir því sem hægt er. Ég mun skrifa yður nánar um þetta síðar.

Virðingarfyllst,

Steingr. Steinþósson

Reykjanes-skólinn

5. apríl 1937.

Unglingaskólinn 1937.

Skýrsla.

Skólinn var settur 3. janúar og stóð til 2. apríl. Nemendur voru alls 50 í tveimur deildum, 19 í eldri deild og 31 í yngri deild. Kennarar voru sömu og áður, en auk þeirra voru ráðnir tímakennarar þeir Jón Pálsson, bóndi í Svansvík, sem kenndi smíðar 8 st. á viku, og Ernst Fresenius, gærðyrkjumaður, sem kenndi ensku 4 st. á viku. Tala kennslustunda í hverri deild á viku: Ísl. 6 st., reikningur 6 st., saga og félagsfræði 4 st., náttúrufr. og landafr. 6 st., danska 2 st., Müllersæf. og sund 8 st., handav. 4 st., teikning 1 st. söngur 1 st., auk þess sameiginl. 1 st. á dag. - Ellöfu nemendur tóku þátt í ensku, voru þeir í 2 flokkum, 2 st. í hverjum flokki. alls 40 st. í hverri deild á viku. Þetta var lesið og kennt; í yngri deild; Ísl-málfr. S.H., Hávardarsaga og einstök kvæði lesin, ritæf. 2 var á viku. Reikningur, bók Ól. Dan., frá byrjun út að víxlar, einnig flatarmál, Saga Arnórs Sigurjónss. 1. hefti Landafræði, Bj. Sam.-einkum lega landa, loftslag, gróður, landslag og skipting láð og lagar. Náttúrufræði, Plönturnar út að attum, heilsufr. Str. M., fyrri hluti. Teikning nokkrar einfaldar blyantsteikningar. Danska 1. hefti "Kennslubók í dönsku" J. Óf., einn stíll á viku. Eldri deild: Íslenska, málfr. H. Bræn, Hávardarsaga og Lestrarbók Sig. Nordal, nokkrir kaflar. Ritæfingar 2 var í viku. Reikningur, reikningsbók Ól. D. út að rúmmáli. Saga, Íslendingasaga A.S., síðari hluti og fyrri hl. endurlesinn. Landafræði, Bj. Sam., jafredlisfræði, og einkum lögd áhersla á að kynnast framleiðslu viðskiptum þjóðanna. Náttúrufræði, edlisfræði, bók V. Snævarr, Heilsufr. Str. M., öll bókin, Hjálpi í viðlögum. Teikning Blyants- og vatnslitasteikningar. Danska, 2 námsfl. 1. fl. síðari hl. 1. heftis og út að bls. 70 2. hefti. 2. fl. 2. hefti og 3. út að bls. 50, tveir stílar í viku. Enska 2 námsfl., 1. fl. 22 kaflar í Geirsbók, 18 stílar, 2. fl. frá 22. kafla til 61. kafla í Geirsbók, 20 stílar.

Nemendur voru aðallega úr Norður-Ísafjardarsýslu og nokkrir úr nágrannasýslunum þremur. Heilsufar var mjög gott. Nemendur þyngdust að meðaltali 3,6 kg.

Skólalíf. Nemendur höfðu málfundafélög, einkum voru rædd ýms þau mál, er skólann varða. Skemmtifudir, eða kvöldvökur, voru á hverju laugardagskveldi. Árshátíð skólans var haldin 20. febrúar, komu þá um 80 gestir hingað. Ágóða Árshátíðarinnar kr. 100- var varið til að stofna sjóð, sem ber nafnið "Framkvæmdasjóður Reykjanes-skólans", á að verja honum til að standast kostnað við, skíðaskólann, íþróttavöll, skólagarðinn og ýmiskonar lagfærslu á landi skólans, einkum því, er skapar betri skilyrði til íþróttar og leikja. Einn dag, á Öskudaginn, unnu nemendur við að fullgera uppfyllingu við bryggjuna. Sundlaug skólans er, eins og kunnugt er opin, en aldrei hamlaði veður nemendum frá að sækja sundnámið. Er sýnt að sundlaugin á mikinn þátt í hreyfingu nemenda, og bætir upp að nokkru þröng og ófullnægjandi húsa kynni. Próf var dagana 30. 31. marz og 1. apríl. Prófdómari Þorsteinn Jóhannesson.

Ólof Sigurdsson

Arnór Óskarsson

Rebekka Jónsdóttir

Sigmundur Óskarsson

Smit Jónsen kennari

Jón Ólafsson

Ólafur Ólafsson

Bjarnveig Jónsdóttir

Eiríkur Stefánsson kennari

Guðjón Jóhannsson

Sigríður Þórarinn

Ólafíði Kristjánsson

Sigmundur Pétursson

Gunnar Þórðarson

Ólof Hannesson

Kristjana Ólafsdóttir

Guðmundur Þjarnason

Kristján Jónsson

Leikjanevaskólinn 1936-1937.

Rekjavík

Jón Kristjánsson

Baldvín Halldórsson

Guðborg Elíasdóttir

Jóhannes Jakobsen

Kristján Benediktsson

Björn Kristjánsson

Dagbjartur Magnússon

Arnþrúður Sigrúðardóttir

Guðbjörn Helgason

Ingibjörg Þjarnadóttir

Þórarinn Ólafsson

Anna Hermannsdóttir

Helgi Þórarinnsson

Guðrún Ólafsdóttir

Páll Pálsson

Hilmar Jakobsen

Halldór Þórðarson

Fríðrik Pétursson

Jón Markússon

Pálína Þórarinn

Rekjavík

Jón S. Þjarnason

Ingólfur Finnþjórinnsson

Guðmundur Finnþjórinnsson

Jóhann Jóhannsson

Rekjavík

Anna Eiríksdóttir

Guðmundur Óskuldsson

Eiríkur Ólafsson

Ragnvaldur Ólafsson

Guðfinna Þjarnadóttir

Kristinn Óskarsson

Guðrún Jóhannsdóttir

Gunnar Guðrúðsson

Jóhanna Ólafsdóttir

Óngilbert Guðmundur

Sólhildur Jóhannsdóttir

Gunnar Þjarnason

Þorvaldur Hermannsson

Guðmundur Hermannsson

Halldór Jóhannsson

UNGLINGASKÓLINN

1937

UNGLINGASKÓLINN

HÓPMYNDIR AF
NEMENDUM
ÁSAMT
KENNURUM

NÁMSMEYJAR

1937

ÚR NAUTEYRARHREPPÍ

ÚR ÖGURHREPPÍ

ÚR REYKJARFJÁRDARHREPPÍ

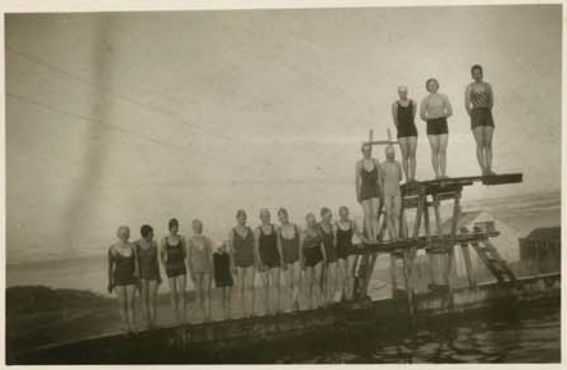
ÚR SNÆFJALLAHREPPÍ

1937
UNGLINGASKÓLINN

FRÁ
SUNDLAUGINN

AD
STARFI

FRÁ
GÖNGUFÖR

LEÍKFÍMI

LEÍKIR

SÖNGUR

FRÁ
HVERAVÍK

Í MARZ 1937

Gardyljunainiskii

Kansai - 15. jūni
1937

Stajisla
mm heinssoknis

1. Barriask.. Hölmavik
2. Isaf. (Pétur Hölmavik)
3. Isaf. 2000 mynnis 9/10 ^{1 silbafrókijlunir 50.}
4. Húsmedrask. Isaf.
5. Barriask. Bolviki
6. — " — Flateyri

Yfirlit yfir starfsemi Reykjanesskólans, árin
1934, '35, '36, '37.

Skólinn var settur og vígður 3.nóv. 1934. Fastir kennarar eru Adalsteinn Eiríksson, skólastjóri og Eiríkur Stefánsson, kennari. Tímakennarar hafa verið: frú Bjarnveig Ingimundardóttir, Jakob Jónsson, íþróttakennari, Tryggvi Þorsteinsson, kennari og Ernst Fresenius, garðyrkjumaður.

Þátttaka í starfsemi skólans hefur verið þessi:

1934-'35	í barnadeildum	40	nemendur.	
1935-'36	"	34	"	
1936-'37	"	40	"	 Alls: 114 nemendur.
1935	í unglingadeild	15	"	
1936	"	41	"	
1937	"	50	"	 Alls: 106 nemendur.
1935	Vorvika kvenna	35	þátttakendur	
1936	Féll niður vegna mislinga.			 Alls: 35 þátttakendur.
1935	Vordagurinn	80	þátttakendur	
1936	"	69	"	 Alls: 149 þátttakendur.
1935	Íþróttanámskeið	57	"	
1936	"	81	"	 Alls: 138 nemendur.
1936	Bændanámskeið	100	"	 Alls: 100 þátttakendur.
1936	Garðyrkjunámskeið	2	nemendur	 Alls: 2 nemendur.

Samtals 644

Auk þessa hafa verið haldin á vegum skólans tvö héraðsmót og tvær miðsvetrarhátíðir, árin 1934-36. Eftir því sem næst verður komist, hefur þátttaka í þessum samkomum verið samtals 1200-1400 manns.

Samarið 1935 heimsóttu Reykjaness nálagt 900 manns þann tíma, sem skólinn starfði ekki. Samarið 1936 var tekið á móti gestum til dvalar, frá 15. júlí til ágúst loka. Tala gesta nálagt 500 þann tíma.

Hver liður starfseminnar hefur árlega þenna tíma til umráða:

1. Barnadeildir frá 15. okt til 15. maí. Námsflokkar eru tveir. Hver námsflokkur fær 16 vikna kennslutíma.
2. Unglingadeild frá 1. jan. til 1. apríl. Í ár 1937 eru deildirnar tvær, yngri og eldri deild.
3. Vorvika kvenna, ein vika
4. Garðyrkjunámskeið 6 vikur.
5. Vordagurinn, 1 dagur.
6. Íþróttanámskeið, 4 vikur.
7. Bændanámskeið, 3 dagar.

Skólinn stjórtnar heimanámi nemenda úr barnadeildum. Nemendur unglunga og barnadeilda stunda garðyrkju á heimilum sínum fyrir atbeina skólans og undir umsjá hans. Í sumar var þátttaka í garðyrkjustarfisheminni almenn. Gáfu nemendur nokkurn hluta arðsins í skíðaskálasjóð, 5,00tt 10,00 kr. hver.

Pegnskaparvinna.

1934-'35 Nemendur skólans unnu samtals sem svarar 40 dagsv.

Unnið var: 15 metra langur vegur lagður, steypt vatnspró við búningssklefa, lögd 40 metra löng leiðsla -rör og timburstokkar- að búningssklefum. Steypt kringum aðalhverinn 1,3x3 metrar, 90 metra langur skurður, byrgður með hellum, um hann er leitt vatn til laugarinnar.

Vordagsvinna: 80 manns unnu sem svarar 70 dagsv.

Hestavinna: 3 dagsv.

Unnið var: Lagðir vegir 130x30,6 metrar, skólahlað hlaðið upp og jafnað 35x7 metrar, grjótnám og undirbúinn jarðvegur í skólagarði.

Kr. 50,00 gjöf ^{frá} Halldóri Jónssyni Raudamýri, verið til að greiða vinnu sem svaraði 10 dagsv. og hestavinnu sem svarar 4 dagsv.

1935-'36. Nemendur unnu samtals sem svarar 90 dagsv.

Unnið var: Rudd vör og byggð grjóttuppfylling norðan megin varar 15x1,5x3 metrar. (Við þessa uppfyllingu hefur nú verið sett bryggja).

Vordagsvinna: 70 manns unnu sem svarar 56 dagsv.

Hestavinna: 2 dagsv.

Unnið var: Skólagarður, 35x17 metrar stunginn upp og grjóthreinsaður, ekið í hann gróðurmold og jafnað til sem svarar 50 cm. þykku lagi.

Skólalóðin, 35x34 metrar, girt og smíðaðar grindur í tvö hlið.

Skíðaskáli 5x10 metra að grunnmáli er í smíðum.

Leggja nemendur og aðrir unnendur skólans fram efni og vinnu.

Stamtals

{ 9 hesta - 266 dagsv.
dagsverk

Árið 1937, fimmtudaginn 21. jan. voru mættir á skrifstofu sýslumanns til

þess að ræða um stofnun héraðsskóla í Reykjanesi þessir aðilar:

I. Frá sýslunefnd: oddviti sýslunefndar, Jón Fjalldal og Bjarni Sigurðsson, kosnir á síðasta sýslufundi í nefnd til að fjalla um málið.

II. Frá bæjarstjórn Ísafjardar: bæjarfulltrúarnir Hannibal Valdimarsson, Arngr. Bjarnason og Guðm. Kristjánsson í forföllum Guðm. Hagalín, kosnir í nefnd af hálfu bæjarstjórnar til þess að fjalla um málið.

III. Frá skólanefnd Reykjanesskólans: Adalsteinn Eiríksson, Ólafur Ólafsson, Þorsteinn Jóhannesson og Páll Pálsson, kosnir af skólanefnd Reykjanesskólans.

Nefndirnar urðu sammála um að leggja eftirfarandi tillögur fyrir umbjóðendum sína:

I. Ísafjardarkaupstaður, Nauteyrar og Reykjafjardarhreppur (skólahérað barnaskólans í Reykjanesi) og Nordur-Ísafjardarsýsla ganga í félag um stofnun skóla í Reykjanesi, er starfræktur verði samkvæmt lögum um héraðsskóla, eða öðrum lögum, er veiti stofnuninni jafn traustan fjárhagslegan grundvöll. Skólinn starfi eftir núverandi starfsskrá Reykjanesskólans í aðalatriðum.

II. Skólinn er sjálfseignarstofnun. Stofnfé hans leggja aðilar fram sem hér segir:

A. Ísafjardarkaupstaður:

1. Eign sína í sundlaug í Reykjanesi ásamt búningsklefum og hitaréttindum.....	kr. 4500,00
2. Eign sína í heimavistarskálum á sama stað.....	" 5500,00
3. Byggingarlóð undir hús skólans samkv. nánari útmælingu allt að 500 ferm.	" 1000,00
4. Jarðhita eftir þörfum stofnunarinnar.....	" 9000,00
	kr. 20000,00

B. Nordur-Ísafjardarsýsla:

1. Eign sína í sundlaug í Reykjanesi ásamt búningsklefum og hitaréttindum	kr. 4500,00
2. Eign sína í heimavistarskálum á sama stað.....	" 5500,00
	kr. 10000,00

C. Nauteyrar-og Reykjafjardarhreppur:

1. Barnaskólahús í Reykjanesi.....	kr. 15000,00
2. Rafstöð og útihús í Reykjanesi	" 6000,00
3. Eign sína í heimavistarskálum	" 3000,00
4. Bryggja	" 1000,00
	kr. 25000,00

Auk þess leggur Ísafjardarkaupstaður fram til afnota fyrir skólann endurgjaldslaust til 31. maí 1934 land samkvæmt meðfylgjandi rissi og síðari útmælingu.

III. Eignirnar afhendist skólanum í núverandi ástandi, eða því ástandi, er þær verða í á afhendingardegi, án annara kvaða eða skilyrða er hér segir:

1. Af hálfu Ísafjardarkaupstaðar er áskilið að skólinn haldi uppi íþrótta- og sundnámskeiðum á sama tíma og með líku sniði og verið hefur, einnig námskeiði fyrir sjómenn eða verkafólk frá Ísafirði þegar þörf þykir.

Nemendur frá Ísafirði njóti jafnréttis við nemendur úr Norður-Ísafjardarsýslu til náms í skólanum.

Húsnæði sé heimilt fólki frá Ísafirði í skólanum að sumrinu fyrir hæfilega þóknun, þó þannig að ekki komi í bága við námskeiðastarfsemi skólans. Leikvöllur, laug og húsnæði skólans sé heimilt Ísfirðingum til afnota í sambandi við samkomur þar, ef það ekki fer í bága við starfsemi skólans.

Ísafjardarþættir leggi ekki fram meira fé til stofnunarinnar. Bryggjan ^{sé} endurgjaldslaust til almennings nota. Jarðrask til að leita að jarðhita og til nýtingar hans í þágu annara fyrirtækja bæjarins sé heimil, án endurgjalds, nema röskun mannvirkja leiði af því.

Ákvæði samnings þess, um leiguland í Reykjanesi, milli Ísafjardar og fyrnefndra hreppa frá 1. júní 1934 breytist á engan hátt með þessu samkomulagi.

2. Af hálfu Norður-Ísafjardarsýslu er áskilið að nemendum ^{úr} ~~frá~~ öllum hreppum sýslunnar sé jafnheimill aðgangur að skólanum, að haldið verði uppi af skólanum íþrótta og sundkennslu á líkan hátt og verið hefur í Reykjanesi, og að fólki úr sýslunni verði heimill aðgangur og afnot af eignum skólans, með sama hætti og Ísafjörður hefur áskilið íbúum sínum, samanber ofanritað.

3. Af hálfu Nauteyrar- og Reykjarfjardarhreppa eru áskilin leigulaus afnot allra mannvirkja skólans til barnafræðslu í að minnsta kosti 16 vikur ár hvert.

Reksturs og viðhaldskostnaður að því leyti, er hann kann að verða sameiginlegur fari eftir samningi milli hlutadeigandi skólanefnda.

4. Kostnaður þann, er leiðir af aflýsingu veðbanda þeirra, er nú hvíla á eignum þessum greiðir skólinn.

5. Ef leysing veðbanda ferst fyrir getur hver aðili um sig krafist þess að samkomulaginu sé slitid.

6. Hætti skólinn störfum á þeim megin grundvelli, sem lagður er með samkomulagi þessu og lögunum um héraðsskóla, falla framlög stofnendanna til þeirra aftur eða tilsvarendi verðmæti.

IV. Um stjórn skólans fer eftir héraðsskólalögum. Þó skal skólanefndin skipuð 5 mönnum, er valdir séu þannig:

Fræðslumálastjórnin skipar formann skólanefndar. Bæjarstjórn Ísafjardar, skólanefnd barnaskólans í Reykjanesi, sýslunefnd Norður-Ísafjardarsýslu og félag nemenda Reykjanesskólans kjósa sinn manninn hver.

V. Leita skal lagaheimildar til þess að skólinn fái réttindi og tekjur hliðstætt við héraðsskóla.

Ísafirði 21/1. 1937.

Ólafur Ólafsson, Bjarni Sigurdsson, Hannibal Valdimarsson, Adalsteinn Eiríksson, Páll Pálsson, Guðm..G. Kristjánsson, Jón H. Fjalldal, Torfi Hjartarson, Arngrímur Fr. Bjarnason, Þorsteinn Jóhannesson.

Sundskólanefnd lýsir eindregnu fylgi sínu við tillögut Aðalsteins Eiríkssonar um héraðsskóla í Reykjanesi, eins og þær koma fram í starfstilögum hans um væntanlegan héraðsskóla.

Telur nefndin eðlilegt og sjálfsagt, að Ísafjartarkaupstaður og Norður-Ísafjartarsýsla standi saman að skóla þessum, í samvinnu við aðila barnaskólans, sem þar starfar nú. Mælir nefndin með því, að þeir aðilar, sem nú eiga mannvirki í Reykjanesi, láti þau renna sem stofnið til þessa héraðsskóla, og eigi ínlutun um um stjórn skólans og tilhögun eftir þessum eignahlutföllum. Nefndin telur sjálf-sagt, að landeigandi veiti land til umráða fyrir héraðsskólann, eins og lagt er til í áturnefndum starfstillögum, með samþykki landeiganda. Loks skorar nefndin á alla aðila að kjósa sem fyrst sameiginlega nefnd, til þess að vinna að framgangi þessara mála á framangreindum grundvelli.

Ísafirði 3. apríl 1936

Íþróttafélagið „Þróttur“ í Nauteyrarhreppi N-Ísafjartarsýslu, lýsir sig eindregið fylgjandi því, að Reykjanesskólinn sé gertur að héraðsskóla, eta að honum verði sett hlístæð lög, sem tryggi honum sömu réttindi og héraðsskólum.

Félagið mun vinna að velgengni skólans og styðja starfsemi hans, sem því verður framast auðið.

Félagið lýsir ánægju sinni yfir núverandi starfsemi skólans og fram-tíðarástíunum hr. Aðalsteins Eiríkssonar skólastjóra, um starfstilhögun skólans.

Laugalandi 14. febrúar 1937

21 félagar.

Þing og héraðsmálafundur N-Ísafjartarsýslu ályktar að skora á alþingi og ríkisstjórn að setja lög á næsta alþingi um Reykjanesskólann þ.e. unglínga skólann og námskeið hans sbr. tillögur, Aðalsteins Eiríkssonar skólastjóra, til starfsskrár.

Samkvæmt lögum þeim séu skólanum tryggðar sömu tekjur og réttindi eins og héraðsskólanum, miðað við starfstíma og nemendafjölda.

Tillagan samþykkt í einu hljóði.
Þannig samþykkt samkvæmt fundargerðarþóki. Þing og héraðsmálafundur Norður-Ísafjartarsýslu 1937.

Réttan útdrátt staðfestir

(fundarritari.)

Aðalfundur U.M.F. "Vísir" haldinn að Vatnsfirði 7. febrúar 1937 lýsir yfir því, að hann er eindregið fylgjandi því að Reykjanesskólinn verði gerður að héraðsskóla, eða um hann verði sett önnur lög, sem tryggi framtíð hans.

Ennfremur samþykkir fundurinn að félagið skuli vinna að velgengni skólans og styðja starfsemi hans, eins og því er framast unnt.

Fundurinn lýsir yfir fullu samþykki við núverandi starfsskrá skólans og framtíðaráætlanir, eins og þær koma fram í starfstillögum Aðalsteins Eiríkssonar skólastjóra.

Tillagan samþykkt í einu hljóti.

Jón Pálsson,
formatur.

Fundur U. M. F. "Ísafold" haldinn að bæjum 25. marz 1937, lýsir sig fylgjandi eftirfarandi tillögum:

Reykjanesskólinn skal gerður að héraðsskóla, eða honum verði sett hliðstæð lög, er tryggi honum sömu réttindi, sem öðrum héraðsskólum.

Félagið vill vinna að velgengni skólans eftir megni og styðja starfsemi hans.

Einnig lýsir félagið ánægju sinni yfir núverandi starfsemi skólans, og framtíðaráætlunum hr. Aðalsteins Eiríkssonar skólastjóra, um starfstilhögun skólans.

Bæjum 25. marz 1937

22 félagar.

Fundur í U.M.F. Grunnavíkurhrepps, haldinn að Flæðareyri 12. marz 1937, lýsir því yfir, að hann er eindregið fylgjandi því, að Reykjanesskólinn verði gerður að héraðsskóla, eða að um hann verði sett hliðstæð lög, sem tryggi framtíð hans.

Ennfremur samþykkir fundurinn, að félagið skuli vinna að velgengni skólans, og styðja starfsemi hans, eins og því er framast unnt.

Fundurinn lýsir yfir fullu samþykki við núverandi starfsskrá skólans, og þeim framtíðaráætlunum, eins og þær koma fram í starfstillögum Aðalsteins Eiríkssonar skólastjóra.

f.h. U.M.F. Grunnavíkurhrepps

Jón E. Jónsson,
(sign)

Ed.

76. Frumvarp til laga

um viðauka við lög nr. 37 1929, um héraðsskóla.

Flm.: Haraldur Guðmundsson.

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að greiða Reykjanesskólanum í Norður-Ísafjarðarsýslu árlegan rekstrarstyrk til unglingafræðslu, allt að hlutfallslegri upphæð, miðað við námstíma og nemendafjölda, eins og til héraðsskóla (sbr. 8. og 9. gr. laga nr. 37 1929, um héraðsskóla). Á sama hátt er ríkisstjórninni heimilt að greiða styrk til nauðsynlegra nýbygginga í þárfir unglingadeildar skólans í samræmi við 15. gr. héraðsskólalaganna.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og er heimilt að greiða skólanum þegar rekstrarstyrk fyrir skólaárið 1936—1937.

Greinargerð.

Héraðsskólar hafa nú verið reistir viðsvegar, og má gera ráð fyrir, að þeim fari enn fjölgandi. Eru þeir flestir hinir þrýðilegustu staðir, þar sem æsku sveitanna eru eftir atvikum boðin hin fullkonnustu ytri skilyrði til að njóta skólafræðslu. Hins er enn vant, að mönnum sé nægilega ljóst, hvernig fræðslunni í þessum skólum skuli hagað, svo að hún geti orðið alþýðu að notadrygstu gagni. Þarf reynslan að leiða það í ljós, enda er þá mikils um vert, að allir hjakki ekki í sama fari, heldur séu skynsamlega fjölbreyttar tilraunir gerðar, er reynslan fái að leggja sinn dóm á.

Í skólanum í Reykjanesi við Ísafjarðardjúp, sem fyrst og fremst er heima-
þema vistaraskóli fyrir tvö hreppsfélög, en nýtur forustu óvenjulega áhugasams og hugkvæms skólamanns, fara nú fram eftirtektarverðar tilraunir um hagkvæma fræðslu- og vakningarstarfsemi meðal unglinga og alþýðu. Hafa tilraunir þessar vakið athygli kunnáttumanna, auk þess sem þær hafa náð alveg óvenjulegri hylli almennings í nágrenni skólans, og raunar víðar. Það ætti að vera til almenns gagns alþýðufræðslunni í landinu, og þá fyrst og fremst héraðsskólunum, að tilraunir þessar gætu haldið áfram við viðunandi skilyrði, og í því skyni er frumvarp þetta flutt, sem gerir ráð fyrir, að ríkisstjórninni sé heimilað að styrkja unglingafræðslu Reykjanesskólans til jafns við tilsvaramandi starfsemi héraðsskólanna.

Af fylgiskjöllum þeim, sem hér fara á eftir, má mönnum verða nokkurnveginn ljós starfsemi Reykjanesskólans til þessa, svo og hverjar fyrirætlanir eru hafðar um hana framvegis.

1937 — 65. mál.

Ed.

128. Nefndarálit

við frv. til l. um viðauka við l. nr. 37 1929, um héraðsskóla.

Frá menntamálanefnd.

Nefndin leggur til, að frv. verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGUM.

I. Við 1. gr. Greinin orðist svo:

Við 1. gr. laganna:

Á eftir „Laugarvatn í Árnessýslu“ kemur: Reykjanesi í Norður-Ísafjarðarsýslu og Varmahlið í Skagafirði.

II. Ný gr., sem verður 2. gr.:

Við 4. gr. laganna:

Á eftir 1. málslíð koma tveir nýir málslíðir, svo hljóðandi:

Í reglugerð fyrir héraðsskólann í Reykjanesi má kveða svo á, að náms-tíminn sé ekki yfir þrjá mánuði árlega, en þó skulu próf frá skólanum miðuð við, að nemendur hafi notið kennslu í sex mánuði. Undanþága þessi gildir þó aðeins til ársloka 1942.

III. við 2. gr., sem verður 3. gr. Í stað „Skólanum“ kemur: Reykjanesskóla.

IV. Við fyrirsögn frumvarpsins. Fyrirsögnin verður:

Frumvarp til laga um breyting á og viðauka við lög nr. 37 1929, um héraðsskóla.

Alþingi, 22. marz 1937.

Jónas Jónsson,
form., frsm.

Guðrún Lárusdóttir,
fundaskr.

Páll Hermannsson.

Nð.

187. Frumvarp til laga

um breyting á og viðauka við lög nr. 37 1929, um héraðsskóla.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Á eftir „Laugarvatn í Árnessýslu“ í 1. gr. laganna kemur: Reykjanesi í Norður-Ísafjarðarsýslu og Varmahlíð í Skagafirði.

2. gr.

Á eftir 1. málslíð 4. gr. laganna koma tveir nýir málslíðir, svo hljóðandi:
Í reglugerð fyrir héraðsskólann í Reykjanesi má kveða svo á, að námstíminn sé ekki yfir þrjá mánuði árlega, en þó skulu próf frá skólanum miðuð við, að nemendur hafi notið kennslu í sex mánuði. Undanþága þessi gildir þó aðeins til ársloka 1942.

3. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og er heimilt að greiða Reykjanesskóla þegar rekstrarstyrk fyrir skólaárið 1936—1937.

20/4 '37

Þannig vort þetta hlögum og
oma og aðnagi, þíntíma
Met kommu þessum

Þínu þínum

ninn.

Símskeyti frá

Reykjavík

Eyðublað nr. 1 a.

nr. 12 orð 13 þann 16/4 1937 kl. 14/20

Adalsteinn skólastjóri

Reykjanesskóla

frá

Athugasemdir símhjóna

kl.

LANDSSÍMI ÍSLANDS

Þóti þínum hlaut lagastæðfestinguna
kl. 2 í dag. Þil hamingju

Jónas

Fræðslumál sveitanna.

—0—

Um þetta efni flutti Aðalsteinn Eiríksson kennari erindi í útvarpið síðastliðið vor. Erindi þetta hefir nú birzt í Skinfaxa, er út kom í byrjun þessa mánaðar. Um langt skeið hefir það verið eitt helzta viðfangsefni áhugamanna um íslenska alþýðumenningu, að fá reista barnaskóla sem víðast um byggðir landsins. Flestir munu sammála um það, að farkennslufyrirkomulagið sé vandræða úrlausn, sem eigi sé víðunandi, nema um stundarsakir. Fullvist má og telja, að farkennslan fullnægi nú stórum verr menntunarþörfum sveitanna en hún gerði í byrjun, þegar heimilin voru fjölmennari, og kröfur þjóðfélagsins til þegnanna fábreyttari en nú er. Virðist svo, sem þróunin muni halda áfram í sömu átt, og þörfin fyrir fasta barnaskóla í öllum byggðum landsins verða brýnni með hverju árinu, sem liður. Að visu mun það sjálf-sagt, að hinir nýstofnuðu héraðsskólar verða til ómetanlegra framfara alþýðumenninnunni í landinu, en þeir gera þörfina fyrir aukinni barnafræðslu engu minni. Hitt mun sanni nær, að því aðeins geti héraðsskólarnir náð þeim árangri, sem þeim var ætlað, að barnafræðslan eflist að mun frá því, sem hún nú er.

Tillögur Aðalsteins Eiríkssonar eru í stuttu máli þessar:

- I. Lagt sé kapp á, að reisa starfs- og skólaheimili fyrir einn eða fleiri hreppa, eftir ástæðum.
- II. Á heimilum þessum séu, auk bóklegs náms barna og unglinga, stundaðar ýmsar verklegar greinar, svo sem: heimilisiðnaður, garðrækt o. fl.
- III. Vor og haust yrðu haldin ýmis námskeið, svo sem þörf væri fyrir, og allar aðstæður leyfa.
- IV. Þar hefðu hin ýmsu félög fundi sína og aðra starfsemi.
- V. Á sumrum gæti þarna verið dvalarstaður fyrir börn úr kaupstöðum og sjávarþorpum, ýmist við vinnu eða nám.
- VI. Heimilið yrði reist þar, sem möguleikar væru til notkunar jarðhita eða raforku, og vel í sveit sett.
- VII. Nægilegt og gott land yrði að fylgja, svo að forstöðumaður heimilisins geti stundað búskap, og einnig til afnota fyrir ýmsa félagsstarfsemi í héraðinu.
- VIII. Byggingar séu einfaldar, og þess vandlega gætt í upphafi, hvaða starfsemi á að fara þar fram, svo að allt sé þar sem haganlegast, og kostnaður sé ekki um megn.
- IX. Fræðslusjóði skal stofna í hverju skólahéraði, til að standa straum af ýmsum kostnaði við fræðsluna.
- X. Gerð sé gangskör að því, að safna þeirri reynslu, sem fengin er í starfi og rekstri þeirra heimavistar-

skóla, sem þegar eru starfandi.

Hið merkilegasta við þessar tillögur A. E. virðist mér þetta tvennt: a) Bent er á leið til þess, að láta skólahúsið fullnægja ýmsum brýnustu þörfum sveitarinnar í félags-, menningar- og jafnvel atvinnumálum, án þess að það þurfi að verða á kostnað skólastarfsins. — b) Sönnur eru færðar á það, að með hagkvæmum teikningum, samfara hagkvæmu vali og kaupum byggingarefnis, er hægt að byggja skólahús við hæfi sveitanna mikið ódýrari og þó hagnýtari en tíðkæpt hefir um þá skóla, sem þegar hafa byggðir verið. Teikningar, ásamt kostnaðaráætlun, fylgir grein A. E. í Skinfaxa, hvort tveggja eftir Þóri Baldvinsson byggingafræðing. Eftir áætlun þessari sýnist kostnaðinum svo í hóf stillt, að þess megi fastlega vænta, að margar sveitir muni geta staðizt hann með nokkrum undirbúningi og fórnfýsi um framlög á vinnukrafti.

Mál þetta hefir þegar vakið mikla athygli viðs vegar um landið, og er þegar byrjað að framkvæma hugmynd A. E. á einum stað á Suðurlandi og öðrum á Vestfjörðum.

Hefir A. E. verið fenginn til að halda fyrirlestra á Vestfjörðum og víðar, og væntanlega sér fræðslumálastjórnin svo um, að honum gefist kostur þess, að ferðast sem víðast um landið í þessu skyni.

Mál þetta er áreiðanlega þess vert, að sem allra flestir kynnist því.

Sigurður Thorlacius.

skóla sveitanna. Barnaskólar kaupstaðanna hafa verið bættir með fjölbreyttara verksviði. Handiðja, matreiðsla og líkamsmennt meira rutt sér til rúms, og aðferðir gerðar hagstæðari við bóklegt nám, svo hægt yrði að ná meiri árangri, þó margt standi þar enn til bóta. En allar þessar framfarir hafa að mestu farið fram hjá farskólum sveitanna. Að vísu hefir námsgreinum verið fjölgað, og lesskrá samin yfir það, sem hvert barn á að nema, en námstíminn ekki lengdur né skólaskylda færð niður. — Og þar að auki kvarta farkennarar sveitanna um það, að heimilin fullnægi ekki eins vél og áður þeirri undirbúningsfræðslu, sem þeim er ætlað að veita barninu innan 10 ára aldurs.

Einn farkennari skrifar í sum-
ar eftirfarandi lýsingu á far-
kennslunni:

»Starf farkennarans er erfitt og þreytandi. Hann er einangraður við starf sitt og hefur erfiða afstöðu til að fylgjast með dægurmálum og heimsviðburðum. — Hann á ekkert fast heimili, og verður að skipta um vist á tveggja til þriggja vikna fresti, — koma og fara. Hann getur ekki haft meðferðis nema allra nauðsynlegustu kennslubækur, því að

þessi sífelldu vistaskifti hamla því, að hann geti haft alla búslóð sína í farangrinum. Væri skólinn á einum stað, gæti hann haft hjá sér allar þær bækur, sem hann á, er komið gætu í góðar þarfir við kennslustarfið. — — —«.

Það er vegna þessara ágalla farkennslunnar, og fleiri, að flestir kennarar, sem um málið hafa ritað, hafa komið að þeirri niðurstöðu, að eina lausnin á því væri: *fastir heimavistarskólar í sveitum.*

Við þetta bætist svo sú staðreynd, að fólkið hefir streymt úr sveitunum til kaupstaðanna hin

siðustu ár, og við fækkun fólksins í sveitunum hefir félags- og skemmtanalíf orðið dauft. En fastur heimavistarskóli gæti einmitt orðið miðstöð alls félags- og menningarlífs í sveitinni. Og hvergi er meiri þörf á einhverju félagslífi heldur en í strjálbýlinu, hvergi meiri þörf að bindast samtökum, til að hrinda áhugamálum í framkvæmd. — (Frh.).

Starfs- og skólaheimili

í sveitum.

Dagur 6.-8. febr. 1934
(Niðurl.).

Tillögur A. E. til umbóta á þessum málum hefir hann sjálfur sett fram í eftirfarandi 10 greinum:

»1. Lagt sé kapp á að reisa starfs- og skólaheimili fyrir einn eða fleiri hreppa, eftir ástæðum.

2. Á heimilum þessum séu, auk bóklegs náms barna og unglinga, stundaðar ýmsar verklegar greinar, svo sem heimilisiðnaður, garðrækt o. fl.

3. Vor og haust yrðu haldin ýms námskeið, svo sem þörf væri fyrir og allar aðstaður leyfa.

4. Þar hefðu hin ýmsu félög fundi sína og aðra starfsemi.

5. Á sumrum gæti þarna verið dvalarstaður fyrir börn úr kaupstöðum og sjávarþorpum, ýmist við vinnu eða nám

6. Heimilið yrði reist þar, sem möguleikar væru til notkunar jarðhita eða raforku, og vel í sveit sett.

7. Nægjanlegt og gott land yrði að fylgja, svo að forstöðumaður heimilisins gæti stundað búskap, og einnig til afnota fyrir ýmsa félagsstarfsemi í héraðinu.

8. Byggingar séu einfaldar og þess vandlega gætt þegar í upphafi, hvaða starfsemi á að fara þar fram, svo að allt sé sem hag-anlegast og kostnaður sé ekki um megn.

9. Fræðslusjóði skal stofna í hverju skólahéraði, til að standa straum af ýmsum kostnaði við fræðsluna, sbr. tillögur Björns Guðnasonar bónda á Stóra-Sandfelli í Skriðdal í júlí—ágúst-blaði Menntamála 1928.

10. Gerð sé gangskör að því, að safna þeirri reynslu, sem fengin er í starfi og rekstri þeirra heimavistarskóla, sem þegar eru starfandi, og gætu orðið til fyrirmyndar við starfrækslu þessara heimila.

Þessu næst gerir höf. grein fyrir hverjum lið fyrir sig. Aðeins nokkur atriði skulu nefnd.

Eins og tillögurnar bera með sér, hugsar A. E. sér þetta starfs-

og skólaheimili ekki aðeins sem skóla fyrir börn yfir vetrarmánuðina, heldur sem miðstöð alls félagslífs sveitarinnar, með námskeiðum vor og haust í heimilisiðnaði, garðyrkju, matreiðslu o. fl. Auk þess yrði það að sumrinu sumarheimili fyrir börn úr kaupstöðum. Þá hefir A. E. fengið uppdrátt af húsi fyrir þetta fyrirhugaða skólaheimili. Lýsir hann húsinu þannig: »Húsið er 13,40 m. á lengd og 9,80 m. breitt, tvær hæðir og kjallari undir rúmum helmingi þess. Í kjallara eru: þvottahús, miðstöð og þurkhús, eldiviðarklefi, tvær geymslur, gróðrarstofa, böð, salerni og handlaug í tveim klefum. Á fyrstu hæð er rúmgöð forstofa, skólastofa og borðstofa og má skipta henni í tvennt, smíða- og tóvinnustofa.

Á efri hæð er íbúð forstöðumanns, tvö svefnherbergi skólabarna og auk þess tvö smáherbergi. Heimavistin er fyrir 20 börn.

Ætlaður kostnaður þessa skóla-húss er 27.000 krónur. Af því er aðkeypt efni fyrir um 14.000 kr., en innlent efni og öll vinna um 13.000 krónur. Samkvæmt lögum um heimavistarskóla leggur ríkið fram helming stofnkostnaðar. Það lætur því nærri að framlag ríkisins nægi fyrir aðkeyptu efni, en skólahéraðið verði að leggja fram vinnuna og innlent efni.

Hér skal staðar numið. Eg hefi ekki í þessu greinarkorni minnt neitt á þá skoðun A. E., að stefnt verði að meira hagnýtu námi í barnaskólum, sem komi fyrir bóklegt fræðahrafl. Er það þó mikilsvert mál, sem fjöldi kennara er nú að skilja betur og betur. — En ég vænti þess að áhugamenn fyrir aukinni menntun og hamingju í sveitum landsins hugleiði þetta mál. Og þó nú sé lágt verð á afurðum íslenzkra bænda, og erfitt um allar framkvæmdir, tel ég þó ekki örvænt, að hrinda megí þessu framfara- og menningarmáli áleiðis bráðlega, ef menn aðeins eru samtaka, og vilja eitthvað á sig leggja fyrir börnin sín.

Eiríkur Sigurðsson.

Birtist í Degi 6-8
febrúar 1934.

Starfs- og skólaheimili í sveitum.

Í nýútkomnu hefti af »Menntamála-
málum« er athyglisverð grein um fræðslumál sveitanna eftir Aðalstein Eiríksson kennara. Og sökum þess að eg býzt við að »Menntamál« sjái tiltölulega fáir menn utan kennarastéttarinnar, — en greinin á erindi til almennings — skal hér ofurlítið skýrt frá efni hennar.

Eins og kunnugt er, hafa orðið stórkostlegri framfarir hér á landi á síðustu árum í verklegum efnum, en nokkru sinni áður í sögu þjóðarinnar. Og eftir því, sem vélaorka hefur verið meira notuð við framleiðsluna, og fjölbreytni í framleiðslu aukist, hefur þörfin orðið meiri á menntuðu starfsfólki. Viðskiftalífið hefur einnig breytt mjög, og það er óhætt að fullyrða, að sá maður, sem illa er að sér, stendur miklu ver að vígi í lífsbaráttunni, en hinn, sem einhverja menntun hefir hlotið. Samfara þessum framförum í atvinnuháttum, hafa samgöngur verið bættar, lagðir vegir og símar, byggðar brýr og margskonar skólar reistir. Má þar til nefna endurbætur á ýmsum sérskólum og bygging héraðs-

Starts- og skólaheimili í sveitum

Viðtal við Aðalstein Eiríksson kennara

Í sumar hefir verið unnið að byggingu á barnaskólahúsi á Reykjanesi við Ísafjarðardjúp.

Skólahús þetta er hið myndarlegasta, enda standa að

vetrarskólann. Húsin eru raflýst með olíumotor og upphituð með hverahita.

Verður þarna hið myndarlegasta skóla- og er þessi framkvæmd þeirra, Norður-Ís-firðinganna, hin merkilegasta.

Aðalsteinn Eiríksson kennari hefir verið ráðinn skólastjóri við þenna nýja skóla og er hann á förum vestur.

Auk þess starfs hefir honum verið falið af fræðslumálastjóra, að tilhlutun ríkisstjórnarinnar, „að gera tillögur um starfshætti og námsskrá heimavistarbarnaskóla í sveitum“ og á hann að skila þeim tillögum fyrir 1. okt. 1935.

Það er vel kunnugt öllum, sem eitthvað þekkja til þessara mála, að umbóta og breytinga á fræðslumálum sveitanna, er hin mesta þörf.

Nýja dagblaðið átti nýlega tal við Aðalstein Eiríksson um þessi mál.

— Ég hefi fyrir nokkru, segir Aðalsteinn, ritað um fræðslumál sveitanna í Skífaxa og Menntamál. Þar geri ég ráð fyrir, að reist séu starfs- og skólaheimili í sveitum og séu þau fyrir 2—3 hreppa, ef ástæður leyfa. Auk bóklegs náms séu kendar ýmsar verklegar greinar, t. d. heimilisiðnaður, garðrækt o. fl. Vor og haust yrðu haldin ýms námskeið, eftir því sem við

Nýja-Dagblaðið 18. sept 1934.

yrði komið og á sumrin gæti verið þar dvalarstaður fyrir börn úr sjávarþorpum, ýmist við vinnu eða nám. Þá ættu hin ýmsu félög, sem starfa í skólaumdæminu, að geta haft þarna fundi sína og aðra starfsemi.

Þá gerði ég það einnig að tillögu minni, að í sambandi við þessa stofnun yrði komið upp einskonar byggðasafni. Héraðið yrði rannsakað, jarðfræðilýsing samín, safnað grös-um, steinum og dýrum og myndir teknar af einkennilegum stöðum. Ýmislegt snertandi atvinnuvegi og sögu héraðsins ætti heima í þessu safni. Ætti þetta að geta orðið hvorttveggja í senn: fræðslu og skemmtistarf fyrir unga fólkið.

— Hvernig undirtektir hafa þessar tillögur fengið?

— Mér er óhætt að segja, að þær hafi verið góðar. Skólaráð barnaskólanna hefir haft þær til athugunar og lýst fylgi sínu við þær. Ég hefi ferðast um nokkur héruð, eftir beiðni einstakra skólanefnda og áhugamanna og hvarvetna orðið var við áhuga fyrir bættu skipulagi fræðslunnar. Tveir skólar hafa þegar verið reistir samkvæmt þessum tillögum. Annar er heimavistarskólinn á Strönd á Rangárvöllum og hinn er Reykjanes-skóli. Ég hefi góða von um, að fleiri komi á eftir.

Aðalsteinn Eiríksson.

byggingu þess þrír hreppar: Nauteyrarhreppur, Reykjafjarðarhreppur og Snæfjallastrandarhreppur. Erú í húsinu tvær rúmgóðar skólastofur, sem gera má að einum sal, 1 vinnustofa, stór forsalur, bóka- og skrifstofuherbergi og íbúð skólastjóra.

Á Reykjanesi er heimavistarhús fyrir 50 manns og sundlaug, hvorttveggja tilheyrandi íþróttaskóla, sem rekinn er þar á sumrin, en nú verður tekið til afnota fyrir

Merk menningar- starfsemi við Isafjarðardjúp

Frá Reykjanesskóla vestra

Nýja dagblaðinu hefir nýlega borizt fundargerð, sem rædd var og samþykkt á fundi, er haldinn var í Reykjanesskólanum vestra.

Sá skóli tók til starfa s. l. haust og réðst þangað skólastjóri Aðalst. Eiríksson. Hann var áður kunnur að miklum áhuga um málefni skóla og kennara. Hefir fræðslumálastjórnin skipað hann til þess að gera tillögur um fyrirkomulag og starfshætti heimavistar-skóla í sveitum, og er Aðalsteinn þegar tekinn að vinna að þeim athugunum.

Á fundi þeim, sem fyr um getur að Reykjanesi, urðu miklar umræður um tilhögun námsskeiða og annarar félagsstarfsemi, sem þar er í ráði að koma á fót á næstu tímum. Hafði skólastjóri flutt erindi um þau efni fyr um veturinn og fengið góðar undirtektir.

Samþykkti fundurinn að héraðsbúar skyldu taka höndum saman til að koma á bæði námsskeiðum og félagsstarfsemi ýmiskonar, er miðaði héraðinu til heilla.

Undirbúnings- fundir

Eftirfarandi nefndir voru komnar til undirbúnings í hinum ýmsu starfsgreinum:

Til undirbúnings vorstarfsemi: Jakob Jónsson, íþróttakennari, Jakobína Þórðardóttir Laugabóli, Sigurður Pálsson oddviti, Magnús Hákonarson bóndi, síra Þorsteinn Jóhannesson og frú Guðbjörg Ásgeirsdóttir Svansvík.

Til undirbúnings bæðanámsskeiðs: Páll Pálsson oddviti, Ólafur bóndi Ólafsson, Halldór bóndi Jónsson og Jón H. Fjalldal hreppstjóri.

Til undirbúnings húsmæðranámsskeiðs: Jakobína Þórðardóttir Laugabóli, Jakobína Þorsteinsdóttir Rauðamýri, Petra Guðmundsdóttir Tungu, Laufey Tryggvadóttir Vatnsfirði, Bergþóra Jónsdóttir Botni og Dagbjört Kristjánsdóttir Skálavík.

Páli Pálssyni var falið að flytja þetta mál fyrir búnaðarþingi, og fá allan stuðning, sem þaðan mætti vænta.

Þá skal hér birtur kafli úr reglugerð skólans, er fjallar um ýmiskonar menningarstarfsemi fyrir stofnunina og umhverfið.

Getur það orðið til athugunar fyrir aðra heimavistar-skóla, er líkt er ástatt um og hafið geta svipaða starfsemi:

Starfsskrá

„1. gr. Laugardaginn í 5. eða 6. viku sumars ár hvert komi allir, sem geta, úr héraðinu í Reykjanes. Unnið verði að fegrun á umhverfi skólans:

a) Vegir og gangstígir gerðir og endurbættir.

b) Gróðrarreitir, girðing, framræsla, annar undirbúningur jarðvegs, plöntur gróðursettar. Að loknu dagsverki skemmti menn sér við sund, leiki, söng, ræður og dans.

Að undirbúningi þessa starfi nefnd, ásamt kennurum skólans, í nefndinni sitji 6 menn, 3 úr hvorum hreppi, kosnir umræddan dag.

2. gr. Nemendur skólans og aðrir héraðsmenn vinni að söfnun lifandi jurta til gróðursetningar í gróðurreitinn og ýmsra náttúrugripa, til skólasafns. Skal skólinn hafa á hendi leiðbeinandi starf í þeim efnum.

Gróðurreiturinn og náttúrugripasafnið verði fyrst og

fremst sem sönnuð mynd af náttúrufari héraðsins. Auk þess yrði unnið að stofnun byggðasafns og væri náttúrugripasafnið hluti af því. Héraðið yrði rannsakað, jarðfræðilýsing samin, myndir teknar af einkennilegum stöðum, grösum, dýrum og steinum safnað, svo sem áður er getið. Ýmislegt snertandi atvinnu og sögu héraðsins á heima í safni þessu.

3. gr. Um mánaðamótin maí og júní ár hvert verði vikunámsskeið fyrir konur:

Tilgangur þess sé hvorttveggja, fræðsla og hvíld.

a) Fræðsla verði veitt í garðrækt, einkum ræktun nytjajurta við venjuleg skilyrði, hirðingu og geymslu matjurta.

b) Kennð verði matreiðsla, einkum grænmetis.

c) Ýms erindi flutt um: uppeldismál, húsbúnað, fatagerð og annað er lýtur að heimilisprýði utan húss og innan.

Í sambandi við námsskeiðið verði sund og aðrar íþróttir iðkaðar, svo sem föng eru til. Garðyrkjukennslan fari fram í gróðrarstöðinni í Reykjanesi. Sérstök nefnd, kosin af konum í héraðinu, annast um undirbúning námsskeiðsins.

4. gr. Bæðanámsskeið verði haldið 15.—17. febr. ár hvert að báðum dögum meðöldum. Þar verði haldnir fyrirlestrar, einkum um: búnaðarmál, uppeldismál, félagsmál, stjórnsmál og bókmenntir. Í sambandi við einstök málefni verði umræðufundur. Námskeiðið endi með skemmtikvöldi.

5. gr. Starfsemi þessi lúti stjórn Reykjanesskólans og eru kennarar sjálfkjörnir í allar undirbúningsnefndir. Lögð sé áherzla á að afla starfskrafta, sem nauðsynlegir eru til viðbótar þeim, sem fyrir hendi eru innan héraðs á hverjum tíma.

Nýja Dagblaðið
21. febr. 1935.

Heimavistarskólar.

I. Reykjanes við Ísafjarðardjúp.

Aðalsteinn Eiríksson, skólastjóri í Reykjanesi við Ísafjarðardjúp, hefir á síðustu árum tekið fræðslumál sveitanna til alvarlegrar rannsóknar, í þeim tilgangi að vinna að endurbótum á þessu sviði. Hefir hann með stuðningi fræðslumálastjórnar og í samráði við hana, látið gera teikningar að skólahúsum í sveitum, sem eiga að vera í fullu samræmi við breytt skipulag við kennsluna og svara kröfum tímans.

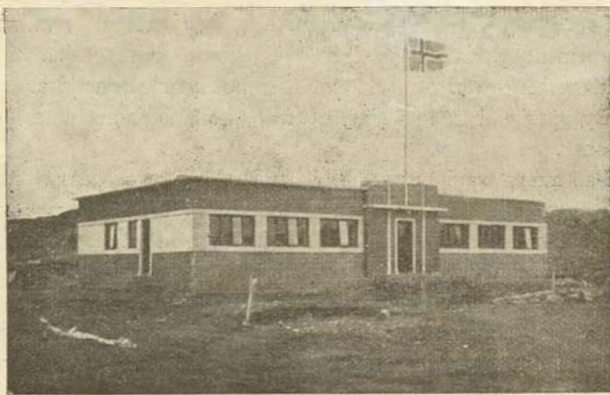
Eftir athuganir sínar ritaði Aðalsteinn allitarlega um málið og flutti erindi um það í útvarpið. Ritgerðir hans um þessi efni birtust í Menntamálum og Skinfaxa. Eins og lesendur Menntamála kannast við af ritgerðum A. E., gerir hann ráð fyrir, að heimavistarskólarnir verði miðstöð menningar sveitanna, ekki einungis barnafræðslunnar, heldur einnig unglingafræðslunnar og félagsskapar; — þá gerir hann ráð fyrir námskeiðum ýmsum, vetur, vor og sumar, t. d. í garðyrkju, smíðum, matreiðslu og handavinnu ýmiskonar. Með þetta fyrir augum eru teikningarnar af skólahúsunum svo gerðar.

Tillögur Aðalsteins vöktu mikla athygli. Fékk hann fyrirspurnir um þessi efni úr mörgum héruðum og varð ráðunautur um ýmsar skólabyggingar. Hefir hann nú tekið við stjórn eins heimavistarskóla, til þess að koma tillögum sínum í framkvæmd, — en það er að Reykjanesi í Ísafjarðarsýslu.

Aðalsteinn Eiríksson.

Seinni för sína för hann síðastliðinn vetur. Í þeirri ferð sinni um Danmörku og Skandinavíu vann hann einnig að undirbúningi skólasýningar þeirrar, sem haldin var hér í Reykjavík síðastliðið sumar. Verður sagt frá þeirri sýningu nánar hér í ritinu. En þess má geta hér, að sú sýning mun hafa meiri og víðtækari áhrif á skólakerfi landsins og starfshætti skólanna, en flesta hefir grunað í upphafi.

Heimavistarskólinn í Reykjanesi.

Menntamál jan. og marz 1935.

Skólarnir að Strönd á Rangárvöllum og Reykjanesi við Ísafjarðardjúp, eru algjörlega byggðir samkvæmt tillögum Aðalsteins. Er skólinn að Reykjanesi hið bezta búinn að áhöldum öllum, líklega betur en flestir eða allir heimavistarskólar landsins. Hafa Djúpmenn, sem að skólanum standa, sýnt hinn mesta skilning á skólastarfsemi þessari og leyft skólastjóranum að afla áhalds og tækja eftir fullkomnustu þörfum. Hefir skólinn nú tvö eintök af öllum venjulegum landabréfum og jarðlíkan, sömuleiðis náttúrufræðimyndir, mælikvarða, teninga o. fl., vandað orgel, 3 hefilbekki í smíðastofu, 6 sett smíðaáhöld, vefnaðarramma, bókbandsáhöld, nokkur eðlisfræðitæki, sem bætt er við í skólanum, o. fl. hluti og áhöld til handavinnu.

Á Reykjanesi hefir um alllangt skeið verið sundkennsla; jarðhiti er þar nægur. Hefir sundlaug verið byggð þar í sameiningu af sýslunni og Ísafjarðarkaupstað. Skólinn hefir not af sundlauginni.

Þórir Baldvinsson, teiknimeistari, sem teiknað hefir skólann, hefir skrifað eftirfarandi lýsingu, er fylgir myndunum:

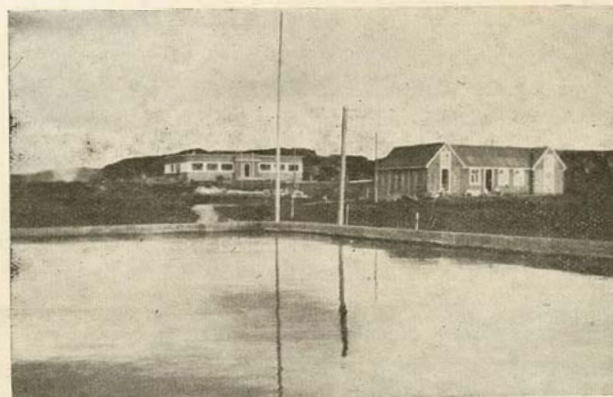
„Myndirnar eru af barnaskólanum á Reykjanesi við Ísafjarðardjúp, sem reistur var á síðastliðnu sumri, heimavistarskóla og sundlaug. Í nýja skólahúsinu eru 2 skólastofur, sem rúma 40 nemendur, auk stofa fyrir handavinnukennslu, bóka og áhaldaherbergi etc. og fullkominni íbúð fyrir skólastjóra.

Byggingin er aðeins ein hæð með kjallara undir hluta íbúðarinnar.

Það mun vera óalgengt hér á landi, að skólar af þessari stærð séu byggðir á einni hæð, en erlendis er það algengt og þykir hafa ýmsa kosti. Sérstaklega má það teljast til hagnaðar, að slíkt fyrirkomulag útrými stigunum. Stigar eru oft dýrir og nokkuð plássfrekir, og auk þess freista þeir oft unga nemendur til hlaupa og stökka og allskonar ærsla, sem vekja hávaða og gera stjórn erfiðari. Skólinn á Reykjanesi sýnir, að byggingar geta verið smekklegar og myndarlegar, þó ekki séu háreistar. —“

Það hefir ekki litla þýðingu, hvernig skólahúsin eru byggð og hvernig starfið í skólunum er grundvallað. Hér er verið að gera tilraunir og tillögur um breyttar byggingar og breytta starfshætti. Þess vegna er nauðsynlegt að fylgjast með því, sem fram kemur um þessi efni og velja hið bezta fyrir framtíðina.

Menntamál vilja fylgja þessum málum áleiðis. Okkur grun-

Sundlaugin og sundskýlið í Reykjanesi.

ar, ef til vill ekki í fyrstu, hversu mikla þýðingu sveitaskólarnir geta haft fyrir menningu og beinlínis atvinnulíf og starfsháttu heilla héraða.

Í þessu hefti Menntamála er lýsing á starfi heimavistarskólans að Flúðum í Árnessýslu, sem bregður ljósi yfir þýðingu félagslífsins og samstarfsins undir góðri stjórn og hugkvæmni.

G. M. M.

Stórmærkileg tilraun í fræðslu- og félagsmálum sveitanna

**Undirbúningur hafinn að árlegum
kvenna- og bændanámsskeiðum,
byggðasafni og »vordegi« við heima-
vistarskólann á Reykjanesi vestra**

Eitt merkasta nýmælið á sviði skólamála er starfræksla Reykjanesskóla við Ísafjarðardjúp. Er þar heimavistaraskóli, sem tvö hreppsfélög hafa byggt í sameiningu.

Aðalsteinn Eiríksson réðist þangað skólastjóri á síðastliðnu hausti. En hann hefir ritað áður mjög athyglisverðar greinir um hlutverk slíkra heimavistarskóla í sveitum og haldið fram, að auk þess að vera skólasetur yfir vetrartímann, eigi þeir að vera miðstöð almennrar alþýðufræðslu í hlutaðeigandi byggðalögum.

Er þegar hafinn undirbúningur að því vestra að hrinda tillögum Aðalsteins í framkvæmd í sambandi við Reykjanesskóla.

Hefir verið ákveðið að halda árlega tvö námsskeið við skólann og auk þess svokallaðan vordag.

Vordagur skal haldinn laugardaginn í 5. eða 6. viku sumars og koma þá allir menn, er geta, úr héraðinu til Reykjaness. Verður unnið að því um daginn að fegra umhverfi staðarins, en að loknu dagsverki skemmta menn sér við sund, leiki, söng, ræður og dans.

Námsskeið fyrir konur verður haldið um mánaðamótin maí og júní. Tilgangur þess er að veita konum í héraðinu fræðslu og hvíld. Fræðsla verður veitt í garðrækt, matreiðslu, einkum meðferð grænmetis o. fl. Þá verða flutt erindi um uppeldismál, húsbúnað, fatagerð og annað, sem að heimilisprýði lýtur.

Bændanámsskeið verður haldið 15.—17. febr. Þar verða haldnir fyrirlestrar um búnaðarmál, uppeldismál, félagsmál, stjórnmál, bókmenntir o. fl. Í sambandi við fyrirlestrana verða umræðufundir. Námskeiðið endar með skemmtikvöldi.

Þá hefir verið ákveðið, að nemendur skólans með hjálp annara héraðsmanna vinni að söfnun lifandi jurta til gróðursetningar í gróðurreit, sem verði sem sönnust mynd af náttúrufari héraðsins. Auk þess verði komið upp byggðasafni. Héraðið yrði rannsakað,

samin jarðfræðilýsing þess, myndir teknar af einkennilegum stöðum, safnað grösom, dýr um og steinum og ýmsum hlutum snertandi atvinnu og sögu héraðsins.

Eins og áður er sagt, hefir verið hafinn mjög myndarlegur undirbúningur í héraðinu fyrir þessa starfsemi.

Nefndir starfa að undirbúningi vordagsins og námsskeiðanna og ávarp, undirritað af þeim, hafa verið send til íbúa Nauteyrar og Reykjarfjarðarhreppa.

Segir þar m. a., að með þessu sé „verið að gera tilraun til fjölbættari fræðslu og félagslífs í sveitum og fjölbreyttara val á verkefnum, einkum fyrir æskuna. Á þann hátt geta heimavistarskólar hvers héraðs orðið menningarmiðstöð, ekki eingöngu í bóklegum fræðum, heldur fyrst og fremst til eflingar þeirrar tækni, sem ein-

Aðalsteinn Eiríksson, skólastj.

staklingunum er mest þörf á í lífsbaráttu sinni og að velja þau hugðarefni, sem vænlegust eru í öllu siðgæðisuppeldi og þó í samræmi við staðhætti og umhverfi. Aukið félagslíf, nýsöm fræðsla, gnægð verkefna og sköruleg framkvæmd, mun skapa þá festu, ásamt vænlegri lausn atvinnumála, sem nauðsynleg er til þess að tryggja efnalegt og menningarlegt öryggi sveitanna“.

Verður þessari merku tilraun áreiðanlega mikill gaumur gefinn um land allt.

Reykjanesskólinn

Mikill áhugi fyrir starfi skólans og almenn sam-tök um að auka sem mest gengi hans.

Reykjanesskólinn hefir nú lokið fyrsta kensluvetri sínum. Voru nemendur 55 alls í vetur, 40 börn og 15 nemendur í unglingadeild. Skólanum var sagt upp 30. apríl. Heldu þá nemendur skemtun, lásu upp, sungu, ljeku og sýndu margs konar sundleika. Sýning var haldin og var þar handavinna nemenda og vinnubækur.

En með þessu er starfi skólans ekki lokið á þessu ári. Hafa hjeradsbúar mikinn áhuga á því að auka sem mest gengi hans og láta hann verða menningarmiðstöð hjeradsins, „ekki eingöngu í bóklegum fræðum, heldur fyrst og fremst til eflingar þeirri tækni, sem einstaklingum er mest þörf á í lífsbaráttu sinni, og að velja þau hugðarefni, sem vænlegust eru í öllu siðgæðisuppeldi og þó í samræmi við staðhætti og umhverfi.

— Aukið fjelagslíf, nytsöm fræðsla, gnægð verkefna og sköruleg framkvæmd, mun skapa þá festu, ásamt væntanlegri lausn atvinnumálanna, sem nauðsynleg er til þess að tryggja efnalegt og menningarlegt öryggi sveitanna“.

Þetta telja hjeradsbúar hlutverk skólans, og þeir vilja sjálfir leggja fram krafta sína til þess að þetta megi rætast. — Hafa því verið skipaðar nefndir í Nauteyrar og Reykjarfjarðarhreppum til þess að skipuleggja framtíðar starf skólans. Hafa þær samið reglugerð um námskeið og önnur störf við skólann, og er hún á þessa leið:

Vordagur.

Laugardaginn í 5. eða 6. viku sumars komi allir, sem geta úr hjeradini á Reykja-

nes. Unnið verði að fegrun á umhverfi skólans:

a) Vegir og gangstígir gerðir og endurbættir.

b) Gróðrarreitir: girðing, framræsla og annar undirbúningur jarðvegs, plöntur gróðursettar. Að loknu dagvserki skemti menn sjer við sund, leiki, söng, ræður og dans.

Vordagurinn verður nú 25. maí.

Hjeraðssafn.

Nemendur skólans og aðrir hjeraðsmenn vinni að söfnun lifandi jurta til gróðursetningar í gróðurreitnum og ýmsra náttúrugripa til skólasafns. — Skal skólinn hafa á hendi leiðbeinandi starf í þessum efnum.

Gróðurreiturinn og náttúrugripasafnið verði fyrst og fremst sem sönnust mynd af náttúrufari hjeradsins. En auk þess yrði unnið að stofnun bygðasafns og væri náttúrugripasafnið hluti af því. Hjeradið yrði rannsakað, jarðfræðilýsing samin, myndir teknar af sjerkennelegum stöðum, grös-um, dýrum og steinum safnað, svo sem áður er getið. Ýmislegt snertandi atvinnu og sögu hjeradsins á og heima í safni þessu.

Vorvika kvenna.

Um mánaðamótin maí og júní verði viku námskeið fyrir konur. Tilgangur þess sje hvort tveggja fræðsla og hvíld.

a) Fræðsla verði veitt í garðrækt, einkum ræktun nytjajurta við venjuleg skilyrði, hirðing matjurta.

b) Kend verði matreiðsla, einkum grænmetis.

c) Ýms erindi flutt um: uppelismál, húsbúnað, fatagerð og annað er lýtur að heimilisprýði utan húss og innan. Í sambandi við námskeiðið verði sund og aðrar íþróttir iðkaðar, svo sem föng eru til.

Garðyrkjukenslan fer fram í gróðrarstöðinni á Reykjanesi.

Hefst vorvikan 11. júní, og hafa þegar milli 30 og 40 stúlkur sótt um að vera þar.

Bændanámskeið.

Bændanámskeið verði haldið 15.—17. febrúar, að báðum dögum meðtöldum. Þar verði haldnir fyrirlestrar einkum um búnaðarmál, uppeldismál, fjelagsmál, stjórnmál og bókmentir. Í sambandi við einstök mál efni verði umræðufundir. Námskeiðið endi með skemtikvöldi.

Íþróttaskóli.

Auk þessa hefir nú íþróttaskólinn, sem starfað hefir á Reykjanesi undanfarin ár, verið lagður andir hjeraðsskólann. Hefir jarðan verið mikið aðsókn að honum. Byrjar íþróttakenslan 22. júní í sumar og stendur í mánuð, eða til 21. júlí.

Fréttir frá Ísafirði og Reykjanesskóla

Viðtal við Ragnar Ásgeirsson, laugard. 10/8. 1935.

Ég mæti Ragnari Ásgeirssyni garðyrkjumanni á götunni.

— Sæll og blessaður.

— Sæll og blessaður. Hvernig gengur með garðyrkjuna á Laugarvatni í sumar? Ég hefi ekkert um hana heyrt annað en það sem þær segja, kartöflurnar í glugga Nýja dagbl. í Austurstræti.

— Ég hefi ekkert nýtt af því að segja núna. Ég er að koma úr ferðalagi vestan frá Ísafirði. Skrapp þangað á vegum Búnæðarfélagss Íslands, en eftir ósk bæjarstjórnar þar.

— Til leiðbeiningar um garðrækt — auðvitað?

— Nei, ekki var það aðalerindið að þessu sinni. Aðalerindið var að athuga stað fyrir sumarbylahverfi og gera tillögur um skipulag þess. Inn frá firðinum gengur dálitill dalur, Tungudalur, og er hann að miklu leyti í eign bæjarins. Vestan megin í dalnum er ungur en vænlegur skógur upp eftir hlíðinni, og þar við fjallsræturnar í Tunguskógi á það að rísa þetta sumarbylahverfi. Á Ísafirði er mikið og heilbriggt útilíf, og það er áhugamál leiðandi manna þar, að gefa sem flestum skilyrði til að njóta blessunar náttúrunnar. Þaðan fær hún næringu, þessi hugmynd um skipulegt sumarbylahverfi í Tunguskógi. Þetta eiga ekki að verða dýrir sumarbústaðir fyrir þá fáu ríku, heldur mjög ódýr smáhýsi fyrir allan almenning bæjarins, ríka og snauða, þar sem þeir geta notið sólar og sumars við birkiangan og þrastaklið. Staðurinn er þrýðilegur, nálægur, fagur og hefir hverjum sitt að bjóða. Það er almenn ósk bæjarbúa, að Tunguskógur verði opnaður til afnota á þenna hátt.

— Eru þá ekki komnir þarna margir sumarbústaðir, nú þegar?

— Enn eru aðeins tvö smáhýsi komin. Annað er byggt af svonefndu „Piparsveinafélagi“, lítið, snoturt hús með fallegum garði. Stofnendur félagsins voru sex, en nú eru fjórir fráfallnir og allir á einn veg, þeir hafa kosið sér annað félag heldur, en þá tvo sem eftir voru, hitti ég þarna í húsinu sínu, og þeir virtust njóta lífsins þar ágætlega. Hitt húsið hefir byggt danskur ljósmyndari, og er þar enn fallegri garður. Eigandi hússins hefir gert ágæta eftirmynd af frægu líkneski af bergmálsmyndinni

(„Ekkó“) og er hún þar í garðinum. — Þarna innfrá er líka Birkihlíð, skáli Gagnfræðaskólans á Ísafirði. Þangað fara nemendur um helgar á vetrum og iðka útiþróttir.

— Komstu þessu vel áleiðis?

— Þetta var nú ekki nema vikufé og af þeirri viku fór einn dagur í ferð inn á Reykjaness. Samt hefi ég gert tillögu-uppdrátt af hverfinu, en svo verður látin fara fram nákvæm mæling af landinu, og þá fyrst er hægt að ráða til hlítar, hvernig öllu á að raða. Annars vil ég segja þér, að ég hafði óblandna ánægju af þessari ferð. Ég hefi ekki fyrr komið til Ísafjarðar að sumarlagi, en á vetrum hefir mér þótt þar kuldalegt og einangrað. En í sumarblíðu er þar ljómandi fallett, en fegurst inn í Tunguskógi.

— En hvernig leizt þér á þig inni á Reykjanessinu?

— Ljómandi vel. Þar er kominn þrýðilegur heimavistarskóli fyrir þrjá hreppa þarna við Djúpið. Skólastjórinn, Aðalsteinn Eiríksson, sýnist vera réttur maður á réttum stað, duglegur og áhugasamur. Þar er ágæt opin sundlaug, einu vandræðin við hana er að fá nóg kalt vatn, heita vatnið er kappnóg. Jarðhitinn er meiri

en mig hafði órað fyrir, ekki stórir hverir að visu, en margir, og moldin heit á stórum svæðum. Mér hafði skilist, að þarna væru að mestu klappir og melar, en jarðvegur er miklu meiri en ég hafði gert mér í hugarlund. Nesið er eign Ísafjarðarkaupstaðar, en það hefir nú á leigu þýzkur garðræktarmaður, Fresenius. Hann á þar við ýmsa byrjunarörðugleika að stríða, skortir fé og hefir tæpast nægan markað enn sem komið er. En í gróðurhúsum hans og gördum var mikil grózka, sem sýndi, að hann kunni vel verk sitt og að náttúran bjó honum vel í hendur. — Frammi í flæðarmálinu eru allmiklar heitar uppsprettur í vík, sem heitir Hveravík. Nú er það draumur ýmissa góðra Ísfirðinga, að steypa garð þvert yfir víkina, og yrði þá fyrir innan garðinn einstök aðstaða fyrir heit sjóböð.

— En athugaðirðu ekki aðstöðuna til að endurreisa þarna saltvinnslustöð Skúla landfögeta?

— Ekki get ég nú hælt mér af því, enda er það frekar fyrir aðra. En gaman hafði ég af að líta eftir gömlum vegsummerkjum. Þarna var rúst eftir íbúðarhús og svo eru þarna enn niðurgrafnar skálar, þar sem „saltþönnurnar“ stóðu. Og örnefni eru enn til vitnis um saltbrennsluna, t. d. Pumphúsvík, en þaðan hefir sjónum verið dælt upp í „þönnurnar“.

— En hvort sem þarna verður saltbrennsla aftur eða ekki, þá á Reykjanessi nýja uppuppreisn í vændum, meiri framtíð heldur en sögu.

Arnór Sigurjónsson.

Ferð að Reykjanesi við Ísafjarðardjúp.

Eftir Þórodd Guðmundsson.

til að rifja upp deilur og hryðjuverk þeirra Vatnsfirðinga eða stórbökkahátt Bjarnar heitins í Ögri, eins og mörgum sögufróðum manni hefði orðið á að gera. Nútíminn heyrir okkur til, og engin grárna alda forneskja. Við ætlum að heimsækja skólann á Reykjanesi, tala við mentafrömuðinn, sem stýrir honum, og iðka sundlist í útilauginni þar, sem Gunnlaugur Claessen segir að sé sú bezta og hentugasta á landinu.

En þegar kemur inn hjá Æðey, fer vélin að heltast í gangi. Það er eins og hún sé orðin þreytt. Andardráttur hennar verður hægari, líkt og manns, sem er að sofna. En vélin má ekki sofna. Slíkt myndi verða polínmaði okkar ofraun.

Sem betur fer erum við öll vakandi, bæði „Gunnbjörn“ og ferðafólkið, þegar hveragufan og nýju byggingarnar á Reykjanesi blasa við augum. Það er lagst skamt undan, og fólkið flutt í land á smábáti í fáum ferðum.

Penna dag er sundlaugin á Reykjanesi ekki látin ónotuð, og sundlistinni gert hærra undir höfði en nokkurri annari list. Jafnvel danzlistin öðlast fáa áhangendur, þótt „bumba sé slegin“ og matarlystin er lítills metin, — ef til vill hefir hún gleymst heima. — Sólin faðmar Reykjanesið og heillar margan í hvamm eða brekku móti suðri eftir stundardvöl og sundsprett í laugarvatninu.

Dagurinn líður. Við litumst um á nesinu, skodum byggingar, uppsprettur og nýrækt Þjóðverjans, sem þar býr. Æðarkolla kúrfir í hreiðri sínu fáar stíkur frá skólahúsinu. Hún er svo gæf, að ég get strokið henni á eggjunum.

Ég heilsa upp á skólastjórnann, sem leiðir mig um húsið, sem bygt er eftir hans fyrirsögn, og er bæði smekklegt hið innra og ytra þog virðist í alla staði hagkvæmt með sínum litlu og einföldu

kenslustofum, dagstofu og bóka-herbergi, skrifstofu og íbúð skólastjórans, sem er skólanum til sóma.

Parna opnast augu mín fyrir því, hvaða gildi þessi staður hefir sem skólasetur, íþróttastöð og miðdepill menningar fyrir sveitir þær, er hér eiga hlut að máli. Enda kunna þær víst gott að meta, ef dæma skal eftir því, sem nágrannarnir vilja á sig leggja fyrir skólann, sem birtist fallega á síðastliðnu vori, þegar

fjöldi þeirra vann ókeypis dagsverk að vegarlagningu og öðrum umbótum við skólann. Er árangurinn af starfinu þann dag bæði mikill og góður. Enda kvað þá ekki hafa verið slegið slöku við.

Skólastjórninn bendir mér fram á víkina, þar sem heitt vatn kemur upp úr sjónum spöl frá landi og hitar hann á stórum bletti. Þar eru skilyrði fyrir sjólaug, einstök í sinni röð hér á landi og líklega í Evrópu. Byggja þarf garð fyrir víkina framanverða og annan umhverfis laugina sjálfa með leiðslum út til þess að hita sjóinn í kringum heitu uppsprettuna. Fengist þá jafnheitur sjór á allstóru svæði, tilvalinn baðstaður, heilsuhæli og íþróttasetur.

Kvöld er að koma. „Gunnbjörn“ farinn að ókyrrast. Gestirnir tínast niður að ströndinni og fara um borð. Það gengur seint, eins og umbætur á högum almennings á Íslandi. En „sækist þótt hægt fari“, sagði karlinn. Og áður en varir og fyrr en óskað var er lagt „út á Djúpið“.

Nú veitir hafgolan mótbyr. En mótstaðan örvar hugann og það gerir hafgolan líka, sem bráðum verður „kaldi“ eða „stinningskaldi“, og verður hann birnum okkar þungur í skauti og til tafar. Þokuhöðrar fylgja loftstrauminum úr norðrinu, meinleysislegir í fyrstu og smáir. En þeir fara stækkandi þegar líður á kvöldið og meinleysissvipurinn

fer af þeim. Jafnaframt er kaldinn orðinn að stormi, eða það virðist okkur sumum, þó að enginn veðurfræðingur né vindmæli sé um borð.

Ekki vildi neinn taka undir með Hannesi og segjast elska storminn. Enda geisaði hann ekki hér „um grund“, heldur Djúp, og reyndist okkur öllum — og „Gunnbirni“ ekki sízt — þungur í skauti. Dró hann mjög úr afli og árangri afrendra krafta hans. Þókan, sem storminum fylgdi, var

líka orðin niðdimm, svo hvergi sást til lands eða lofts. Var ekki trútt um að sumir væru smeykir. En öllu slíku var hiklaust varpað á bug. Það voru fjórir skipstjórar innanborðs!

Ferðin sóttist seint, eða svo fanst okkur. Það fylgdi hafvindinum kuldi og sumir héldu sig „niðri“, en þeir duglegri gengu um gólf á þilfarinu og drukku í sig svala og hressingu sævarlofts ins, þó að þeir ættu á hættu að verða fyrir ágjöfum öðru hvoru.

„Land fyrir stafni!“ kallaði einhver. Og augu allra beindust í eina átt. „Parna eru hús“, sögðu sumir. „Það er bær eða þorp.“ „Ætli það sé ekki Bolungarvík?“ „Nei, það er Hnífsdalur.“ Margar fleiri tilgátur. Þegar við nálgðumst land með hægð, sást engin mannabygð, aðeins steinar í fjörinni. Þeir höfðu mönnum sýnst vera hús!

Það er beygt frá landi, siglt lengra út með og fyrir Arnarnesið. Þá er öllum ljóst, að við erum komin inn á Skutulsfjörð. Og þá var skamt til Ísafjarðar. Hann heilsar okkur þögull í næturkyrðinni að stundarkorni liðnu.

Gott er að fá hressingu og hvíld! En ég sofna ekki strax. Ég er alt af að hugsa um Reykjanesið, skólann þar, sundlaugin, gróðrarstöðina nýju með vermi-húsi og víkina með heita sjónum, sem vonandi verður einhvern tíma að sjólaug og heilsulind. Hvað ætli verði langt þangað til?

Hvenær verða allar sveitir og allir bæir á landinu búin að fá skóla og menningarmiðstöðvar á borð við Reykjanesskólann?

Sólin var löngu farin að gylla þá hlið Eyrarfjalls, sem við henni blasti, þegar hún einnig vakti mig af draumi. Uppi var fótur og fit á Ísafirði og „Gunnbjörn“ lá ferðubúinn við bryggjuna. Hann ætlaði að flytja heilan hóp bæjarbúa inn í Djúp. Þeir ætluðu að heimsækja Reykjanesskólann nýja. Vonandi fékk ég að fljóta með!

Báturinn var nærri því fullfermdur af fólki, þegar ég kom að hlið hans. En ég vatt mér þegar um borð, því innan skamms átti að leggja frá landi. Ég treysti hiklaust á guð og lukkuna, velvild Ísafirðinga og félagsskap vinarmins, sem ég var í fylgd með og var gestur hjá.

Áður en varir er „Gunnbjörn“ búinn að beygja fyrir tangann og grynningarnar og brunar út Skutulsfjörð.

Hafgolan kemur einhvers staðar að norðan og ætlar eins langt og hún kemst. En við verðum hennar ekki vör, því byrðingur okkar fer hraðara en vindurinn og stefnir mót suðri og sól, sem vermir bæði vanga og brún.

Fyrst framan af — og raunar altaf — gengur alt að óskum. Sjófarendurnir drekka sólskinið og sævarloftið í djúpum teygum og finst að tíminn og farartækið fljúgi áfram. Það er farið fyrir mynni Álftafjarðar, Seyðisfjarðar, Hestfjarðar, Skötufjarðar, Mjóafjarðar, Vatnsfjarðar og Reykfjarðar. Ýmsa sögustaði, svo sem Ögur og Vatnsfjörð ber fyrir augu. En við höfum engan tíma

Nýja-Dagblaðið 6. sept. 1936.

Um Ísafjarðardjúp og Þorskafjarðarheiði

Í Reykjanesi

Til skamms tíma var flestum landsmönnum ókunnugt um það að við Ísafjarðardjúp væri staður, sem hétí Reykjanes og því um síður hitt, að þar væru miklir og margvíslegir möguleikar faldir.

Reykjanes liggur innanvert í Djúpinu, sunnan megin, stutt frá Vatnsfirði. Þar er allmikið af heitum hverum og uppsprettuvatni. Hefir nesið legið óbyggt fram undir síðustu ár, en á dögum Skúla landfógeta var þar saltbrennssla. Sér þess enn glögg merki.

Fyrir ekki all löngu komst Ísafjarðarkaupstaður yfir nesið en bæjarstjórninni varð á sú slysi — að margra álti a. m. k. — að leigja landið allt í einstaks manns hendur, og til ekki skemmri tíma en 50 ára.

Var það þýzkur maður, sem leigt var. Hefir hann stundað jarðyrkju og býr þar enn.

Framsýnir menn og áhugasamir innan héraðsins höfðu komið auga á þá margvíslegu möguleika, sem hið heita land fól í skauti sínu. Og nú er risinn þarna upp einn myndarlegastí heimavistaraskóli landsins.

Skólastjóri hans er, sem kunnugt er, Aðalsteinn Eiríksson. Og í skemmstu máli má segja, að fyrir forgöngu hans og mikinn skilning og áhuga héraðsbúa, séu þær framkvæmdir orðnar, sem nú eru á góðum vegi með að verða miðstöð félags- og menningarlífs Norður-Ísafirðinga.

Skólinn er myndarleg bygging, en hefir yfir allt of litlu landi að ráða, vegna hins langa, bindandi leigusamnings. Hann er bæði fyrir börn og unglinga, yfir 15 ára aldur.

Landið sem hann hefir umráð yfir, er að miklu leyti brotið og komið í rækt.

Er í einn reit þess ætlað að safna sýnishornum af öllum helztu náttúruvæðingum sýslunnar, svo sem jurtagróðri, bergtegundum o. fl. Og þeir,

sem að þessu hafa unnið eru nemendurnir og aðrir héraðsbúar.

Sérstaka daga á ári koma í búar þeirra hreppa, sem að skólanum liggja, saman í Reykjanesi og vinna sameiginlega að jarðrækt og öðrum umbótum fyrir þessa ungu stofnun sína.

En merkilegasta framkvæmdin, sem þarna hefir verið gerð af frjálsum vinnuframlögum, er líklega bryggjan við nesið.

Svo að segja hvergi við Djúpið innan Skutulsfjarðar, er bryggjustúfur til að leggja að nema á Reykjanesi.

Skólinn þarf mikla aðdrætti, því auk eiginlegs námsfólks dvelur þar fjöldi Ísafirðinga vor og sumar við sundnám. Þar er eins bezta sundlaug landsins — vitanlega með heitu vatni.

Nemendur skólans hafa því tekið sig til og byggt bryggjugarð um 15 m. langan og fram í sjó. Garður þessi er að framan þriggja metra hár og jafn á breidd, hlaðinn úr grjóti.

Að þessu stórmyndarlega mannvirki unnu nemendurnir og af furðulegum áhuga. — Ríkið styrkti verkið, svo hægt var að bæta timburbyggju framan við. Getur nú Djúpbáturinn laggst þar við að jafnaði.

Annað dæmi langar mig til að nefna um þann áhuga og dug, sem Aðalsteini hefir tekið að leysa úr læðingi með nemendum sínum.

Á málfundi í skólanum s.l. vetur, vakti skólastjórinn máls á þeirri þörf, að koma skólanum upp skíðaskála yfir á ströndinni gegnt staðnum. Ekki voru sýnilegir möguleikar til framkvæmda í bili.

Þá reis upp piltur norðan úr Strandasýslu. Hann kvaðst ósammála skólastjóra um svo mikla erfiðleika á framkvæmd verksins. „Ég skal leggja til efni í skálagrindina, svo og glugga og hurðir. Telgja allt saman til og senda áleiðis. Þá ættu aðrir, sem nær búa, að

sjá sér fært að leggja eitthvað af mörkum til þess annars er þá vantar.“

Þessi ungi bóndasonur hefir haldið orð sín. Heima fyrir, norður í Reykjarfirði, hefir hann telgt húsgrind úr reka-timbri, smíðað hurðir og glugga og fyrir stuttu lá allt í stafla á Ísafirði, tilbúið undir flutning inn eftir, þar sem skólanum verður valinn staður.

Niðri í fjöru, skammt frá skólanum, koma upp margar sjóðheitar vatnsæðar. Þar gengur lítil vík upp. Ætlun Aðalsteins Eiríkssonar er að steypa garð fyrir víkina og fá þar innan við heitan sjóbaðstað. Mun naumast nokkursstaðar á landinu jafn hentug skilyrði til slíks, sem þarna. Og það er sízt fyrir að synja, hvað stórotulur skóla- og umbótamanni tekst með traustu fylgi áhugasamra og þróttmikilla héraðsbúa.

Eitt er nokkurnvegin vist. Reykjanes á sér mikla framtíð fyrir höndum.

Framh.

H. J.

Um Ísafjarðardjúp og Þorska-fjarðarheiði

Fagurt hérað

Framh.

Margar fleiri áætlanir um framtíð Reykjanesskólans en þær, sem drepð var á í síðustu grein, eru á þrjónunum hjá forstöðumanni hans og ýmsum áhugamönnum sýslunnar, eins og t. d. Jóni bónda Fjalldal á

smáir, og í fögru veðri glitrar yfir hvömmum þeirra hlíðum og fellabungum ólýsanlega fögur og margháttað litbrigði loftins.

Nokkru norðar en Melgraseyri gengur Kaldalón úr Djúpinu og inn undir Drangjökul, sem blasir sjónum ofan af

Melgraseyri. Er þar eitt af mestu myndarbýlum héraðsins og hefir Jón Fjalldal gert geysi stórfelldar og margvíslegar umbætur á jörð sinni.

Réðst hann í að reisa nýtt og vandað íbúðarhús úr steini skömmu eftir ófriðarlokin og á aldýrasta tíma. Önnur hús jarðarinnar hefir hann og reist úr steini og öll hin vönduðustu. Auk þess stækkað túnið stórlega. Þá er þar og mikil mat-jurtarækt.

Frá Melgraseyri er ein fegusta útsýn, sem hugsast getur. Bærinn stendur hátt og sér um allt Djúpið, út til hafs og langt inn í Ísafjörð, sem er innsti hluti þess eða gengur inn úr því. Hin snarbröttu klettafjöll og tindar yzt við það sunnanvert, blasa augum í blámóðu fjarðskans. Innar lækkar landið, eins og áður getur, en myndun þess og jarðlaganna kemur fram í grasivöxnum bergstöllum hálsanna, er liggja milli margra langra fjarða, suður úr Djúpinu.

Frá botni Ísafjarðardjúps ganga ýmsir dalir, stórir og

fjallmúlanum gegnt bænum.

En í björtu, stilltu veðri, er Djúpið sjálft tvímælalaust stærsta þrýði þessa landshluta, sem enn er að mestu ókannað ur af ferðamannastraum landsins. Frá Melgraseyri liggur það opið fyrir endilangt. Að utan breitt og víðáttumikið og varið hrikaháum klettariðum, en er lengra dregur inn verður boglína strandarinnar svo áberandi og hlý, en grasivaxnar eyjar hefjast yfir spegilflöt hafsins til beggja handa.

Áður var fiskiveiði mikil á þessum slóðum, eins og kunnugt er. Nú er veiði öll því nær horfin úr Djúpinu, nema rækjuveiðin yfir í Hestfirði, sem er að hrinda af stað nýrri atvinnugrein.

Hér er margt staða, sem koma meir og minna við sögu þjóðarinnar um margra alda skeið.

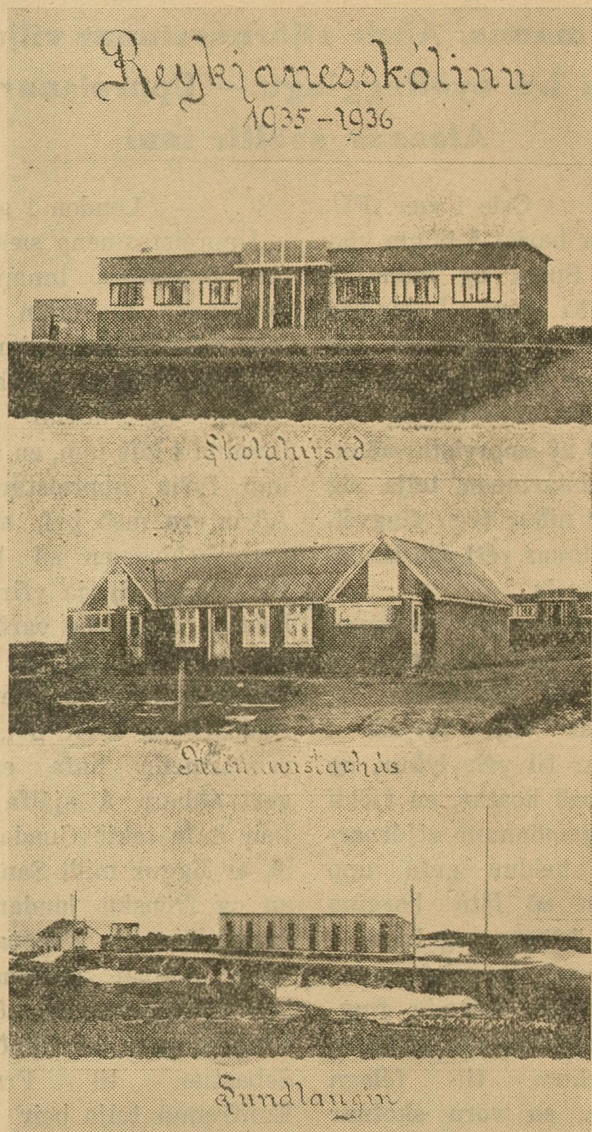
Mest ber á Ögri, er lengi var höfuðból mikilla vitsmunanna og skörungra af einni stórbrotnustu höfðingjaætt landsins. Þar er og Laugarból, Hávarðsstaðir o. fl. úr Hávarðs

sögu Ísfirðings. Og þar er hið forna ættaróðal þeirra Vatnsfirðinga, er kenndir voru við bæ inn. Og svo mætti lengur telja.

— — Eftir nær tveggja daga dvöl hér vestur frá, flytur Aðalsteinn skólastjóri okkur bræður og einn útlending, sem í förrinni var, norður yfir til Arngerðareyrar, þar sem við okkur tekur fylgdarmaður og hestar. Halldór bóndi á Arngerðareyri reiðir okkur suður um Þorska-fjarðarheiði, og mér er það nokkur forvitni, hvernig samgönguleiðum er hér varið á landi. Hvort hér geta yfirleitt talizt mannavegir.

Framh.

H. J.

Um Ísafjarðardjúp og Þorskafjarðarheiði

Niðurl.

Tvær aðalleiðir liggja upp úr Djúpinu norður og austur um fjöllin, til Hólmavíkur og Reykhólasveitar, auk ýmsra er ganga suður í Barðastrandasýslu, vestan Þorskafjarðar.

Báðar leiðir liggja saman allengi, fram grösuga sveit, sem heitir Langidalur. Fremst í botni hans ganga skágötur bratt upp á heiðarnar, sem eru að mestu flatar melöldur og nær gróðurlausar.

Eftir að alllång leið er farin þar uppi, skiptast vegir. Liggur annar norðaustur Steingrímsfjarðarheiði og allt til Hólmavíkur, en hinn suðaustur Þorskafjarðarheiði og niður í Þorskafjörð og Reykhólasveit.

Langadalströndin hefir nú verið tekin í þjóðvegatölu og er akfært frá Arngerðareyri og góðan spöl inn í Langadalinn. Annars eru Vestfirðir slitnir úr vegakerfi landsins eða réttara sagt, hafa aldrei inn í það komizt.

Eins og kunnugt er, ganga áætlunarbílar fastar ferðir norður á Hólmavík. Og í fyrrasumar fór bifreið alla leið vestur um Steingrímsfjarðarheiði og niður að Arngerðareyri. Hér er með öðrum orðum um leið að ræða, er ekki þarf nema til-
tölulega lítið um að bæta, til þess að akvegakerfi landsins nái á þessa hlið vestur að Ísafjarðardjúpi. Heiðin er eins og fyr segir, mestöll flatar og harðar melöldur, sem skerast ekki upp og mjög óvíða yfir gil eða gljúfur að fara, sem ávalt gerir hverja leið kostnaðarsamasta undir veg.

Það sem þarf að gera og gera þegar í haust, er að láta rannsaka vegarstæði upp á heiðina að norðan og gera áætlun um fé það, er nægja myndi til vegabóta, svo „opna“ mætti leiðina vestur að Djúpi. Mun það sannast, að til þessa þarf næsta litla fjárhæð og eins hitt, að eftir að fær bílleið liggur alla leið til Ísafjarðardjúps, munu og þangað sækja fjöldi

sumargesta.

Yrði Reykjanes vestra þá álíka álitlegur sumardvalarstaður eins og Laugarvatn er orðið hér sunnanlands. Hefir Reykjanes flest sömu skilyrði og Laugarvatn, en umfram heit sjóböð, þegar hugmynd skólastjórans um það mannvirki er komin í framkvæmd.

Héraðsbúar við Djúpið eiga fulla sanngirniskröfu á því að fá þessa umgetnu leið bílfæra og opnaða til umferða. Enda er Framsóknarmönnum innan sýslunnar hið mesta kappsmál að fá þessar tvær umbætur: Veginn yfir Steingrímsfjarðarheiði og sæmilegar samgöngur um Djúpið. Og hvoru tveggja hlýtur að koma.

Nokkru eftir að kemur upp á hálendið, greinast leiðir, eins og fyr getur. Við höldum til suðausturs, inn á Þorskafjarðarheiði. Hún er allhá yfir sjó, á sjötta hundrað metra.

Hér er gömul póstleið og rudd, líklega kringum síðustu aldamót. Flatar, sendnar melöldur taka við hver af annari, og vegurinn er svo jafn og greiður, að stórfurðulegt er.

Í skemmstu máli má fullyrða, að Þorskafjarðarheiði sé, eins og hún er nú, ágætlega bílfær öll, enda milli. Hvergi svo að segja, er gildrag, sem brúa þarf, né svo mikið, sem kasta þurfi steini úr götu, að undanskildum ef til vill einum stað.

Væri ekki þegar búið að gera akfært norður á Hólmavík, þannig að lítið er annað en herzlumunur, að bifreiðar geti gengið vestur að Arngerðareyri, væri hin leiðin um Reykhólasveit og Þorskafjarðarheiði og vestur að Ísafjarðardjúpi mun styttri, og ef til vill greiðari en sú nyrðri.

Það er einungis nokkur kafli sunnan við heiðina og niður í Þorskafjörð, sem gera þarf allmikið við, svo akfært verði, þar til aftur kemur á greiðari veg hjá Kinnastöðum og úr því ekki önnur torfæra en Bæjará í Reykhólasveit.

Á því getur ekki verið neinn efi, að báðar þessar leiðir, heiðarnar tvær, verða farnar á bifreiðum eftir fá ár. Þær eru svo greiðfærar, einkum hin syðri, að undrun sætir.

Þá verður Ísafjarðardjúp fjölsótt af sumargestum. Þá fær fegurð þess og prýði þá viðurkenningu, sem hún á skilið — og fólkið, sem við Djúpið býr góðar samgönguleiðir við aðra landshluta — og skip á Djúpið, sem fullnægir þörfum þess og sjálfsögðustu kröfum.

Við staðnæmumst á efstu hæðinni. Ég teymi klárinn upp bröttustu brekkurnar. Hann á það skilið fyrir að bera mig langa dagleið.

Héðan blasir við mikið útsýni. Drangjökull liggur langt í norðri, bláhvítur og blikandi í skini lágrar sólar. Stranda-fjöllin gægjast upp fyrir hálendisbrúnina, hvöss og rismikil. Vestur um sér niður yfir Ísafjarðardjúp. Lengst úti sé ég ennþá móta fyrir fjöllunum við Ísafjarðarkaupstað. Og nú eins og í óal skipti önnur, staðnæmist hugurinn þar niðri milli fjallanna — við nýorpið leiði.

Síðdegissólin er að ganga undir vesturfjöllin. Það má greina Æðarey yfir undir landinu norðan megin. Þangað hefði ég svo feginn viljað koma til að heilsa einum góðvini mínum, sem þar á heima.

Djúpið glampar í gullslit sól-
arlagsins. Og heiðarnar sýnast endalausar suðvestur undan.

Brátt hallar til byggða. Upp yfir fell og hálsta í suðri, gnæfa tvær háar fjallastrýtur,

áberandi og einstakar. Það eru Vaðalfjöll.

Suðurundan liggur Reykhólasveit, Gilsfjörður og Dalasýsla.

Þá er þessum ferðapáttum lokið. Fylgdarmaðurinn er kominn á bak, hann hottar á lausu klárana. Og svo höldum við úr áfanga — niður í Þorskafjörð.

H. J.

Reykjaneskólinn í Norður- Isafjarðarsýslu og starfssvið hans

Upp úr aldamótunum síðustu gaf löggjafarþing þjóðarinnar þjóðinni hin svonefndu fræðslulög.

Heimilisfræðsla sveitanna hafði þá að mestu til grafar gengið.

Byltingar í atvinnuháttum þjóðarinnar og sívaxandi fólksfæð sveitanna, varð orsök í fjórtjóni hinnar merkilegu heimilisfræðslu. Við þann arin hafði sveitafólkið, og í tímabili þjóðin öll, eft og þroskað menningu sem enn og um aldur mun halda veg þjóðarinnar á lofti og skipa henni sæti sem menningarþjóð.

Á þessum tímum átti þjóðin einhverja sína mestu andans menn. Sagnfræðinga, skáld, og fjölda fræðimanna í leikmannastrétt. En það voru aðeins afbrigðin, sem náðu þessum og þvílíkum þroska. Allur fjöldinn fór á mis við menntun og menningu, og lærðu vart, að lokum þessa tímabils, hin frumstaðustu undirstöðuatriði til menntunar, svo sem lestur og skrift. Afleiðing þessarar hnignunar voru svo fræðslulögin.

Þjóðin gerir þær kröfur til að börn og ungmenni læri hið helzta er hverjum borgara í

siðmenntuðu landi er nauðsyn að kunna, og vita.

Nokkurt hik, og vetlingatök urðu á framkvæmd þessara laga, einkum er sveitunum viðkemur. Þeim var gefin heimild um tilhögun, viðvikjandi barnafræðslunni, þannig máttu sveitahéruðin velja á milli eftirlitskennslu og farkennslu. — Eftirlitskennslan er frumstaðasta stig barnafræðslunnar, með henni er verið að styðja til lífs hina stirnuðu heimilisfræðslu. Árangurinn af þessu fræðslukerfi varð rýr, af því undirstöðuna vantaði og verður vikið að því síðar.

Farskólakerfið er nokkru fyllra, það er frekari uppbót á heimanáminu en eftirlitið gat veitt. En gallinn á farkennslunni hefir verið einkum sá, að heimilin hafa ekki haft því húsplássi á að skipa, er nauðsyn krefur við hópkenndu 10—15 barna, og þeim áhöldum, er nauðsynleg eru við kennslu, varð ekki við komið. Aðstaða kennaranna til þess að þeir gætu neytt hæfileika sinna og þekkingar í þágu barnafræðslunnar, varð því í molum.

Í öðru lagi hin margklofnu námskeið sitt á hvorum stað, (máske 3—4 stöðum í sömu sveitinni) ollu því, að ekki gafst tími til að þroska svo nemendurna til undirbúnings heimanámsins, að þeim tækist að rifja upp, og byggja ofan á þann veika grunn, er lagður var á hinu stutta námskeiði, er oft stóð aðeins 6—8 vikur. Af þessu er ljóst, að farkennslan með þeim aðstæðum, sem sveitirnar hafa að bjóða, börnum og kennurum, verður hið mesta brotabrot, þegar á heildina er lítið.

Fyrir löngu síðan hafa beztu menn og frömuðir fræðslumála séð þá ágalla, sem felast í hinu frumstaða fræðslufyrirkomulagi. Og hefir nú með nýrri fræðslulöggjöf verið leitast við að finna leiðir til þess að bæta fræðslustarfseminna. En af ýmsum ástæðum verður þó, hvað sveitabarnafræðsluna snertir, langt í land unz takmarki því er náð, er felst í hinum nýju fræðslulögum. Hinir fjárhagslegu örðugleikar sveitanna valda því, að erfitt verður að fást við framkvæmd laganna, og þá einnig þröngur skilningur manna, á gagnsemi samstarfs og samvinnu milli sveita, sem um lausn þessara mála.

Sveitirnar tvær við Innðjúpið (Nauteyrar- og Reykjarfjarðarhreppar) höfðu að meira og minna leyti, báðar reynt hin áður nefndu frumstig, í fræðslumálum sínum. En bak við þau blundaði, þó hjá ráðandi mönnum, annað og lærra takmark.

Þetta takmark, þessi hugsjón, hefir nú klæðst holdi og blóði, ef svo mætti segja, þar sem Reykjaneskólinn er.

Reykjaneskólinn er sérstaður barna- og unglingaskóli, sameinaður fyrir tvö sveitarfélög, er standa að honum og starfrækja hann.

Starfsemi skólans byggist á þeirri reynslu, er fengist hefir með eftirlits- og farkennslukerfi því er sveitirnar hafa búið við s. l. 30 ár.

Starfsskrá skólans, sem mörgum er nú kunn orðin, víða um land, ber það með sér, að skólinn er eins og vaxinn upp úr hinum frumstaðu fræðslukerfum, og byggir svo ofan á þær stöðir, er bezt reyndust þola sveiflur og átök hins framsekna mannsanda.

Brautryðjandi þeirrar stefnu í fræðslumálum sveitanna, og sem sérkennir starfsskrá Reykjaneskólans, er skólastjóri Aðalsteinn Eiríksson.

Við Djúpsmenn urðum fyrir því láni, að það er hann, sem velur sér Reykjanes, og með okkur vinnur að stofnun Reykjaneskólans og veitir honum nú forstöðu.

Starfsskrá Reykjaneskólans ber það með sér að hugsjón þessa merka manns og þeirra, er hann styðja, er að gjöra bæði barna- og unglingafræðsluna hagnýtari, og lífrænni, og að sami skóli geti á sama skólaárinu, án sérstaks áhugaskorts, veitt börnum beggja sveitanna, og öllum þeim unglingum í héraðinu, er þess óska, kost á fræðslu í þeirri mynd, er hagnýt og lífræn má teljast.

Bókleg og verkleg fræði skiptast þarna á, þá og einnig líkamsþjálfun og sund. Þá er hin félagslega starfsemi nemenda og kennara, og sem einnig nær til hinna dreifðu heimila, einn hinn sterkasti þáttur í

hinum uppeldislegu áhrifum, er skólinn veitir.

Námstími Reykjaneskólans, hvað unglingakennsluna áhrærir, er sniðinn eftir því, að sá tími, sem til kennslunnar er valinn, sé ekki lengri en það, að allflestum nemendum sé kleift að standast þann kostnað. Og enn fremur, að háveturinn sé til þess valinn, með tiliti til þess, að þann tíma er minnst um athafnir í sveitunum.

En höfuðatriði er þó það, að finna námstíma þann, er í senn heldur nemandanum í þróttmiklum áhuga við námið, og að þau viðfangsefni, er nemandinn fæst við, séu í eðli sínu samdráttur þess, sem notagildi hefir fyrir hið margþætta athafnasama líf hinna vinnandi stétta.

Hlutverk Reykjaneskólans er að finna kerfisbundna fræðslustarfsemi, þar sem skólinn, heimilin og nemendurnir verða heild, er hefir það markmið að menningarþroski æskunnar mótist af þeim andans og athafna viðfangsefnum, sem bíða æskunar í hinu stritandi stríði og sem gefa henni lífs- og vinnugleði.

Sjálfsnám barnanna skapast við þá tilhögun, að framhaldsnám unglinganna tekur yfir miðbik vetrarins, — verkefni leggur skólinn börnunum í hendur, og fylgist hann svo með vinnubrögðum þeirra.

Þetta sjálfsnám kemur nemandanum til að fleyta sér á eigin spýtur, vekur sjálfstraust og skapar frumleik í athöfnunum.

Héraðsskólarnir okkar eru flestir ungir. Þeir eru að móta og manna æskuna. En að vonum hafa þeir ekki enn að fullu fundið það er bezt má gefast, á sviði alþýðufræðslunnar. Róm var ekki byggð á einum degi. Með leit og tilraunum finnst loks, það er bezt raun gefur. Reykjaneskólinn hefir þegar raunverulega verið falið þetta hlutverk, því Aðalsteinn Eiríksson er brautryðjandinn þeirrar stefnu í fræðslumálum, er skólinn starfrækir, samkvæmt starfsskránni.

Framh.
Jón H. Fjalldal.

24. marz 1937

Reykjanesskólinn í Norður- Ísafjarðarsýslu og starfssvið hans

Niðurl.

Til þess að skólinn geti notið sín á þessari braut, þarf hann að verða sjálfsæð stofnun. Allt er undirbúið heima í héraði til þess að svo megi verða.

Sveitirnar, er hófu þessa starfsemi í Norður-Ísafjarðar-

sýslu og Ísafjarðarbær, hafa sameinað sig um þetta mál, og samkomulag náðst um land og hús og önnur mannvirki, er renna inn í þessa stofnun.

Með stofnun heimavistarbarnaskóla í Reykjanesi og þeim starfsháttum er skólinn hefur undir stjórn og forustu Aðalsteins Eiríkssonar, er hafin ný sókn í fræðslumálum.

Alþingi, ríkisstjórn og fræðslumálastjóri, (sem þá er skólinn var byggður, einnig var menntamálaráðherra), hafa viðurkennt tillögur Aðalsteins í fræðslumálum í raun og veru, með þeim lofsamlega byggingarstyrk, er Alþingi og ríkisstjórn veitti til skólans.

Með tilliti til þess að starfskrá skólans og tillögur Aðalsteins fá notíð sín og náð því marki, er fyrir höfundunum vakir, þarf skólinn að verða sem unglingaskóli sjálfstæð stofnun.

Án allra auglýsinga hefir aðsókn að skólanum farið sívaxandi, og á þessu skólaári njóta fimmtíu ungmenni þar náms, og um fjörutíu börn.

Neita var þó um þrettán unglingum skólavistar sökum rúmleysis. Það er líf og gróandi í þessari stofnun, sem gefa góðar vonir. Það er þessi gróandi, sem valdið hefir, því að skólinn hefir orðið að vikka starfssvið sitt. Héraðið allt vill njóta þessa gróanda. Því leita Norður-Ísfirðingar nú til hins háa Alþingis, um réttindi og styrk til þessarar vinsælu stofnunar, að hún verði viðurkennd sem alþýðumenntastofn-

un á borð við héraðsskóla landsins, og njóta rekstrarstyrks í hlutfalli við námstímann og nemendafjölda á við þá.

Þótt skólinn sé ungur, hefir hann eignast vini jafnt utan skóla, sem innan.

Öll sú vinna, sem lögð hefir verið í það að fegra staðinn og umhverfi hans, er sjálfböðavinna, og vordaginn, sem er fastur liður í starfsskrá skólans, sækja jafnt ungir sem gamlir, hann er til þess ætlaður, að halda uppi þeim liði í starfsemi skólans, er heyrir undir fegrun og smekkvísi, þess staðar, er héraðsbúar meta og virða mest. Auk þess sem vordagurinn þroskar ósýngjarnt samstarf, í þjónustu þeirrar stofnunar, sem bera á uppi menntun og þjálfun æskunnar.

Eitt af hlutverkum þessa dags er það, að stofnsetja jurtagarð, er verði nokkurskonar safn af ríkjandi jurtagróðri í héraðinu.

Nemendur ungir sem gamlir færa garðinum blóm og jurtir hvaðanæfa úr héraðinu. Nemendurnir koma því til með að eiga í jurtagarði skólans fósturbörn, sem breiða faðminn mót ungum sem gömlum nemenda, er hann heimsækir skólann.

Við Djúpmenn erum þess fullvissir, að það hafi ekki verið tilviljun ein, að þá heillastund bar upp á hvítasunnuhátíðina, er þessar tvær sveitir stigu hið merkilega spor til samvinnu um stofnun Reykjanesskólans, heldur muni það tákna þess, að skólanum megi auðnast að ná þeim tókum á uppeldi, og andlegri þroskun æskunnar, sem bezt endist og heilladrýgst verður landi og þjóð.

Jón H. Fjalldal.

Vorhugur

Samtíðinni hefir borist starfsáætlun Reykjanesskólans við Ísafjarðardjúp, sem samþykkt hefir verið af skólanefnd. Er starfsáætlun þessi hin merkilegasta, og ætti skilið, að henni væri gaumur gefinn. Hún er í tveim þáttum, og er sá síðari 14 greinar, auk ýtarlegrar greinargerðar. Vegna rúmleysis, verðum vér að láta oss nægja að taka hér upp niðurlagsorð áætlunarinnar, en hún er samin af hinum ötula skólastjóra Reykjanesskólans, Aðalsteini Eiríkssyni:

„Hlutverk skóla, að veita fræðslu í ýmsum fræðiatríðum, er að visu mikils vert, en hitt er þó ekki minna um vert, að áhrif skólanna nái út fyrir þá, inn á heimilin, og að árangur af fræðslu og uppeldi birtist í framkvæmd ýmsra verkefna, sem leyst yrðu á félagslegan hátt, auknu sjálfsuppeldi, andlegu og líkamlegu. Þeim áhrifum, sem nemandinn verður fyrir, þarf að viðhalda og áhugamálunum þarf að fylgja eftir, en til þess er aðeins ein leið, og hún er sú, að sameina kraftana um framkvæmd þeirra mála, sem mest snerta menningu hvers einstaklings og héraðsins alls, á hverjum tíma. Reykjanesskólinn á að verða sameiginlegt heimili allra Norður-Ísfirðinga, þar sem lögð yrði alúð við fræðslu, félagsþroska og heilsuvernd hvers einstaklings. Reykjanesskólinn heitir á Norður-Ísfirðinga að standa fast saman að þessari framkvæmd, og á ríkið að veita þar til hjálps sína.“

Það er mikill vorhugur í þessari grein, og mun enginn, er þekkir Aðalstein Eiríksson skólastjóra, efast um, að hugur fylgi hér máli. Aðalsteinn og samstarfsmenn hans eru nú á góðri leið með að gera Reykjanesskólann að menningarmiðstöð, þangað sem ungir og gamlir, konur sem karlar, geta sótt sér andlega og verklega fræðslu, heilsubót og hvíld.

Samkvæmt framangreindri starfsáætlun eiga nú sæti í skólanefnd Reykjanesskólans þeir, Torfi Hjartarson bæjarfógeti, Björn Sigurðsson í Vigur og Jón H. Fjalldal, Melgraseyri.

Samtíðin óskar Reykjanesskólanum allra heilla í framtíðinni. Megi hann jafnan eflast og blómgastr, til blessunar landi og lýð.

Yngsti héraðsskóli landsins

Viðtal við Aðalstein Eiríksson, skólastjóra

Það eru nú þrjú ár síðan Reykjanesskóli við Ísafjarðardjúp tók til starfa undir stjórn Aðalsteins Eiríkssonar skólastjóra. Á þeim stutta tíma hefir skólinn og sú menningarstarfsemi, sem við hann hefir verið tengd, getið sér svo góðan orðstír, að seinasta Alþingi samþykkti að veita skólanum sömu réttindi og héraðsskólarnir hafa nú.

Aðalsteinn Eiríksson skólastjóri er nú staddur hér í bænum og hefir tíðindamaður blaðsins haft tal af honum og beðið hann að segja fréttir frá skólanum.

— Starfsemi héraðsskólans, segir Aðalsteinn, verður sjöbætt í framtíðinni. Skólinn heldur áfram að vera barnaskóli fyrir hlutaðeigandi fræðsluhérað, jafnframt því sem hann mun veita hliðstæða ungmennafræðslu og héraðsskólarnir. Auk þess verða árlega fjöggra vikna íþróttánámskeið, sex vikna garðyrkjúnámskeið, sjö daga kvennanámskeið og svo bændanámskeið, sem stendur 3—6 daga um miðsvetrarleytið. Seinasti liður skólafariseinnar er þegn-skyldudagarnir. Þá koma nemendur skólans og aðrir velunnarar úr Norður-Ísafjarðarsýslu og vinna að því að fegra skóla-staðinn.

— Hvað hafa margir sótt skólann síðan hann tók til starfa?

— Barnaskólann hafa sótt 114 nemendur, unglingaskólann 106 nemendur, kvennanámskeiðið (sem ekki hefir verið nema eitt vegna mislingafaraldursins í fyrra) 35 þátttakendur, íþróttánámskeiðin 138 þátttakendur, bændanámskeiðið (sem ekki hefir verið nema eitt vegna influenzunnar í vetur) ca. 100 þátttakendur og garð-

yrkunámskeiðin 6 þátttakendur. Í þegn-skylduvinnunni hafa þegar verið 149 þátttakendur, auk nemenda skólans, sem unnið hafa talsvert mikið. Í námskeiðunum og þegn-skylduvinnunni í vor er útlit fyrir mjög góða þátttöku.

Árlegt héraðsmót hefir verið haldið í Reykjanesi tvö undanfarin sumur og miðsvetrarhátíð öll árin. Samtals hafa sótt þau um 1200—1400 manns. Tvö undanfarin sumur hefir tala gesta, sem komið hafa til Reykjaness, verið samtals um 1500 og hafa sumir dvalið þar um lengri tíma.

— Hvaða nýjungar eru helztar í sambandi við starfsemi skólans?

— Síðastl. vetur stofnuðu nemendur framkvæmdasjóð Reykjanesskólans. Stofnféð var ágóði af skólaskemmtun en síðan hefir fjár verið aflað með happdrætti. Fé sjóðsins verður varið til að gera íþróttavöll í Reykjanesi og fullgera skíðaskálann. Bygging skálans var byrjuð á fyrra ári og gaf einn nemandinn allan trjávið, sem þurfti til skálans. Stendur skálinn á góðum stað hinumegin Ísafjarðar og er þangað 2 km. sjóleið. Ennfremur verður fé sjóðsins varið til að rækta og fegra umhverfi skólans.

Norður-Ísafjarðarsýsla, Ísafjarðarkaupstaður og skólahérað barnaskólans hafa sameinast um að afhenda skólanum sjálfum allt, sem þessir aðilar áttu í honum, og verður hann starfræktur sem sjálfs eignarstofnun. Ennfremur hefir fasteignanefnd Ísafjarðarkaupstaðar lagt til, að skólinn fengi allstórt land og hitaréttindi til umráða, en Ísafjarðarkaupstaður á allt Reykjaness. Fasteignanefnd gat ekki fallist á að láta skólann fá Hveravík, svo hug-

Nýja Dagblaðið

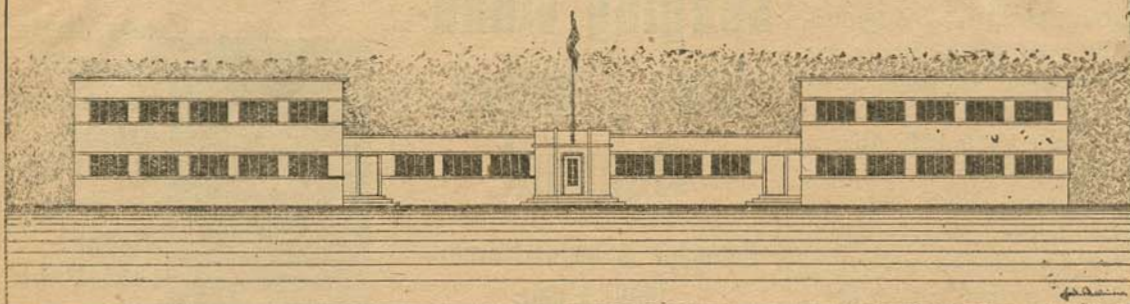
12. maí 1937.

mynd mín um að koma þar upp heitum sjóbaðstað verður sjálf-sagt að bíða betri tíma. Þrátt fyrir það verða aðstæður þarna góðar til að starfrækja hressingarhæli, þegar byggingar hafa verið auknar.

Húsnæðisvöntun hamlar nú mest aukningu og endurbótum skólafariseinnar. En ég hefi hugsað mér að fá m. a. úr þessu bætt með því að koma á verklegum námskeiðum, þar sem yrði kennt að steypa steina og hlaða úr þeim. Með þessu móti geta nemendur smátt og smátt byggt skóla-sinn, heimavistir, kennaraíbúðir o. fi. Á þennan hátt ættu líka ungu mennirir að geta fengið nokkra þekkingu og reynslu, sem ætti að geta komið að nokkru haldi í lífsbaráttu þeirra t. d. að þeir yrðu færari að byggja sér nýbýli, sem mest á eigin spýtur.

Ég hefi snúið mér til nýbýlanefndar og óskað eftir aðstoð hennar til að hrinda þessari hugmynd í framkvæmd. Nefndin hefir ekki afgreitt erindi mitt endanlega, en nýbýlastjóri hefir tekið því vel.

Ég vil að endingu taka það fram, að tilraunir mínar með heimanám barna gefast æ betur. Ýmsir hafa haldið því fram að heima námið ætti að hverfa úr sögunni og skólarnir algerlega að koma í þess stað. Ég hefi reynt undanfarna vetur að gefa börnum heim til sín ákveðin verkefni og látið þau vinna úr þeim þar. Þetta hefir gefið svo vel að í flestum tilfellum hefði ekki mátt búast við betri árangri, þó börnin hefði unnið algerlega undir handleiðslu skólans. Mér virðist því að framtíðarstarf heima-vistarskólanna eigi m. a. að að vera í því fólgið að koma nýju og bættu skipulagi á heimanámið. Á þeim grundvelli byggjast tillögur þær um náms-tilhögun heimavistarskóla, sem mér var falið að gera af fræðslumálastjórninni og ég skilaði í fyrra.

REYKJANESSKÓLI VIÐ ISAFJARÐARDJÚP

Reykjanesskólinn við Isafjarðardjúp- ardjúp er nú orðinn héraðsskóli.

Hann er sjötti sveitaskólinn,
í landinu sem öðlast þessi réttindi.

Samtal við Aðalsteinn Eiríksson forstöðumann skólans.

A SÍÐASTA þingi var samþykkt frumvarp um, að Reykjanesskóli við Isafjarðardjúp fengi héraðsskólaréttindi. Er hann 6. skólinn á landinu, sem öðlast héraðsskólaréttindi. Hlútur eru: Laugaskóli, Laugarvatnsskóli, Reykholtsskóli, Reykjaskóli og Núpsskóli. — Forstöðumaður Reykjanesskólans er staddur hér í bænum og náði Alþýðublaðið tali af honum. Sagði hann m. a.:

— Skólinn er fyrst og fremst stofnaður sem barna- og unglingaskóli í þeim tilgangi, að framkvæma tillögur mínar um starfs- og skóla-heimili í sveitum landsins.

Tillögur þessar birtust í „Mentamálum“ og „Skinfaxa“ árið 1933.

Samkvæmt starfsskrá skólans er starfsemi hans þessi:

Barnaskóli fyrir tvo hreppa.

Unglingaskóli, sem starfar í tveim deildum, 3 mánuði á ári.

Bændanámsskeið um miðsvetrarleytið, 3—6 daga.

Garðyrkjunámsskeið, 6 vikur, 1. maí til 15. júní.

Vorvika kvenna, 1 vika í júní-mánuði.

vinnunni 149 manns, auk þess sem nemendur á hverjum tíma hafa unnið meira og minna í þegnskaparvinnu. Í íþróttanámsskeiðunum 138 nemendur.

Héraðsmót hafa verið haldin á hverju sumri, og hafa sótt þangað 7—800 manns í hvert sinn.

Tvö undanfarin sumur hafa gestir heimsótt skólann, um 1400 manns.

— Hvað hefir verið unnið í þegnskaparvinnunni?

— Einkum hefir verið lagað til umhverfi skólans, lagðir vegir, undirbúinn skólagarður, og nemendur unglingaskólans 1936 hlóðu bryggjuuppfyllingu, sem er um 3x4x15 metrar. Veitti alþingi 1000 krónur til þessarar bryggjuverðar, og er nú svo komið, að Djúpbáturinn getur lagst við þessa bryggju til mikilla þæginda fyrir skólann.

Þá má geta þess, að nemendur eru að koma sér upp skíðaskála; öll vinna við hann er lögð fram í þegnskaparvinnu. Einn nemandi skólans, Jóhannes Jakobsson frá Reykjarfirði á Ströndum, gaf allan trjávið í skólann, smíðaði

glugga og hurðir og setti grindina saman og reisti húsið.

Í framtíðinni er áformað að koma á sama hátt upp íþróttavelli fyrir skólann og rækta og prýða það land, sem skólinn fær til umráða.

Það eru ekki einungis nemendur skólans, sem inna þessa þegnskaparvinnu af hendi, heldur einnig bændurnir í nágrenninu, sem hafa sýnt mikinn áhuga og skilning á þessu máli. Unnið hefir verið alls sem svarar 330 dagsverkum.

— Hverjir eru stofnendur skólans?

— Það er Isafjarðarkaupstaður, skólahérað barnaskólans í Reykjanesi og Norður-Isafjarðarsýsla.

Sundlaug skólans er 30x12 metrar, 3½ m. á dýpt. Heimavistin er bráðabirgðahús, bygt úr timbri, og er það mjög ófullnægjandi.

Skólahúsið er bygt úr steini, og er áformað, að við það verði bygðar heimavistir og kennaraíbúðir.

— Hvernig er fræðslustarfinu hagað?

— Jafnframt forstöðumannsstarfi mínu við Reykjanesskólann var mér falið að athuga og gera tillögur um alt er snertir fræðslu og uppeldi í sveitaskólum. Alíti mínu og tillögum skilaði ég til fræðslumálastjórnar á síðastliðnu hausti, og er það í aðalatriðum þetta:

Börnin starfa í skólanum að námi sínu fyrstu 10 vikur skólaársins. Þá eru þau einkum búin undir það að geta starfað á eigin hönd að heimanámi sínu. Næstu 12 vikur vinna börnin heima eftir verkefnum, sem skólinn lætur þeim í té. Milli skólans og heimilanna er náið samstarf, og hefir þetta heimanám borið eftirtektarverðan árangur. Það hefir sýnt sig, að einyrkjaheimilin rækja þessa heimafræðslu ekki síður en fjölmennu erilsheimilin, og það er því ekki fólksfæðinni um að kenna, að fræðslu heimilanna hefir hnignað á undanförmum árum.

Mikilvægasta starf hei navistarbarnaskólanna í framtíðinni verður einmitt að skipuleggja þetta heimanám og færa sitt fræðslu- og uppeldisstarf sem mest inn á heimilin.

Fræðslumálastjóri hefir nú falið mér að starfa áfram að þessum rannsóknnum á fræðslu og uppeldi sveitaskólanna, og

hefi ég alveg frjálssar hendur um það og á að skila tillögum um tilhögun heimanáms og stjórn skólanna á því til leiðbeiningar fyrir kenslu við sveitaskóla.

Undir starfsemi héraðsskólans kemur unglingafræðslan og öll námskeiðin. Stefnt er að því að sameina menn félagslega um lausn ýmissa verkefna, einkum sem varða skólann. Og 5. júní næstkomandi, á vordegi skólans, verður nemendasambandið stofnað og þá verður tekið til athugunar að fá önnur æskulýðsfélög í Norður-Isafjarðarsýslu til samstarfs um þetta menningarmál sýslunnar og að þetta væntanlega félagasamband ynni svo að bættum skilyrðum til íþróttar, fræðslu og félagslífs í hverri einstakri sveit í sýslunni.

En það, sem mestu máli skiftir, segir Aðalsteinn að lokum, — er það, að fólkið stendur heilt og óskift að baki skóla sínum, og vona ég að það verði einnig í framtíðinni.

HEIMILDIR

Menntamál, 7. árg. 1933, 6.-7. tbl.: <https://timarit.is/page/4551769>

Aðalsteinn Eiríksson:
„Frá Ísafjarðardjúpi“ <https://timarit.is/gegnir/991005110859706886>
„Fræðslumál sveitanna” <https://timarit.is/gegnir/991003443019706886>

Skinfaxi, 24. árg. 1. nóvember 1933, bls. 81:

Aðalsteinn Eiríksson:
„Fræðslumál sveitanna” <https://timarit.is/issue/287741?iabr=on>

Viðar, ársrit íslenskra héraðsskóla, 2. árg. 1937 <https://timarit.is/issue/332376>

Aðalsteinn Eiríksson:
„Reykjanesskóli 1934-1937“ <https://timarit.is/gegnir/991003443119706886>
„Reykjanes“ <https://timarit.is/page/5215588>
„Saga héraðsskólamálsins“ <https://timarit.is/gegnir/991003443179706886>
„Skólinn, nemendur og fólkíð“ <https://timarit.is/gegnir/991003443259706886>
„Yfirlit um framkvæmdir“ <https://timarit.is/gegnir/991003443379706886>
„Yfirlit yfir starfsemi Reykjanesskóla“ <https://timarit.is/gegnir/991003443399706886>

Eiríkur Stefánsson:
„Vordags- þegnskaparvinna Reykjanesskólans“ <https://timarit.is/gegnir/991004066389706886>

Ingibjörg Hákonardóttir:
„Vorvika Reykjanesskóla 1935“ <https://timarit.is/gegnir/991004925499706886>

Jón H. Fjalldal:
„Reykjanesskóli“ <https://timarit.is/gegnir/991005110899706886>

Páll Pálsson, Púfum:
„Bændanámskeiðið 1936“ <https://timarit.is/gegnir/991005780009706886>

Sigurður Pálsson:
„Samvinna skólans og heimllanna“ <https://timarit.is/gegnir/991006081229706886>

Þorsteinn Jóhannesson:
„Árangur skólastarfsins“ <https://timarit.is/gegnir/991006685199706886>

„Reykjanesskól við Ísafjarðardjúp“. Morgunblaðið, 6. nóvember 1934, bls. 6 <https://timarit.is/page/1227194?iabr=on>

„Starfs- og skólaheimili í sveitum“, Nýja dagblaðið, 18. september 1934, bls. 2 <https://timarit.is/page/3545306>

„Merk menningarstarfsemi við Ísafjarðardjúp“. Nýja Dagblaðið, 21. febrúar 1935, bls. 3 <https://timarit.is/page/3545859>

„Heimavistarskólar. Reykjanes við Ísafjarðardjúp“. Menntamál, 8. árg. 1. tbl. 1935, blks. 53
<https://timarit.is/gegnir/991004537879706886>

„Stórmerkileg tilraun í fræðslu- og félagsmálum sveitanna“. Nýja Dagblaðið, 8. Maí 1935, bls. 1 <https://timarit.is/page/3546106>

„Reykjanesskólinn“. Morgunblaðið, 15. Maí 1935, bls. 5 <https://timarit.is/page/1228472>

„Fréttir frá Ísafirði og Reykjanesskóla“. Nýja Dagblaðið, 13. ágúst 1935, bls. 3 <https://timarit.is/page/3546426>

„Ferð að Reykjanesi við Ísafjarðardjúp“. Sunnudagsblað Alþýðublaðsins, 27. október 1935, bls. 3 <https://timarit.is/page/1066764>

„Um Ísafjarðardjúp og Þorskafjarðarheiði“. Nýja Dagblaðið, 6. september 1936, bls. 2 <https://timarit.is/page/3547735>

Jón H. Fjalldal:
„Reykjanesskólinn í Norður-Ísafjarðarsýslu og starfssvið hans“. Nýja Dagblaðið, 23. mars 1937, bls. 3. <https://timarit.is/page/3548420>

„Yngsti héraðsskóli landsins“. Nýja dagblaðið, 12. maí 1937, bls. 3 <https://timarit.is/page/3548573>

„Reykjanesskólinn við Ísafjarðardjúp er nú orðinn héraðsskóli. Hann er sjötti sveitaskólinn í landinu sem öðlast þessi réttindi. Samtal við Aðalstein Eiríksson forstöðumann skólans“. Alþýðublaðið 21. maí 1937, bls. 3 <https://timarit.is/page/973334?iabr=on>

„Reykjanesskólinn 10 ára“. Vesturland, 30. tbl. 26.ágúst 1944, bls. 119 <https://timarit.is/page/5010921?iabr=on>

Aðalsteinn Eiríksson, Jóhannes úr Kötlum, Guðmundur Ingi Kristjánsson: Reykjanesskólinn 1934-1944.

Engilbert S. Ingvarsson: „Sundlaugin í Reykjanesi“. Undir Snjáfjöllum, 2007. Bls. 146.

Kolbrún Soffía Arnfinnsdóttir: „Helgireitur æskunnar. Upphaf skólahalds í Reykjanesi“. Ársrit Sögufélags Ísfirðinga 2022-2023, bls. 59.